

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ιδρύσεως 1903

ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ 23 - Τ.Κ. 542 49, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΕΥΧΟΣ 59ο • Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2024

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Θεσσαλονίκη 16
020050

ΕΛΤΑ
Hellenic Post

Το λάβαρο της Επανάστασης της Χαλκιδικής το 1821

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιοδική έκδοση
του Παγχάλκιδικου Συλλόγου «**Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ**»
Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ίδρύσεως 1903
Μαντώς Μαυρογένους 23, Τ.Κ. 542 49, Θεσ/νίκη
Τηλ. 2310/323.839, κιν. 6936/950.188, φαξ 2310/326.108
Ηλεκτρ. δ/ση: www.panchalkidikos.gr
E-mail Συλλόγου: panchalkidikos@gmail.com
E-mail Προέδρου: ikotsanis@gmail.com

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2024

ISSN: 2585-3619

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΣΗΣ

Αυγολούπης Σταύρος, Καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ
Καρτσιώτης Μιχαήλ, τ. Εκπαιδευτικός, Επίτιμος
Πρόεδρος του Παγχάλκιδικου Συλλόγου
Παπάγγελος Ιωακείμ, δρ. Αρχαιολόγος
Παυλούδης Χρήστος, Υποναύαρχος Π.Ν. ε.α.
Τσαμουρτζή Μαρία, Αρχιτέκτων
Τσίκουλας Ιωάννης, Καθηγητής Ιατρικής του ΑΠΘ
Κοτσάνης Ιωάννης, Τραπεζικός (συντονιστής)

Ιδιοκτήτης: Παγχάλκιδικός Σύλλογος "Ο Αριστοτέλης"
Εκδότης - Διευθυντής: Ιωάννης Τ. Κοτσάνης, Πρόεδρος
του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου

**Το περιοδικό εκδίδεται με χορηγίες συμπατριωτών,
φίλων και φορέων, και αποστέλλεται δωρεάν.**

Σελιδοποίηση-Εκτύπωση-Βιβλιοδεσία: SKG PRESS
Ν. Ραιδεστός – Θεσσαλονίκη 2310 466776

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

IBAN: GR 80 0171 2330 0062 3304 0032 572

A.Φ.Μ.: 090145977 Δ.Ο.Υ.: Ζ' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χορηγός της έκδοσης του παρόντος 59^{ου} τεύχους
είναι η κα **ΜΑΡΙΑ Χ. ΜΑΛΑΝΔΡΗ**, ο κ. **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
Χ. ΜΑΛΑΝΔΡΗΣ** και ο κ. **ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΣ Ν. ΧΩΡΙΝΟΣ**

Εικόνα εξώφυλλου: Το λάβαρο της Επανάστασης της Χαλκιδικής
το 1821 (ζωγραφική κ. Βασιλείου Νικόλτσιου).

Σημείωση: Το ΕΘΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ, μετά από αίτηση,
την οποία υπέβαλε ο Δήμος Κασσάνδρας, με βάση την
τεκμηρίωση, που είχε καταθέσει ο κ. Στρατής Απόστολος,
Αξιωματικός Πολεμικού Ναυτικού ε.α., συμπεριέλαβε τη
συγκεκριμένη σημαία στις σημαίες της Επανάστασης.
(Απόφαση του με Α.Π. 44-20.1.2021)

Εικόνα οπισθοφύλλου: Το μνημείο του Ποντιακού Ελληνισμού στην
Κοινότητα Λακκώματος Χαλκιδικής.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος **Κοτσάνης Ιωάννης** (Αρναία)
Αντιπρόεδρος **Κοκόνης Ζαμπόκα-Κουτσιαντά** (Αρναία)
Γεν. Γραμματέας **Αστέριος Λυρτζής** (Ταξιάρχης)
Ταμίας **Αβραάμ Παπαδόπουλος** (Βραστά)
Ειδ. Γραμματέας **Νικόλαος Μπούφτας** (Αρναία)
Μέλος **Βασίλειος Αλεξάνδρου** (Αρναία)
Μέλος **Πηγή Βενετσανάκη-Θασίτου** (Παλιοχώρι)
Μέλος **Αγγέλα Μητσιά** (Δουμπιά)
Μέλος **Απόστολος Στρατής** (Κασσάνδρεια)

Εξελεγκτική Επιτροπή

Ταλέας Φώτιος (Νέα Ρόδα)

Κωστοπούλου Ανδρομάχη (Άφυτος)

Δάφνα-Σούστα Αναστασία (Νεοχώρι)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- **Μεγάλη η συμβολή της Χαλκιδικής στην έκβαση του απελευθερωτικού αγώνα το 1821** 1
- **Ι. Κ. "Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου" Ορμύλιας, Πάσχα: «έορτών έορτή, και πανήγυρίς έστι πανηγύρεων»** 2
- **Καραμήχος Χ. Γιάννης, Πενήντα χρόνια από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο Θα γυρίσω, Αγνούμενοι (Ποιήματα)** 4
- **Λαζαρίδης Ν. Χαράλαμπος, Σκέψεις και προβληματισμοί πάνω στο τραγικό φαινόμενο της νεανικής βίας** 5
- **Αυγολούπης Ι. Σταύρος, Γιατί η διάρκεια της ημέρας γίνεται ίση με την διάρκεια της νύχτας στις 17 και όχι στις 21 Μαρτίου** 9
- **Ξανθόπουλος Χρήστος (Τάκης), 1ος Διάπλους Τωρωναίου 1971** 10
- **Μπουλάκη-Λυπηρίδη Μαρία, Από το Σαρανταήμερο στην Μεγαλοβδομάδα και στο Χριστός Ανέστη** 11
- **Καραστέργιος Θ. Αστέριος, Οι "Λανάρες" της Αρναίας** 14
- **Σμάγας Αγγ. Δημήτριος, Οι Ηπειρώτες μάστορες και το κτίσιμο των σπιτιών στον Άγιο Νικόλαο Χαλκιδικής** 17
- **Γκουναγιάς Αθ. Μανώλης, "Υδρόμυλοι εν Γαλάτιστα" και ο Πύργος σε νεφελώδεις χρόνους ξενοκρατίας** 19
- **Αικατερινάρης Κύρκος Γιάννης, Ένας πρόσφυγας από τον Πόντο διηγείται** 21
- **Τιμητικές Βραβεύσεις του Δρ Βασιλείου Ν. Πάππα** 25
- **Στεργιούδης Ιωακείμ, "Ο ανεμόμυλος..." των μαθητών του γενικού λυκείου Ορμύλιας** 35
- **Καραμπατάκη Μαρία, Σκέψεις για την τοπική εκπαιδευτική ιστορία με οδηγό... το γενικό λύκειο Ορμύλιας** 38
- **«Η ΑΡΝΑΙΑ», το έγκριτο περιοδικό του κ. Δημ. Θ. Κύρου, ύστερα από 36 χρόνια εκδοτικής ζωής διέκοψε την έκδοσή του** 41
- **Ταμπάκης Δημήτριος, Το Καστρί της Παλιοφυλακής** 43
- **Τσίκουλας Ιωάννης, "Όλα Μουσταρδί να μι τα φερ'ς απ' τ' Σαλουνίκ(ι)"** 45
- **Δαλαμάγκας Αθ. Γεώργιος, Το χωριό μας έγινε αγνώριστο** 47
- **Νέα μέλη του Συλλόγου μας** 46
- **Πένθη** 49
- **Η δράση του Συλλόγου μας** 50
- **Δράσεις άλλων φορέων** 54
- **Αγιορείτικα νέα** 59
- **Οι χορηγοί μας** 60
- **Η χορηγία** 61

Φιλολογική επιμέλεια: Ιφιγένεια Ι. Κοτσάνη

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους. Υπενθυμίζεται ότι αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν τους 9.000 περίπου χαρακτήρες (χτυπήματα με τα κενά), κάτι που πρέπει να τηρείται πιστά. Όσα κείμενα δεν φέρουν υπογραφή, συντάσσονται από τον εκδότη.

ΜΕΓΑΛΗ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΒΑΣΗ ΤΟΥ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ ΤΟ 1821

Με αφορμή τον εορτασμό της 203ης επετείου της μάχης των Βασιλικών

Η Χαλκιδική μας, πρωτοστάτης των αγώνων σε όλες τις Εθνικές περιστάσεις, όπως είναι γνωστό συνέβαλε αποφασιστικά στην επιτυχία του 1821. Ήταν η πρώτη περιοχή της Β. Ελλάδας που επαναστάτησε και που, με το αίμα της, καθυστέρησε έξι μήνες τα τουρκικά στρατεύματα να κατέβουν στο νότο, προκειμένου να καταπνίξουν τις εξεγέρσεις στην Πελοπόννησο και Στερεά Ελλάδα.

Το ότι ήταν η πρώτη που επαναστάτησε στην Βόρεια Ελλάδα (τον Μάιο του 1821) δεν είναι ευρέως γνωστό. Όπως και το ότι πρώτη έδωσε στη Μακεδονία σκληρές φονικές μάχες ενάντια σε οθωμανικές στρατιές με εκατόμβες νεκρών, με σφαγές, με αιχμαλωσίες αμάχων και εξανδραποδισμούς και, με κορυφαίο γεγονός, τη συγκλονιστική τραγωδία της Κασσάνδρας η οποία αποτελεί το πρώτο ολοκαύτωμα του αγώνα.

Ως Χαλκιδικιώτες έχουμε χρέος να βγάλουμε από την αφάνεια τον χαλασμό της Κασσάνδρας, μαζί και την εξέγερση του Πολυγύρου και του Αγ. Όρους, την σφαγή των Ιερισσιωτών, τον πνιγμό των κατοίκων της Απολλωνίας και άλλα πολλά, γνωστά και άγνωστα. Να αναδείξουμε την τεράστια συμβολή του Σερραίου Εμμανουήλ Παπά που θυσίασε πλούτη και οικογένεια στην υπόθεση του αγώνα. Να προβάλλουμε με κάθε μέσο τη μεγάλη αυτόβουλη θυσία του Καπετάν Χάψα και των παλληκαριών του στην Αγία Αναστασία. Τουλάχιστον.

Το 1821 και ο αγώνας μέχρι το τέλος του για την ανεξαρτησία της Χαλκιδικής δεν είναι παρελθόν. Είναι και παρόν και μέλλον. Τα διδάγματά του είναι πάντο-

τε μεγάλα μηνύματα που πέρασαν από γενιές σε γενιές, από στοχασμούς και καρδιές και που βρίσκονται στους πόθους και τις ελπίδες του σήμερα. Μηνύματα άπειρα και ιερά, μηνύματα μυστικά ή βροντόφωνα που ξεπετάχθηκαν από τις αγωνίες και τις θυσίες των κατοίκων της Χαλκιδικής. Μηνύματα που ξεκινούν από τον Πολύγυρο, την Κασσάνδρα, τα Βασιλικά, την Αγία Αναστασία και όλη την Χαλκιδική, που θα περάσουν τα ελληνικά σύνορα και που θα στηθούν σύμβολα αιώνια στους ου-

ρανούς της πανανθρώπινης ιστορίας. Τα μηνύματα αυτά, με βάση το πνεύμα της επετείου της μάχης των Βασιλικών, μάς εμπνέουν να διατηρήσουμε άσβεστες τις λαμπάδες της Εθνικής μας Ανάστασης και μας φωτίζουν τον δρόμο προς τα πεπρωμένα της φυλής και τα ιδανικά του Έθνους.

Σήμερα, για λόγους ιστορικής δικαιοσύνης, εκείνη η εξέγερση των προγόνων μας με τους ποταμούς του αίματος και τη γενική καταστροφή και ερήμωση του τόπου, περιμένει την εθνική ιστοριογραφία να τις δώσει, επιτέλους, τη θέση που της αξίζει. Όπως περιμένει και τους αρμόδιους να

την εντάξουν ισότιμα, πλάι στις θυσίες άλλων τόπων, στην ύλη των σχολικών βιβλίων και μάλιστα μέσα στο κρίσιμο εξάμηνο του πρώτου έτους της Επανάστασης - όπως επιβάλλεται. Για τον σκοπό αυτό ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος αγωνίζεται προκειμένου η συμβολή της Χαλκιδικής μας στην Επανάσταση του 1821 να λάβει, στον ιστορικό χάρτη, τη θέση που της αναλογεί. Θέση αντίστοιχη του αίματος και των θυσιών που προσέφερε στον υπέρτατο εκείνο αγώνα της ανεξαρτησίας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

Το Μνημείο του κ. Χάψα την Αγία Αναστασία (πριν την κλοπή της χάλκινης αναπαράστασης της μάχης)

ΠΑΣΧΑ: «ΕΟΡΤΩΝ ΕΟΡΤΗ ΚΑΙ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΕΣΤΙ ΠΑΝΗΓΥΡΕΩΝ»

ΕΚ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΚΟΙΝΟΒΙΟΥ

«Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ» ΟΡΜΥΛΙΑΣ

Ἡ φράση «εορτῶν εορτή, καὶ πανηγυρίσ ἐστι πανηγύρεων» εἶναι ἀπὸ τὸν εἰρμό τῆς ὀγδόης ὠδῆς τοῦ Κανόνα τῆς Ἀναστάσεως, τὸν ὁποῖο ἔγραψε ὁ ἐμπνευσμένος ὑμνογράφος τῆς Ἐκκλησίας μας, ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. Ὁ ὕμνος, πλήρης φωτός, χαρᾶς καὶ ἐλπίδος, σέ ἦχο πρῶτο πού εἶναι πανηγυρικός καὶ θριαμβευτικός, δημιουργεῖ ἀνάλογη ἀτμόσφαιρα, ἡ ὁποία χαροποιεῖ τοὺς πιστοὺς, διαλύει τὴ σκοτεινιά τῆς ψυχῆς τους καὶ τοὺς γεμίζει μὲ αἰσιοδοξία.

«εορτῶν εορτή, καὶ πανήγυρις πανηγύρεων» εἶναι τὸ Πάσχα, ἡ ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως. Μὲ τὴν ἀναδίπλωση τῶν λέξεων εορτή καὶ πανήγυρις σέ πτώση γενικὴ τονίζεται μὲ ἔμφαση πὼς εἶναι ἡ μεγαλύτερη γιορτὴ, τὸ μεγαλύτερο πανηγύρι, καθότι ἡ Ἀνάστασις εἶναι «τό κατ' ἐξοχὴν σημεῖον τῆς ἀποκαλύψεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ», «ὅτι (διότι) ἀνέστη Χριστὸς ὡς παντοδύναμος». Γι' αὐτὸ γεμίζουν οἱ ἐκκλησιές μας καὶ χαίρονται οἱ ψυχές μας!

Οἱ πιστοὶ γιορτάζουν τὸ Πάσχα τους, τὸ πέρασμά τους δηλαδή ἀπὸ τὸν θάνατον στὴ ζωὴ «ἐκ γὰρ θανάτου πρὸς ζωὴν, καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν, Χριστὸς ὁ Θεός, ἡμᾶς διεβίβασεν» (ὠδὴ α', εἰρμός), τουτέστιν ὁ Χριστὸς μᾶς πέρασε ἀπὸ τὸν θάνατο στὴ ζωὴ καὶ ἀπὸ τὴ γῆ στὸν οὐρανό. «Θανάτου εορτάζομεν νεκρῶσιν, Ἰαίδου τὴν καθαιρέσιν, ἄλλης βιοτῆς, τῆς αἰωνίου ἀπαρχῆν...» (ὠδὴ ζ' τροπάριο 3ο). Πορτάζομε δηλαδή τὸν θάνατο τοῦ θανάτου («θανάτω θάνατον πατήσας, καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν χαρισάμενος»), ὅποτε ὁ Ἄδης παύει νὰ εἶναι κυρίαρχος τῶν νεκρῶν, καθαιρεῖται, χάνει τὴν ἐξουσία του μὲ τὴν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ γιὰ μᾶς ἀρχίζει μία καινούργια ζωὴ, αὐτὴ τῆς αἰωνιότητος.

Πὼς νὰ μὴν ἀναθαρρήσει καὶ πὼς νὰ μὴν χαίρεται ὁ πιστός μὲ τέτοιο δῶρο! Ὑπάρχει μεγαλύτερη παρηγοριά γιὰ τοὺς πενθοῦντες! Ποιὸς ἄλλος μπορεῖ νὰ ἀκουμπήσει τὴν βαθιὰ πληγὴ τους, χωρὶς νὰ τοὺς πονέσει; Μόνον Αὐτός, διότι γιὰ μᾶς, γιὰ τὸν καθένα μας, ἔπαθε, ἀνέβηκε στὸν Σταυρό, θυσιάσθηκε, καὶ ἀνέστη, λυτρώνοντάς μας ἀπὸ τὴ φθορὰ τοῦ θανάτου. «...πάσχει ὡς θνητός, καὶ διὰ πάθους τὸ θνητόν, ἀφθαρσίας ἐνδύει εὐπρέπειαν...» (ὠδὴ ζ', εἰρμός). Καὶ στὸν εἰρμό τῆς ἔκτης ὠδῆς ἀκοῦμε: «Κατήλθες ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς, καὶ συνέτριψας μοχλοὺς αἰωνίους, κατόχους πεπεδημένων Χριστέ, καὶ τριήμερος ὡς ἐκ κήτους Ἰωνᾶς, ἐξανέστης τοῦ τάφου» ἤτοι κατέβηκες, Χριστέ μου, στὰ κατώτατα τῆς γῆς καὶ συνέτριψες δεσμά, πού μᾶς κρατοῦσαν δεμένους αἰώνια, καὶ ἀναστήθηκες ἀπὸ τὸν

τάφο μετὰ ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες, ὅπως ὁ Ἰωνᾶς βγῆκε ἀπὸ τὸ κῆτος. Γι' αὐτὸ τὸ Πάσχα εἶναι τερπνόν ἀλλὰ καὶ «λύτρον λύπης», διότι, «συνανέστησας, παγγενῆ τὸν Ἀδάμ, ἀναστάς ἐκ τοῦ τάφου» (ὠδὴ στ', τροπάριο 3ο): ἀναστήθηκες, Χριστέ, ἀπὸ τὸν τάφο, καὶ μαζί σου ἀνέστησες ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος! Ἡ εὐφροσύνη μας γιὰ τὴν Ἀνάστασι λοιπὸν εἶναι αἰώνια.

Καλεῖ ὡς ἐκ τούτου ὁ ὑμνογράφος καὶ ὅλη τὴν κτίση νὰ γιορτάσει τὴν Ἀνάστασι «εορταζέτω γοῦν πᾶσα κτίσις, τὴν ἔγερσιν Χριστοῦ» (ὠδὴ γ' τροπάριο 2ο), διότι ὅλα, καὶ ὁ οὐρανός καὶ ἡ γῆ καὶ τὰ σκοτεινά τοῦ Ἄδη βασιλεία, γέμισαν φῶς: «Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός, οὐρανός τε καὶ γῆ, καὶ τὰ καταχθόνια». Παντοῦ φῶς! Ὅλα γιορτινά: «Οὐρανοὶ μὲν ἐπαξίως εὐφραίνεσθωσαν, γῆ δὲ ἀγαλλιάσθω, εορταζέτω δὲ κόσμος, ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος: Χριστὸς γὰρ ἐγήγερται, εὐφροσύνη αἰώνιος» (ὠδὴ α' τροπάριο 3ο): Ἀναστήθηκε ὁ Χριστός, καὶ ὁ ὕμνωδός καλεῖ τοὺς οὐρανοὺς νὰ εὐφραίνονται, τὴ γῆ νὰ ἀγάλλεται καὶ τὸν κόσμο ὅλο, τὸν ὁρατό καὶ τὸν ἀόρατο, νὰ γιορτάζει.

Φωτεινοὶ καὶ ἐμεῖς ἀπὸ χαρὰ, ἀνταποκρινόμαστε στὸ κάλεσμα τοῦ ἱερέως, «Δεῦτε λάβετε φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός, καὶ δοξάσατε Χριστόν, τὸν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν», καὶ ἀνάβομε τις λαμπάδες μας «ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός», τοῦ φωτός τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ, τὸ Ἅγιον φῶς. Νὰ προσέλθουμε στὶς ἐκκλησιές μας λαμπαδηφόροι, φέροντες (κρατώντας) λαμπάδες καὶ νὰ γιορτάσομε οἱ φιλέορτοι ὅλοι μαζί τὸ σωτήριο Πάσχα, μᾶς προτρέπει ὁ ὑμνογράφος: «Προσέλθωμεν λαμπαδηφόροι, τῷ προϊόντι Χριστῷ ἐκ τοῦ μνήματος, ὡς νυμφίω, καὶ συνεορτάσωμεν, ταῖς φιλέορτοισι τάξεσι, Πάσχα Θεοῦ τὸ σωτήριο» (ὠδὴ ε', τροπάριο 3ο).

Δέν εἶναι τυχαῖο πὼς τὸ Πάσχα ψήνουν οἱ Ἕλληνες τὰ ἄρνια τους μὲ ἄλλους μαζί καὶ κερνᾶνε γνωστούς καὶ ἀγνώστους. Κανένας ξένος, κανένας μόνος αὐτὴ τὴν ἡμέρα στὴν Ἑλλάδα. Καταγράφεται τὸ γεγονός ὡς κάτι ξεχωριστό καὶ ἀπὸ ξένους ἐπισκέπτες. Αὐτὴ τὴ μέρα ὅλοι καὶ ὅλα στὴν Ἑλλάδα γιορτάζουν! Μαζί μας πανηγυρίζει καὶ ἡ φύση.

Ἡ ἡμέρα αὐτὴ εἶναι κλητὴ, «διότι αὐτὴν καθώρισεν ὁ Θεός ὡς ἡμέραν τῆς ἐκ νεκρῶν ζωηφόρου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ὡς ἀφετηρίαν τοῦ ἀπεράντου αἰῶνος τοῦ Θεοῦ» εἶναι λοιπὸν ἐπίσημη, εἶναι ἁγία, «ἀφιερωμένη κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ», ἡ μία τῶν Σαββάτων, ἡ ὀγδόη ἡμέρα, «ὡς ἀπαρχὴ τοῦ μυστηριακοῦ χρόνου τῆς Βασιλείας, ὡς ἀνακαινώσε-

ως του σύμπαντος». Είναι *ἡ βασιλίς*, ἡ βασίλισσα τῶν ἡμερῶν, καὶ *ἡ κυρία*, διότι εἶναι ἀφιερωμένη στὸν Κύριό τῆς δόξης, ἀλλὰ καὶ κυρίαρχη, καθὼς ὅλες οἱ γιορτές συγκλίνουν πρὸς αὐτήν, ἀφοῦ «ἡ Ἀνάστασις ἀποτελεῖ τὸν ἄξονα καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ σωτηρίου ἔργου τοῦ Χριστοῦ».

«Ὡς ὄντως *ιερά* καὶ *πανέορτος*, *αὕτη ἡ σωτήριος*, *νύξ* καὶ *φωταυγής*, *τῆς λαμπροφόρου ἡμέρας*, *τῆς Ἐγέρσεως οὐσα προάγγελος*, *ἐν ἧ τὸ ἄχρονον φῶς*, *ἐκ τάφου σωματικῶς*, *πᾶσιν ἐπέλαμψεν*» (ὠδή ζ', τροπᾶριο 40). Πραγματικά, εἶναι πολὺ ἱερὴ καὶ πολὺ γιορτινὴ καὶ γεμάτη φῶς ἢ νύχτα. Τὸ δξὺμωρο τὸ σχῆμα, νύξ φωταυγής, τονίζει τὴ μοναδικότητα τῆς Ἀναστάσεως. Αὐτὴ τὴ νύκτα πού σχετίζεται μὲ τὴ σωτηρία μας τὴν ἀκολουθεῖ ἡ ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως κατὰ τὴν ὁποία τὸ *ἄχρονον φῶς*, ὁ Χριστός –φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, τὸν ὁμολογοῦμε– ἀναστήθηκε ἀπὸ τὸν τάφο καὶ ἔλαμψε σὲ ὅλους.

Χαρὰ καὶ φῶς εἶναι ἡ Ἀνάστασις καὶ αὐτὰ τὰ δύο ἐκχέει στὴν θ' ὠδή ὁ ὕμνωδός, καλώντας καὶ τὴν Παναγία μας νὰ χαρεῖ μαζί μας. Ἡ Παναγία μας, ἡ Θεοτόκος καὶ Ἐκκλησιοτόκος εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀπουσιάζει

ἀπὸ τὸ πανηγύρι τῆς Ἀναστάσεως: «*Φωτίζου, φωτίζου, ἡ Νέα Ἱερουσαλήμ· ἡ γὰρ δόξα Κυρίου, ἐπὶ σὲ ἀνέτειλε. Χόρευε νῦν, καὶ ἀγάλλου Σιών· σὺ δὲ ἀγνή, τέρπου Θεοτόκε, ἐν τῇ ἐγέρσει τοῦ τόκου σου*».

Δέν χρειάζεται νὰ ξέρει κανεὶς ἀρχαῖα ἑλληνικά, γιὰ νὰ συλλάβει τὰ νοήματα καὶ οἰκειοποιηθεῖ τὰ μηνύματα τοῦ Κανόνος τῆς Ἀναστάσεως. Τὸν καιρὸ πού μετὰ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» οἱ περισσότεροὶ ἔφευγαν γιὰ τὴν πασχαλινὴ μαγειρίτσα, μιὰ γερόντισσα σὲ ἓνα χωριὸ παρέμεινε στό στασίδι τῆς. Κάποια μεσόκοπη, σκεπτόμενη πὼς θὰ γύριζε στό σπίτι μόνη τῆς, τὴν ρώτησε.

–Πατὶ ἑκατσοὺς ἐσὺ; Πατὶ δὲν ἔφυγες;

– Μ' ἄρεσ'ν τὰ γράμματα (τὰ τροπάρια), μ' ἄρεσει καὶ λαμπαδίτσα, ἀπάντησε.

Σημειωτέον, ἦταν παντελῶς ἀγράμματη! Ὅμως τὸ φῶς καὶ τὴ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως τὰ ἔνωσε βαθιά! Ἡ καρδιά ἔχει ἄλλους δρόμους πιο σύντομους.

Σὲ κάθε περίπτωση ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως, καὶ ἡ «Ἀνάστασις γιὰ μένα, ὅπως ἔλεγε ὁ ἀοιδιμὸς Γέροντάς μας Αἰμιλιανὸς Σιμωνοπετρίτης, θὰ εἶναι ἡ καινούργια ζωὴ, πού θὰ βλαστήσει μέσα ἀπὸ τὰ δικά μου ἔγκατα».

19 ΜΑΪΟΥ. ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Ἡ 19η Μαΐου καθιερώθηκε ὡς ἡμέρα μνήμης τῆς γενοκτονίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ τοῦ Πόντου.

Οἱ σφαγές πού, ἀπὸ τὸ 1915 καὶ ἔπειτα, ἔγιναν συστηματικά στις ἄλλοτε ἀνθούσες πολιτείες τοῦ Πόντου, οἱ σκοτωμοὶ ἀθῶν ἀνδρῶν, γυναικῶν με τὰ παιδιὰ τους στο στήθος ἢ στὴν κοιλιὰ, γερόντων καὶ ἀρρώστων, συνιστοῦν κραυγαλέα γενοκτονία. 353.000 ἄνθρωποι, θυσιασμένοι στο βωμὸ τῆς βαρβαρότητας, εἶναι οἱ ψυχές πού χάθηκαν. Αὐτὸ τὸ φοβερὸ ἐγκλημα δικαιούται τὴν ἀέναη μνήμη μας.

Τιμοῦμε κάθε Μάιο τὴ γενοκτονία τοῦ Ποντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ γιατί, ὡς αἷμα τοῦ αἱματός τους πού εἴμαστε, ἔχουμε οφειλόμενη υποχρέωση πρὸς τὴν ἱστορικὴ μνήμη, πρὸς τὴς θυσιές γενεῶν καὶ γενεῶν, νὰ διατηρήσουμε ὅσα οἱ ψυχές των ἀθῶν θυμάτων τῆς γενοκτονίας πού ἀναπαύονται ὑπὸ τὴ γῆ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Μ. Ἀσίας ζητοῦν ἀπὸ ἐμᾶς: Εἶναι τὰ ὅσα μας εἶπαν καὶ μας κληροδότησαν οἱ πατεράδες καὶ οἱ παππούδες μας, με μεγάλη ἀγωνία καὶ πόνο.

Ἡ Χαλκιδικὴ μας, ὑποδέχθηκε χιλιάδες κατατρεγμένους πρόσφυγες τῆς Μικρασίας καὶ τοῦ Πόντου πού

συγκρότησαν με δάκρυα, μόχθο καὶ ιδρώτα, τὴς νέες πατρίδες τους. Τριάντα τρεῖς νέοι οἰκισμοὶ δημιουργήθηκαν στο νομὸ ἀπὸ τους πρόσφυγες, ἐνῶ σὲ κάποια ντόπια χωριά προστέθηκαν οἰκισμοὶ προσφύγων. Οἱ μέχρι χθες ἀδύναμοι ξεριζωμένοι ρίζωσαν στις νέες πατρίδες, σὲ λίγα χρόνια δυνάμωσαν καὶ, μαζί με τους Χαλκιδικιώτες των ντόπιων χωριῶν, συνέβαλαν καθοριστικά στὴν οικονομικὴ, κοινωνικὴ καὶ πολιτιστικὴ εξέλιξη τοῦ τόπου μας ἐδῶ.

Ὅπως κάθε χρόνο, στις 19 Μαΐου, σκύβουμε τὸ κεφάλι στὴ μνήμη των χιλιάδων Ἑλλήνων τοῦ Πόντου πού ἐξοντώθηκαν, βασανίστηκαν καὶ διώχτηκαν βάνανσα ἀπὸ τὴς πατρογονικές ἐστίες τους. Ταυτόχρονα, τιμοῦμε τὴ συμβολὴ αὐτοῦ τοῦ ἀδούλωτου τμήματος τοῦ ἔθνους στὴν οικονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀνάταξη τῆς πατρίδας μας. Ἡ πλούσια πολιτιστικὴ κληρονομιά τους ἦταν, εἶναι καὶ θα διακονίζεται, ὡς ἀναπόσπαστο κομμάτι τῆς ἑλληνικῆς ταυτότητας, παντοῦ στον κόσμο.

Προσδοκοῦμε ὅτι σύντομα θ' ἀναγνωριστεῖ διεθνῶς ἡ Γενοκτονία των Ἑλλήνων τοῦ Πόντου.

ΤΟ Δ.Σ.

ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΕΤΕΙΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

Τὴν Κυριακὴ 30 Ἰουνίου εορτάστηκε με κάθε λαμπρότητα ἡ ἐπέτειος τῆς Καταστροφῆς των Βασιλικῶν στὴν ομώνυμη κωμόπολη.

Ρεπορτάζ καὶ φωτογραφίες ἀπὸ τὴς ἐκδηλώσεις θα δημοσιευτοῦν στο ἐπόμενο τεύχος.

ΓΙΑ ΝΑ ΘΥΜΟΜΑΣΤΕ ΠΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΓΙΑΝΝΗΣ Χ. ΚΑΡΑΜΙΧΟΣ

Φιλολόγος – ποιητής

Σε αυτή την αφιερωματική σελίδα του Π.Α. αναδημοσιεύονται τα ποιήματα «Θα γυρίσω» από την ποιητική συλλογή «Σαν σιλέτα» σ.21 και «Αγνοούμενοι» από την ποιητική συλλογή «Λοξές ματιές» σ.58 με αφορμή τα πενήντα (50) χρόνια από την απρόκλητη εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο (20/07/1974). Κεντρικός θεματικός πυρήνας και των δύο είναι το ακανθώδες και δραματικό γεγονός των αγνοουμένων που, παρά τους κανόνες του διεθνούς δικαίου, παραμένει άλυτο. Πρόκειται για μια θλιβερή αδιέξοδη πτυχή του κυπριακού που αιμορραγεί μέχρι σήμερα. Πολλά τα αναπάντητα ερωτήματα μεταξύ των οποίων κι εκείνο που αφορά στην προοπτική, έστω και ισχνή, για επιστροφή πιθανόν επιζώντων στην πατρίδα τους.

Το σύνθημα «ΔΕΝ ΞΕΧΝΩ» πέρα από την ιδιαίτερα συναισθηματική του φόρτιση παραπέμπει και στη συμπτυκνωμένη απόδοση της πιστοποιημένης αλήθειας ότι λαός χωρίς ιστορική μνήμη (παρελθόν) δεν πρέπει να ελπίζει στην προοπτική ενός ευοίωνου μέλλοντος. Σηματοδοτεί την προτροπή για εγρήγορση, αλλά και για ειρηνική συνύπαρξη, μακριά από κάθε εκδικητική διάθεση.

Καμιά ανθρώπινη περιγραφή δε μπορεί να αποδώσει την προσδοκία, την εξουθενωτική αναμονή, την προδιαγεγραμμένη σχεδόν απογοήτευση για τους αγαπημένους ούτε την πίκρα και τον πόνο των αδικοχαμένων Ελληνοκυπρίων και Ελλαδιτών από την παράνοια μιας προσχεδιασμένης και άδικης πολεμικής σύρραξης.

Πέρασαν πενήντα χρόνια και η ελπίδα για όποια θετική αντιμετώπιση φυλλορροεί, το καντήλι σώνεται. Μια θολή φωτογραφία στο κελί του κάδρου, δίπλα στο κομοδίνο, συντηρεί τη μαρτυρική ψευδαισθήση της παρουσίας.

Ευτυχής συγκυρία των ημερών μας αποτελεί η προβολή στην τηλεόραση της σειράς FAMAGUSTA (Αμμόχωστος), όπου με τρόπο εντυπωσιακό συμπλέκονται η μυθοπλασία με τον ιστορικό ρεαλισμό. Οι συγκλονιστικές αφηγήσεις επιζώντων, δια στόματος των ηθοποιών, αναβιώνουν την ανθρώπινη τοιχογραφία του πιο απεχθούς προσώπου του πολέμου, για μια αναίτια επιδρομική εισβολή που προκαλεί αισθήματα αποτροπιασμού και καταρράκωσης της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Για να θυμόμαστε...

ΘΑ ΓΥΡΙΣΩ

Βροχερή η μέρα
με το χακί να βαραίνει
την ψυχή και το σώμα.
Μοίρασε το χαμόγελο στα δύο.
Το μισό στα παιδιά του

και το άλλο μισό στο πουθενά.
«Θα γυρίσω» είπε
και χάθηκε στου πρωινού
το σύγκρο.
Τα ασάλινα πουλιά

ζέσταιναν τις μηχανές
και οι διόπτρες στο βάθος
ανίχνευαν το θάνατο.

Χρόνια τώρα τον ψάχνουνε
με το λιποθυμισμένο κερί
μιας κουρασμένης ελπίδας.

ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΙ

Διάβαζε τη λίστα με τα ονόματα.
Πικρή, οδυνηρή συστάδα ψυχών
που έπαυσαν να εκπέμπουν.
Βουβά τα ραντάρ της ανίχνευσης
και η διαπίστωση: Αγνοούμενοι.
Το μελάνι, αδυσώπητη ροή,
πότε έντονο μαύρο, πότε άλικο βαθύ
ξερνούσε ονόματα, θλιβεροί απόηχοι
μιας ξεχασμένης πατρίδας.
Νικηφόρος, Διομήδης, Ιγνάτιος ...
και το χέρι μετέωρο.
Συν ή πλην – Ζωντανός ή νεκρός;

Όπως και να είναι,
βαριά σκιά η απουσία τους
μοιράζει τσεμπέρια της οργής,
κόγχες άδειες,
αναμονές, χωρίς λήξη προθεσμίας,
χωρίς νεκρόδειπνα της σιωπής.

Χρόνια τώρα η Κύπρος
φύλλο «ριγμένο στο πέλαγο»,
γοργόνα στα βαθισκία νερά της Μεσογείου
στο ίδιο μοιρολόι, στην ίδια απορία.
«Μην είδατε τα ξενιτεμένα μου παιδιά;»

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Ν. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ*

Ομότιμος Καθηγητής Γεωπονικής Σχολής Α.Π.Θ.

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια ζούμε και στη χώρα μας μια τεράστια έξαρση της ενδοοικογενειακής βίας. Οι ειδικοί μας προειδοποίησαν ότι αυτή η βία θα «ξεραστεί» μέσα από τους ανήλικους. Με κομμένη την ανάσα παρακολουθούμε πλέον **καθημερινά** σκηνές απρόκλητης βίας, με πρωταγωνιστές ανήλικους, που με πρωτοφανή οργή επιτίθενται σε ανύποπτα παιδιά, προκαλώντας σοβαρές επιπτώσεις στη σωματική και την ψυχική τους υγεία. Συχνά οι επιθέσεις γίνονται με μαχαίρια και όπλα, ενώ δε λείπουν οι επιθέσεις από οργανωμένες ομάδες («*συμμορίες*»), όπου κάποια παιδιά παίρνουν βίντεο για να αναρτήσουν το «*κατόρθωμά*» τους(!) στο διαδίκτυο και να κερδίσουν την αναγνώριση(!) των διαδικτυακών «*φίλων*» τους. Τέλος, έχουμε συμβάντα προγραμματισμένης ομαδικής βίας, όπου παρέες παιδιών δίνουν ραντεβού για να «*παίζουν*» ξύλο!

Το φαινόμενο έχει προσλάβει διαστάσεις **μάστιγας** και συνιστά **βόμβα** στα θεμέλια της Ελληνικής Κοινωνίας και μια σοβαρότατη **Εθνική απειλή**, αφού το μέλλον του Έθνους μας συνδέεται άρρηκτα με το μέλλον της νεολαίας μας. Σύμφωνα με πρόσφατες στατιστικές (20/3/24), 35% των ανηλίκων έχει εμπλακεί σε περιστατικά βίας, ενώ 25% έπασαν θύματα σχολικού εκφοβισμού! Πίσω από το κάδρο των σκληρών σκηνών βίας, θύτες και θύματα «*κραυγάζουν*» στην κοινωνία των ενηλίκων για **βοήθεια**. Ως πολιτισμένη Κοινωνία, οφείλουμε να απαντήσουμε στα σοβαρά ερωτήματα, που προβάλλουν επιτακτικά:

Ποια είναι τα **αίτια** αυτού του φαινομένου και ποιοι οι ενδεδειγμένοι τρόποι **αντιμετώπισής** του;

Με την αυτονόητη ανησυχία του Πανεπιστημιακού δασκάλου που υπηρέτησε τη σπουδάζουσα νεολαία για πάνω από τέσσερις δεκαετίες, ο συγγραφέας αποδέχθηκε την τιμητική πρόσκληση - πρόκληση του Επίτιμου Προέδρου μας κ. Μ. Καρτσιώτη και ταπεινά καταθέτει τις σκέψεις και τους προβληματισμούς του στο υπέροχο βήμα διαλόγου, που προσφέρει το αξιόλογο Περιοδικό μας.

Θύτες και θύματα

Σε πρώτη σκέψη, οι δράστες της νεανικής βίας καταγγέλλονται ως «*θύτες*». Όπως όμως θα φανεί στη συ-

νέχεια, υπήρξαν οι ίδιοι θύματα που, σχεδόν νομοτελειακά, μετατράπηκαν σε θύτες. Άρα, **θύτης** και **θύμα** είναι οι δύο **όψεις** του **ίδιου νομίσματος**.

Κατά κανόνα, τα παιδιά που ασκούν βία υπήρξαν τα ίδια θύματα βίας. Πολλά έζησαν καταστάσεις παραμέλησης, εγκατάλειψης, απόρριψης ή έπασαν θύματα ψυχικής, σωματικής και σεξουαλικής κακοποίησης από το στενό οικογενειακό τους περιβάλλον.

Σε μια τρυφερή ηλικία, αντί της αναμενόμενης στοργής και αγάπης, τα παιδιά αυτά εισέπραξαν συμπεριφορές σκληρότατης βίας. Η ψυχούλα τους γέμισε **θυμό** και **οργή** για όλα αυτά, που άδικα υπέστησαν και για όλα εκείνα που στερήθηκαν, ενώ τα δικαιούνταν. Και καθώς ο ανήλικος δεν έχει την ικανότητα να ελέγξει τα συναισθήματα και τον παρορμητισμό του, η βία φαίνεται

να είναι η μόνη διέξοδός του.

Στην προσπάθεια απόδρασης από τη σκληρή πραγματικότητα που βιώνει, συγχρωτίζεται με το «*περιθώριο*», όπου εύκολα περνάει στο αλκοόλ, στις ουσίες, στα ναρκωτικά και στην παραβατικότητα. Νιώθει πιεστικά την ανάγκη να εξαγεί τη βία που ο ίδιος εισέπραξε και εκτονώνεται σε άτομα «*του χεριού του*», για να μετατραπεί τελικά από **θύμα** σε **θύτη**.

Ανατομία μιας Κοινωνικής Παθογένειας

Το φαινόμενο της νεανικής βίας είναι σαφώς πολυπαγοντικό και η περιπλοκότητά του απαιτεί **διεπιστημονική** προσέγγιση, αφού κανένας επιστήμονας δεν μπορεί να το χειριστεί ολιστικά με τη δέουσα επιστημονική επάρκεια.

Ως παρά φύση συμπεριφορά, η νεανική βία συνδέεται στενά με σημαντικό **έλλειμα ανθρωπιστικής Παιδείας** και υποδηλώνει τη σχετική αποτυχία των φορέων διαπαιδαγώγησης των νέων (βλ. Οικογένεια, Σχολείο, Εκκλησία, Πολιτεία, Κοινωνία) να επιτελέσουν την αποστολή τους. Επιπλέον, το διαδίκτυο και τα ΜΜΕ, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και οι ψηφιακές τεχνολογίες είναι βασικοί συντελεστές, που επιδρούν σημαντικά στον χαρακτήρα και τη συμπεριφορά των νέων.

Η 10ετής **οικονομική κρίση** (2010 - 2019) και ο **εγκλεισμός** της Πανδημίας covid (αρχές 2020 και μετέπειτα) επιδείνωσαν σημαντικά την εξέλιξη του φαινομέ-

νου και άφησαν τα αποτυπώματά τους στη γενιά των **σημερινών εφήβων**, οι οποίοι γεννήθηκαν και μεγάλωσαν σε ένα περιβάλλον έντονης **οικονομικής δυσπραγίας** και σε συνθήκες **απομόνωσης**.

Από μια σύντομη αναφορά στις παθογένειες των φορέων διαπαιδαγώγησης των νέων, προκύπτει ο ρόλος τους στην εμφάνιση και εξάπλωση της νεανικής βίας.

α. Οικογένεια: Είναι το βασικό κύτταρο της Κοινωνίας, η «*θερμοκοιτίδα*» μέσα στην οποία μεγαλώνει ένα παιδί και προετοιμάζεται να βγει στην Κοινωνία. Πού βρίσκεται όμως σήμερα η Ελληνική Οικογένεια; Δυστυχώς, ο θεσμός της παραδοσιακής Οικογένειας έχει δεχθεί σοβαρά πλήγματα, που άλλαξαν άρδην τον χαρακτήρα της και μείωσαν δραστικά τις δυνατότητες της να προστατέψει ένα παιδί, να το βοηθήσει να εξελιχθεί φυσιολογικά και να βγάλει στην Κοινωνία έναν ενάρετο πολίτη. Κάποια από τα πλήγματα αυτά είναι:

1. *Η απουσία της μητέρας από το σπίτι:* Ένα πρώτο πλήγμα στη λειτουργία της Οικογένειας ήταν η **έξοδος της μητέρας** στην αγορά **εργασίας** για να συμπληρώσει τα οικονομικά του σπιτιού. Δυστυχώς, η επιλογή αυτή δεν έχει μοναδικό στόχο τη συμπλήρωση του οικογενειακού εισοδήματος, αλλά συχνά στοχεύει **και** στην οικονομική **ανεξαρτησία** της γυναίκας, για να μην πέσει θύμα **οικονομικού εκβιασμού** από έναν αυταρχικό και βίαιο σύζυγο.

2. *Υπογεννητικότητα:* Συνιστά το σημαντικότερο Εθνικό πρόβλημα. Όλο και περισσότερα ζευγάρια αρκούνται σε **ένα παιδί**, προβάλλοντας οικονομικούς ή άλλους λόγους. Πίσω από τις όποιες δικαιολογίες, συχνά κρύβεται η απουσία **θυσιαστικής αγάπης** για δημιουργία πολυμελών οικογενειών. Και ενώ στο περιβάλλον μιας **πολυμελούς οικογένειας**, παρά τις όποιες οικονομικές δυσκολίες, το παιδί μεγαλώνει αρμονικά με τα αδέρφια του, μαθαίνοντας να αγαπά, να μοιράζεται, να σέβεται, να εκτιμά, να αναλαμβάνει το μερτικό των ευθυνών και των υποχρεώσεών του, για ένα μοναχοπαιδί όλα αυτά μπορεί να αποτελούν άγνωστες λέξεις. Ένα παιδί που μεγάλωσε νιώθοντας ότι είναι «*το κέντρο του κόσμου*», εύκολα παρασύρεται σε αυταρχικές συμπεριφορές.

3. *Ενδοοικογενειακή βία:* Συχνά, οι εγωϊστικές συμπεριφορές των γονέων οδηγούν σε αδυναμία αλληλοκατανόησης, αλληλοσεβασμού και συμπόρευσης για το καλό των παιδιών και την προστασία της Οικογένειας. Αποτέλεσμα, οι καθημερινές σκηνές **λεκτικής** και **σωματικής βίας**, που φτάνει μέχρι τον σοβαρό τραυματισμό ή και τον **φόνο** της μητέρας μπροστά στα **μάτια** των **παιδιών** της. Το φαινόμενο της γυναικοκτονίας μπήκε πλέον για τα καλά στη ζωή μας. Το παιδί που βιώνει καθημερινά την **ενδοοικογενειακή βία**, βρίσκεται σε διαρκή σύγχυση και ανασφάλεια, δεν μπορεί να ισορροπήσει συναισθηματικά και δεν μπορεί να αναπτύξει μια υγιή προσωπικότητα. Νιώθοντας την ανάγκη να εκτονωθεί, καλλιεργεί συναισθήματα **οργής** και **μίσους** και ανα-

πτύσει βίαιη συμπεριφορά, που **αντικατοπτρίζει** το περιβάλλον **βίας** στο οποίο ζει.

4. *Διαζύγια:* Συνήθης κατάληξη των οικογενειακών εντάσεων είναι τα εύκολα **διαζύγια**, όπου την **ευθύνη** διάλυσης της οικογένειας την έχουν οι **γονείς**, αλλά το **κόστος** το πληρώνουν τα **παιδιά** που, όχι μόνον δεν υπολογίζονται, αλλά συχνά «*εργαλειοποιούνται*» με στόχο την αντεκδίκηση. Μια **διαλυμένη οικογένεια** είναι ό,τι χειρότερο μπορεί να συμβεί σε ένα παιδί, αφού ζει πλέον σε καθεστώς μόνιμης ψυχολογικής βίας με σοβαρότατες αρνητικές επιπτώσεις στον ψυχισμό, στο χαρακτήρα και στην προσωπικότητά του.

5. *Παρά φύση «οικογένειες»:* Η Δυτική υποκοουλτούρα έφερε και στη χώρα μας τις παρά φύση «*οικογένειες*», με **σύμφωνα συμβίωσης** μεταξύ **ετερόφυλων** ή και **ομόφυλων** ζευγαριών. Τελευταίο και καίριο πλήγμα στους θεσμούς της Οικογένειας, του γάμου και της μητρότητας επέφερε ο πρόσφατος νόμος για τον «*γάμο*» **ομοφυλόφιλων** και μάλιστα με δικαίωμα **υιοθεσίας**(!). Αλλοίμονο στις αθώες ψυχούλες, που ζώντας σε ένα περιβάλλον σύγχυσης ρόλων και «*κρυφής*» **βίας**, δεν θα γνωρίσουν ποτέ τη στοργή, τη θαλπωρή και την πνευματική φροντίδα της **μητέρας** και του **πατέρα**, με όλες τις αρνητικές συνέπειες στη δική τους ζωή και στην Κοινωνία.

Εν κατακλείδι, η Οικογένεια **νοσεί**, καθώς έχει χάσει τον **ρόλο** και τον **προσανατολισμό** της. Και **θύματα** αυτού του αποπροσανατολισμού είναι τα **παιδιά**, τα οποία, ζώντας τη δυστυχία της **κρυφής** ή **ορατής βίας**, γίνονται **θύτες** σε άλλα παιδιά, για να καταλήξουν **θύματα** αυτοπεριθωριοποίησης εφ' όρου ζωής.

β. Σχολείο: Όπως σαφέστατα αναφέρει ο Σταγειρίτης φιλόσοφος, στόχος της **Παιδείας** είναι η διάπλαση ενάρετων και ελεύθερων πολιτών, ικανών να κατακτήσουν την **ευδαιμονία**. Η στείρα χρησιμοθηρική εκπαίδευση αναπαράγει πολίτες **χωρίς όραμα**. Πατί το χρηστικό απευθύνεται στο **ζην**, ενώ ο άνθρωπος γεννήθηκε για το **ευ ζην**. Αυτό λοιπόν, που δεν προσφέρει η συμβατική «*Εκπαίδευση*», είναι αντικείμενο της ανθρωπιστικής «*Παιδείας*». Το σοβαρό έλλειμα ανθρωπιστικής Παιδείας, που προσφέρεται σήμερα στα σχολεία μας, αναδείχθηκε σε προηγούμενο τεύχος¹.

Με εξαίρεση μεμονωμένα σχολεία, όπου λειτουργούν φιλότιμες μονάδες παιδαγωγικής αριστείας, το σημερινό δημόσιο Σχολείο δεν προσφέρει στα παιδιά την απαιτούμενη ψυχική και πνευματική καλλιέργεια για να προετοιμάσει «*καλούς καταθούς*» πολίτες. Το σχολείο οφείλει να είναι ελκυστικό για τα παιδιά, για να μπορεί να τα εντάσει, να τα συμπεριλαμβάνει και να αισθάνονται ότι ανήκουν στο σχολείο. Αν δεν νιώσουν ότι **ανήκουν στο σχολείο**, θα αναζητήσουν την αίσθηση «*του ανήκειν*» κάπου αλλού.

Σημαντικό ρόλο στην υποβάθμιση του Ελληνικού Σχολείου παίζει σίγουρα και το μεταναστευτικό. Για να μην ενοχλούνται τα παιδιά των αλλόθρησκων μεταναστών, το Σχολείο μας χάνει σταδιακά τον Ελληνο-Ορθό-

δοξο χαρακτήρα του, δυστυχώς χωρίς καμμία αντίσταση από τους Εκπαιδευτικούς και την Κοινωνία!

Στις παθογένειες του Σχολείου έρχεται να προστεθεί και η έμπρακτη **αμφισβήτηση** του ρόλου του **εκπαιδευτικού** από προβληματικούς γονείς, σε μια προσπάθεια «δικαίωσης» του παιδιού τους. Εκπαιδευτικοί γίνονται θύματα λεκτικής ή και σωματικής βίας **μπροστά** στους μαθητές τους, γιατί έκαναν μια παρατήρηση σε μαθητή για να τον επαναφέρουν στην τάξη. Αυτά τα παιδιά, «δικαιωμένα» πλέον εκδηλώνουν παραβατικές συμπεριφορές **και με την «άδεια» των γονιών τους.**

γ. Εκκλησία: Είναι εξ ορισμού φορέας Ελληνο - Ορθόδοξης Παιδείας. Η διδασκαλία της γαλουχεί τους νέους στην ενάρετη ζωή. Η Εκκλησία σταλάζει στις ψυχές των παιδιών **Χριστό** και **Ελλάδα**. Δεν είναι τυχαία η ρήση των αγωνιστών του 1821: «...Είπαμε **πρώτα υπέρ Πίστεως** και **έπειτα υπέρ Πατρίδος**».

Η Εκκλησία υπήρξε η Κιβωτός που διέσωσε τα Ελληνοχριστιανικά ιδεώδη, τη γλώσσα και την Εθνική μας συνείδηση στα 500 χρόνια της Τουρκοκρατίας. Σε μια περίοδο σοβαρής κοινωνικής κρίσης, σαν τη σημερινή, μπορεί και οφείλει να παίξει σημαντικό ρόλο στην προστασία των νέων, συνδράμοντας καταλυτικά στο έργο του Σχολείου και της Οικογένειας. Δυστυχώς, πολλοί γονείς δεν αναγνωρίζουν το ρόλο αυτό, γιατί οι ίδιοι είναι εγκλωβισμένοι στα δικά τους πνευματικά αδιέξοδα. Όταν όμως τη νεολαία την αφήνουμε πνευματικά «ανεμβολίαστη» και απροστάτευτη από μύριους κινδύνους, είναι αναμενόμενο να νοσήσει ψυχικά και πνευματικά, και να οδηγηθεί στην «οδό της απωλείας».

δ. Πολιτεία: Παράλληλα με την προσωπική ευδαιμονία, οι αρχαίοι φιλόσοφοι υπογράμμισαν τον καίριο ρόλο της Παιδείας στη συγκρότηση μιας υγιούς, ευημερούσας Πολιτείας. Για τον Πλάτωνα, η **Παιδεία** είναι το «έν μέγα», το οποίο θα συγκροτήσει ηθικά και πνευματικά το άτομο, αλλά και ο θεμέλιος λίθος πάνω στον οποίο θα θεμελιωθεί η «**ιδεώδης Πολιτεία**». Η ραγδαία διογκούμενη βία σε όλα τα επίπεδα, δείχνει ότι η σημερινή Ελληνική Πολιτεία απέχει πολύ από την «**ιδεώδη Πολιτεία**» του Πλάτωνα.

Και αυτό συμβαίνει γιατί, παρά τη συνταγματική επιταγή για προστασία της Οικογένειας, του Γάμου, της Μητρότητας και της παιδικής ηλικίας (Άρ. 21 Συντάγματος), η Ελληνική Πολιτεία νομοθετεί ενάντια στους θεσμούς αυτούς (βλ. νόμο για «γάμο» ομοφύλων).

Είναι πλέον φανερό ότι ο Ελληνο-Ορθόδοξος πολιτισμός «**ενοχλεί**» τους γνήτορες της Παγκοσμιοποίησης και γι' αυτό εξυφάνεται μια συγκαλυμμένη, διεθνής προσπάθεια αποψίλωσής του.

ε. Διαδίκτυο και ΜΜΕ: Σημαντικότατο ρόλο στη δι-

αμόρφωση της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς των νέων παίζουν επίσης τα ΜΜΕ, οι ψηφιακές τεχνολογίες και το διαδίκτυο. Η **εξοικείωση** με τη **βία** μέσα από τα παιδικά **ηλεκτρονικά παιχνίδια**, επιδεινώνει το πρόβλημα της **αναπαραγωγής βίας**, ιδιαίτερα στα παιδιά, τα οποία αδυνατούν να μπου στη σωστή προοπτική του μύθου και της πραγματικότητας, ζουν σε μια **εικονική πραγματικότητα** και αναζητούν ευκαιρίες «**ηρωποίησης**».

Γι' αυτό και ανεβάζουν στο διαδίκτυο τα παραβατικά «**κατορθώματά**» τους, επιζητώντας επιβράβευση και αναγνώριση! Έχουν εξοικειωθεί τόσο πολύ με τη βία, που τη χρησιμοποιούν ως κώδικα επικοινωνίας. Χαρακτηριστική είναι η υπερήφανη δήλωση στελέχους της ομάδας που σκότωσε πρόσφατα με φωτοβολίδα τον άτυχο αστυνομικό: «...*ρε συ, σκοτώσαμε άνθρωπο... δεν είμαστε φλώροι...*».

Τα ΜΜΕ εμπορεύονται ασύδοτα την τρομολαγνεία. Το αίμα, η βία και η κακοποίηση μπαίνουν καθημερινά στο σπίτι μας από την Τηλεόραση, είτε με τη μορφή ταινιών, είτε με τα δελτία ειδήσεων. Μέχρι τώρα τους πολέμους τους βλέπαμε σε ταινίες. Τώρα τους «**ζούμε**» καθημερινά σε πραγματικό χρόνο.

Αντιμετώπιση

Η βία και η παραβατικότητα των νέων είναι κοινωνικά φαινόμενα, που απαιτούν συγκροτημένες, πολυεπίπεδες πολιτικές **πρόληψης**, και **όχι καταστολής**. Και η μεν πρόληψη προϋποθέτει τη σωστή λειτουργία των φορέων διαπαιδαγώγησης των νέων.

Μια σωστή οικογένεια εξασφαλίζει στα παιδιά ένα ασφαλές, ειρηνικό περιβάλλον, όπου μαθαίνουν να αγαπούν, να μοιράζονται, να αποκτούν αλληλοεκτίμηση, να νιώθουν ενταγμένα και όχι απομονωμένα στο περιθώριο.

Ένα σωστό Σχολείο προσφέρει στον μαθητή όραμα, προοπτική και ελπίδα. Προσφέρει στα παιδιά μια **μεγάλη αγκαλιά**, που θα δεχτεί με αγάπη κάθε ένα μαθητή και θα τον βοηθήσει να βάλει στόχους και να τους κατακτήσει, ξεπερνώντας όλες τις δυσκολίες και όλα τα προβλήματα του. Οικογένεια και Σχολείο είναι συγκοινωνούντα δοχεία. Αν το σπίτι είναι σκοτεινό, το σχολείο μπορεί να ανοίξει τις πόρτες για να σώσει τα παιδιά από το σκοτεινό περιβάλλον.

Η Εκκλησία μπορεί να συνδράμει το παιδαγωγικό έργο του Σχολείου και της Οικογένειας, αν αναγνωριστεί ο καταλυτικός ρόλος της από την Οικογένεια και την Πολιτεία.

Τέλος, η Πολιτεία οφείλει να προστατεύει και να συνδράμει τους φορείς διαπαιδαγώγησης των νέων. Με λειτουργικές **δομές υποδοχής** μπορεί να γίνει έγκαιρος εντοπισμός παραβατικών συμπεριφορών και να υπάρξει μέριμνα κοινωνικής ανάταξης για τους ανήλικους θύτες.

Όσο για την **καταστολή**, αυτή πρέπει να στοχεύει περισσότερο στους **γονείς** και πολύ λιγότερο στα παιδιά, που είναι θύματα των γονιών τους.

Επίλογος

Το φαινόμενο της νεανικής βίας έχει προσλάβει διαστάσεις **μάστιγας** και συνιστά **βόμβα** στα θεμέλια της Ελληνικής Κοινωνίας. Ο θεσμός της Οικογένειας νοσεί. Διαλυμένες οικογένειες και έξαρση της ενδοοικογενειακής βίας προσφέρουν γόνιμο υπέδαφος για να ανθίσει η νεανική βία. Η ανήλικη βία έχει ενήλικους γονείς, καθώς ο ανήλικος, αναπαράγει τη βία που ενδημεί στο οικογενειακό του περιβάλλον.

Με τα λόγια της Γαλάτειας Καζαντζάκη («*Το ποίημα*

της νύχτας»), η νεολαία μάς δίνει το στίγμα του τραγικού φαινομένου και τον τρόπο αντιμετώπισής του: «*Από την κόλασή μου φωνάζω, εικόνα σου είμαι Κοινωνία και σου μοιάζω*».

Όσο η Κοινωνία μας θα βρίσκεται σε παρακμή, η νεολαία μας θα αντικατοπτρίζει τις παθογένειές της. **Συμπέρασμα: Η πρόληψη της θυματοποίησης των νέων είναι ίσως ο μόνος ασφαλής δρόμος αντιμετώπισης της νεανικής βίας.**

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Λαζαρίδης Ν. Χαράλαμπος, 2021. Αναζητώντας τη χαμένη Αριστοτέλεια ευδαιμονία σε μια προβληματική εκπαίδευση. *Παγχαλκιδικός Λόγος*, Τεύχος 49ο, 31 – 33.

*Διεύθυνση επικοινωνίας: Lazaride@agro.auth.gr

ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΗΣΗ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΤΑΓΕΙΡΩΝ, ΓΕΝΕΤΕΙΡΑΣ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΚΑΙ ΚΟΥΦΟΥ, ΓΕΝΕΤΕΙΡΑΣ ΤΟΥ ΚΟΜΦΟΥΚΙΟΥ

Η Πρόεδρος του Διεπιστημονικού Κέντρου Αριστοτελικών Μελετών, του Α.Π.Θ. (ΔΙΚΑΜ), μέλος της Αυστριακής Ακαδημίας Επιστημών, Ομότιμη καθηγήτρια Φιλοσοφίας της Επιστήμης του ΑΠΘ, Δήμητρα Σφενδόνη-Μέντζου, με την σύμφωνη γνώμη του κ. Στ. Βαλιάνου, Δημάρχου του Δήμου Αριστοτέλη, έστειλε γραπτή πρόταση προς τον Πρέσβη της Κίνας στην Ελλάδα, κ. Xiao Junzheng, για την αδελφοποίηση των αρχαίων Σταγειρών με την πόλη Qufu, γενέτειρα του φιλοσόφου Κομφούκιου. Η αδελφοποίηση των δύο πόλεων οριστικοποιήθηκε τον περασμένο Μάρτιο, όταν αντιπροσωπεία του Δήμου Αριστοτέλη πήγε στην Κίνα. (σχετ. Δελτίο Τύπου του Δήμου Αριστοτέλη σελ. 24)

Επίσης η πρόεδρος του ΔΙΚΑΜ μετά από τιμητική πρόσκληση του Γενικού Διευθυντή του Γραφείου Εξωτερικών Υποθέσεων της Λαϊκής Κυβέρνησης της Επαρχίας Shandong της Κίνας μετέβη τον Σεπτέμβριο του 2023 για τέσσερις ημέρες στην Κίνα και συμμετείχε στα δύο Συνέδρια: 9th Nishan Forum on World Civilizations, και 2023 Nishan Forum on Classical Civilization από 26-28 Σεπτεμβρίου 2023, για τον μεγάλο κινέζο φιλόσοφο Κομφούκιο.

Η όλη διοργάνωση των τριών ημερών έκλεισε με την Τελετή Μνήμης του Κομφούκιου, μία εξαιρετικά εντυπωσιακή και επιβλητική ετήσια τελετή που γίνεται εδώ και 1000 χρόνια στις 28 Σεπτεμβρίου (φωτ. σελ. 30)

Στο πλαίσιο των Συνεδρίων, η πρόεδρος του ΔΙΚΑΜ, Δήμητρα Σφενδόνη-Μέντζου, συμμετείχε στην 1η επίσημη συνεδρίαση της Διεθνούς Οργανωτικής Επιτροπής (Steering Committee) για τη διοργάνωση του Συνεδρίου

“Aristotle–Confucius Symposium on Ethics for th 21st Century,” το οποίο θα πραγματοποιηθεί στο Κουφού και Πεκίνο της Κίνας στις 8-12 Ιουλίου 2024, από το China Confucius Foundation, με συνδιοργανωτές την Ακαδημία Αθηνών, το Δίκτυο Λύσεων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, και το Διεπιστημονικό Κέντρο Αριστοτελικών Μελετών, ΑΠΘ.

Υπενθυμίζουμε ότι το καλοκαίρι του 2023, οργανώθηκε από το ΔΙΚΑΜ, σε συνεργασία με τα ανωτέρω Ιδρύματα, στην πατρίδα μας διεθνές συνέδριο για τον Αριστοτέλη και τον Κομφούκιο. Συγκεκριμένα, στην Ακαδημία Αθηνών(3-5/7), στο Α.Π.Θ. (6/7/2023), στα Αρχαία Σταγείρα (7/7/223) και στην Αρχαία Μίεζα (8/7/2023) για το οποίο αναφέραμε στο τεύχος 56 σελ. 45 και τεύχος 54 σελ. 51.

Οι εργασίες του Συνεδρίου σηματοδότησαν ένα ιστορικό γεγονός, το οποίο είχε ως αποτέλεσμα την παγκόσμια προβολή του Αριστοτέλη και των αρχαίων Σταγειρών. Είναι, άλλωστε, η πρώτη φορά που πραγματοποιήθηκε μια τέτοιας κλίμακας και σπουδαιότητας συνάντηση των δύο πανάρχαιων πολιτισμών Κίνας και Ελλάδος στους δύο εμβληματικούς τόπους που συνδέονται με τον Αριστοτέλη, με τη συμμετοχή μελετητών παγκοσμίου κύρους από την Κίνα, την Ελλάδα και όλον τον κόσμο.

ΠΗΓΗ. ΔΙΚΑΜ

Σημειώνουμε ότι, Γεν. Γραμματέας του ΔΙΚΑΜ, είναι το επίλεκτο μέλος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου και μέλος της επιτροπής σύνταξης του περιοδικού, Ομότιμος Καθηγητής Αστρονομίας του Α.Π.Θ. κ. Σταύρος Αυγολούπης.

ΓΙΑΤΙ Η ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ ΣΤΙΣ 17 ΚΑΙ ΟΧΙ ΣΤΙΣ 21 ΜΑΡΤΙΟΥ;

ΣΤΑΥΡΟΣ Ι. ΑΥΓΟΛΟΥΠΗΣ
Ομότιμος Καθηγητής Αστρονομίας
του Τμήματος Φυσικής του Α.Π.Θ.

Εισαγωγή

Την πρόκληση-πρόταση για την συγγραφή αυτού του άρθρου μου για τον «ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟ ΛΟΓΟ», μου την έδωσε ο αγαπητός φίλος μου και επίτιμος Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου κ. Μιχάλης Καρτσιώτης που, ως καλός παρατηρητής ακόμη και του επιτραπέζιου ημερολογίου του, παρατήρησε ότι στις 17 Μαρτίου αυτό έγραφε : Ανατολή Ηλίου 6:34 και Δύση Ηλίου 6:34. Ως επί πολλά χρόνια εκπαιδύσας πολυαριθμούς μαθητές, στους οποίους πολύ ορθά δίδασκε ότι ισημερία έχουμε μόνον όταν ο Ήλιος, στις 21 Μαρτίου και στις 22 Σεπτεμβρίου, βρεθεί πάνω στον ουράνιο ισημερινό, που είναι η προέκταση του γήινου ισημερινού, με κάλεσε σε συζήτηση.

Σε κάποιες προφορικές εξετάσεις των φοιτητών μου έκανα αυτή την ερώτηση, διότι, πριν πολλά χρόνια, ένας πολύ συμπαθής ηλικιωμένος συγχωριανός μου με περίμενε στο σπίτι μου, στη Μεγάλη Παναγία, με αγωνία ένα Σάββατο του Μαρτίου με το φύλλο του ημερολογίου της 17ης Μαρτίου στα χέρια του, διότι του είχα πει πριν από πολλές ημέρες ότι μόνον στις 21 Μαρτίου και στις 22 Σεπτεμβρίου, που έχουμε ισημερία, ο Ήλιος ανατέλλει ακριβώς από την ΑΝΑΤΟΛΗ και δύει ακριβώς στη ΔΥΣΗ και έτσι γίνονταν ο ακριβής προσανατολισμός κατά το κτίσιμο των εκκλησιών.

Η απάντηση και στις δύο αυτές παραπλήσιες ερωτήσεις είναι σχεδόν ίδια και θα ακολουθήσουμε μεγάλη λεπτομέρεια. Περιληπτικά, όμως, η απάντηση για τους βιαστικούς είναι η ακόλουθη: η ανατολή του Ήλιου γίνεται ακριβώς από το σημείο του ορίζοντα, που λέγεται ΑΝΑΤΟΛΗ, μόνον στην πραγματική ισημερία, που είναι η 21η Μαρτίου και η 22α Σεπτεμβρίου, ενώ η ισημερία στις 17 Μαρτίου είναι φαινομενική και συμβαίνει εξαιτίας της διάθλασης του φωτός στην ατμόσφαιρα της Γης και του δίσκου της επιφάνειας του Ήλιου, όπως θα εξηγηθεί στη συνέχεια.

Ερώτηση: Γιατί η διάρκεια της ημέρας γίνεται ίση

με τη διάρκεια της νύχτας λίγες ημέρες πριν από την εαρινή ισημερία (21 Μαρτίου) και λίγες ημέρες μετά τη φθινοπωρινή ισημερία (22 Σεπτεμβρίου);

Απάντηση

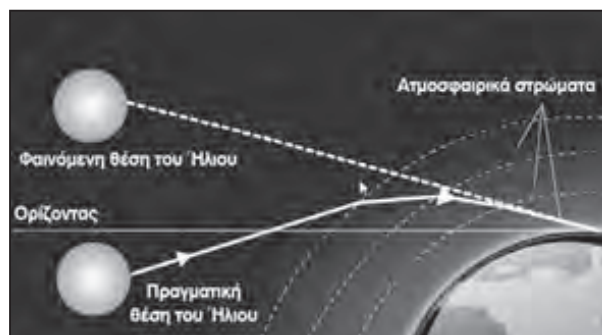
Η φαινόμενη ημερήσια τροχιά του Ήλιου διατρέχει τον ουράνιο ισημερινό (προέκταση του γήινου ισημερινού) την ημέρα της εαρινής ισημερίας (21 Μαρτίου) και την ημέρα της φθινοπωρινής ισημερίας (22 Σεπτεμβρίου). Μόνο στις δύο αυτές ημέρες του έτους ο Ήλιος ανατέλλει ακριβώς από την (γεωγραφική-αστρονομική) Ανατολή του τόπου και δύει ακριβώς στη Δύση.

Επομένως, στις δύο αυτές ημερομηνίες τους έτους

θεωρητικά πρέπει να είναι ίση η διάρκεια της ημέρας με τη διάρκεια της νύχτας. Αν κοιτάξετε, όμως, την ώρα της ανατολής και την ώρα της δύσης του Ήλιου σε ένα ημερολόγιο ή σημειώσετε την ώρα της ανατολής και την ώρα της δύσης του Ήλιου στις ημερομηνίες αυτές στον τόπο σας (αρκεί ο ανατολικός και ο δυτικός ορίζοντας του τόπου σας να είναι θάλασσα), τότε θα διαπιστώσετε ότι η διάρκεια της ημέρας είναι περίπου 10 πρώτα λεπτά της ώρας μεγαλύτερη από τη διάρκεια της νύχτας. Θα διαπιστώσετε, μάλιστα, ότι η διάρκεια της ημέρας γίνεται ίση με τη διάρκεια της νύχτας περίπου στις 17 Μαρτίου και στις 26 Σεπτεμβρίου αντίστοιχα, όπως αναφέραμε προηγουμένως.

Παρατηρούμε, επομένως, πρακτικά μια αύξηση της διάρκειας της ημέρας κατά 10 λεπτά περίπου, που ασφαλώς ισχύει για κάθε ημέρα του έτους. Τα 2/3 περίπου της τιμής αυτής οφείλονται στη **διάθλαση** των φωτεινών ακτίνων και το 1/3 στη **φαινόμενη διάμετρο του Ήλιου**. Η διάθλαση (Εικ. 1) ανεβάζει τον Ήλιο περίπου μισή μοίρα πάνω από τον ορίζοντα, επομένως βλέπουμε τον Ήλιο πριν ακόμα ανατείλει και εξακολουθούμε να τον βλέπουμε αφότου έχει δύσει.

Επίσης, ενώ στην Αστρονομία θεωρούμε ως ανατολή και δύση του Ήλιου την ανατολή και δύση αντίστοιχα του κέντρου του ηλιακού δίσκου, στην πράξη η

Εικόνα 1: Διάθλαση του Ήλιου στην ατμόσφαιρα της Γης

ημέρα αρχίζει και τελειώνει αντίστοιχα με την ανατολή και τη δύση του άνω χείλους του Ήλιου. Έτσι, στη διάρκεια της ημέρας προστίθεται και ο χρόνος που χρειάζεται ο Ήλιος για να διανύσει τη γωνιώδη του διάμετρο, που είναι περίπου μισή μοίρα. Ο χρόνος αυτός υπολογίζεται εύκολα, διότι η ανατολή και η δύση του Ήλιου οφείλονται στην περιστροφή της Γης και επομένως οι 360 μοίρες αντιστοιχούν σε χρόνο 24 ωρών.

Και συμπληρωματικά προσθέτω ποιητικά λίγες σκέψεις μου, σχετικές με την ανατολή του ζωοδότη Ήλιου μας, που ξύπνησαν μέσα μου, καθώς ξαναδιά-

* * *

βαζα τα παραπάνω γραφόμενά μου.

Η ανατολή

Καθώς ο Ήλιος πάει να βγει τα σύννεφα ροδίζει και ο ερχομός του για τη Γη σημαίνει κι άλλη μέρα. Του Ήλιου τα φωτόνια ενέργεια μεταφέρουν, στα φύλλα παγιδεύονται και τη ζωή προσφέρουν. Τα πάντα μεγαλώνουν, μα ο χρόνος τα νικάει, γιατί αυτό το Βέλος του τα κύτταρα αλλοιώνει. Ο Ήλιος κοσμοκράτορας τη Γη μας κυβερνάει, μα ούτε αυτός δεν δύναται το χρόνο να νικήσει.

1ος ΔΙΑΠΛΟΥΣ ΤΟΡΩΝΑΙΟΥ 1971

Μια υποκειμενική περιγραφή μιας αντικειμενικήςπραγματικότητας
από τον 2ο τερματίσαντα στον 1ο ΔΙΑΠΛΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΣ (ΤΑΚΗΣ) ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Συν/χος γιατρός, Χειρ. Ορθοπαιδικός, Διευθυντής Ε.Σ.Υ.

Τον Ιούλιο του 1971 πέντε Νικητιανοί, οι: Ιωακείμ. Παπάγγελος, Άγγελος Κουτλιάνος, Τάκης (Χρίστος) Ξανθόπουλος, Νίκος Μπιλιάλης, Νίκος Παπαθανασίου, ένας Πολυγυρινός, ο Αθανάσιος Βασιλάκης (Νασουλίνος), καθώς και δυο βαρκάρηδες, ο Τιμολέων Καλέας με τον μικρό γιο του, Χριστόφορο και ο Μιχάλης Τζανάκος, συμφώνησαν να στηρίξουν μια προσπάθεια, στην οποία μόνοι χορηγοί ήταν η αγάπη στη θάλασσα και το μήνυμα του ρίσκου και της γοητείας της απόλαυσης της προσπάθειας. Είχε μόνον έξι κολυμβητές και δυο βαρκάρηδες. Είχε μόνον αυθορμητισμό και στόχους, που άρχιζαν και τελειωναν στην επιβράβευση της συμμετοχής. Νίκη ήταν η προσπάθεια, ήττα δεν υπήρχε. Ένας αγώνας, που είχε τόσους νικητές, όσοι και οι συμμετέχοντες.

Ώρα 8 το πρωί ήμασταν όλοι εκεί για να υλοποιήσουμε όχι κάτι δύσκολο ή ακατόρθωτο, αλλά κάτι, που γίνονταν για πρώτη φορά. Δεν είναι τόσο σημαντικό το δύσκολο όσο σημαντικό είναι το «για πρώτη φορά». Για λίγο προέκυψε μια στιγμιαία διστακτικότητα, που εκφράστηκε με τη σκέψη της αναβολής με δικαιολογία την καλύτερη προετοιμασία. Σχεδόν αμέσως η πλειοψηφούσα διστακτικότητα νικήθηκε από τη μειοψηφία της αποφασιστικότητας του ενός, του Ιωακείμ Παπάγγελου, ο οποίος εντελώς απρόβλεπτα ξεκίνησε μόνος του, προσκαλώντας μας με τη φράση «όποιος θέλει, ας ακολουθήσει». Εκείνη η στιγμή ήταν η στιγμή της εκκίνησης του Α. ΔΙΑΠΛΟΥ, της εκκίνησης της απόλαυσης της γοητείας της προσπάθειας χωρίς ανταγωνισμούς και χρηματικές επι-

βραβεύσεις, της εκκίνησης ενός αγώνα, που είχε μόνο νικητές.

Με καλό έως και ευνοϊκό καιρό, με μοναδικά εργαλεία-πολεμοφόδια τη ζάχαρη και το γράσο, χωρίς στάση (αυτοαπαγόρευση) και με συνεχείς σταθερές επαναλαμβανόμενες κινήσεις, μια επανάληψη, που όχι μόνο δεν κουράζει, αλλά παράλληλα με τη μείωση της απόστασης ακυρώνει τις αυξανόμενες αντιστάσεις. Ξεχωριστή

Ιούλιος 1971. Εκκίνηση του 1ου Κολυμβητικού Διάπλου του Τορωναίου Κόλπου

στιγμή, που έδωσε φτερά, η στιγμή, που άρχισε να διαφαίνεται η απέναντι ακτή (Κασσάνδρα) διότι άλλο τα φτερά του χειροκροτήματος του άλλου και άλλο τα φτερά της συγκίνησης, που αυθόρμητα σε πλημμυρίζει όταν αγγίζεις, έστω και κοιτάζοντας από μακριά, την υλοποίηση του στόχου, που δικαιώνει τον προφανή αρχικό προβληματισμό (ότι «κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι δεν μπορεί, αν πρώτα δεν έχει προσπαθήσει»). Ξεχω-

ριστή στιγμή, αφού σε περιμένει μια από τις σημαντικότερες αμοιβές στη ζωή μας: «ένα δάφνινο στεφάνι».

Αυτός είναι ο 1ος ΔΙΑΠΛΟΥΣ, που, παρά το πέρασμά του στην ιστορία των μαραθώνιων διαδρομών και με διεθνή χαρακτήρα, συντηρεί ακόμη και σήμερα αναλλοίωτες τις προθέσεις των έξι πρωτοπόρων, την απεραντοσύνη στην αγάπη για τη θάλασσα, την ενθάρρυνση της γοητείας της προσπάθειας και τη ΜΑΓΕΙΑ ΤΗΣ ΔΑΦΝΙΝΗΣ ΑΜΟΙΒΗΣ... Με το βασιλέμα του ήλιου βασιλέψε και ο φόβος ενδεχόμενης αποτυχίας, με τον τερματισμό του Άγγελου Κουτλιάνου και λίγο αργότερα του γράφοντος, Τάκη Ξανθόπουλου, με τη δήλωσή του «ΤΑ ΚΑΤΑΦΕΡΑΜΕ»!!!...

ΑΠΟ ΤΟ ΣΑΡΑΝΤΑΗΜΕΡΟ ΣΤΗΝ ΜΕΓΑΛΟΒΔΟΜΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Μνήμες παλιές, γλυκιές, περασμένες, μα ποτέ ξεχασμένες.

ΜΑΡΙΑ ΜΠΟΥΛΑΚΗ – ΛΥΠΗΡΙΔΗ

Η **άνοιξη** μ' έφερε εφέτος εδώ στον τόπο μου, στον Πολύγυρο. Στον τόπο που έζησαν τα γονικά μου κι εγώ τον πότισα στάλα – στάλα με τη δροσιά των νεανικών μου ονείρων. Ήρθα εδώ, να νιώσω τη ζεστασιά του ανοιξιάτικου πρωινού. Να βυθίσω το βλέμμα μου στο απέραντο πράσινο. Να νοσταλγήσω, αντάμα με το δυνατό άρωμα μιας πασχαλιάς. Μέσα απ' αυτή την ομορφιά ξεπετάγεται η ζωή μου, οι άνθρωποι μου, που δεν θάφτηκαν απ' το χρόνο, ούτε απ' τις ψυχρές χειμωνιάτικες νύχτες, αλλά είναι εδώ κοντά μου, να περάσουμε μαζί τη Μεγάλη Σαρακοστή «του Σαραντάημιρου» που έρχεται πάντα μαζί με την άνοιξη και τη Μεγαλοβδόμαδα.

Τότε. Τα φαγοπότια και τα μασκαρέματα τελείωναν της Τυρινής. Για τις ημέρες που ακολουθούσαν, η παράδοση τους επέβαλε άλλο τρόπο ζωής. Η τήρηση των επιταγών που έπρεπε ν' ακολουθήσουν για να μην ξεχαστούν, ήταν καθήκον. Ήταν πίστη και προσφορά στο Θεό, προσευχή και προσδοκία για βοήθεια, ώστε να μπορέσουν να πάρουν δύναμη, «να νταγιαντισ'ν», να σταθούν όρθιοι, ν' αντέξουν τις δυσκολίες.

Ένα απ' τα «καθήκοντα» που τηρούσαν με μεγάλη ευλάβεια, ήταν η νηστεία των 40 ημερών που πήρε το όνομα Μεγάλη Τεσσαρακοστή και στην τοπική λαλιά Σαραντάημερο. Και δεν νήστευαν από απλή συνήθεια. Πίστευαν πως η νηστεία καθαρίζει το σώμα και αγιάζει τη ψυχή. Την κάνει έτοιμη να σταθεί μπροστά στο Θεό. Η νηστεία απαιτούσε ταπείνωση, δοξολογία, αγάπη, προσφορά, εξομολόγηση, για να μπορέσουν ν' αξιωθούν τη μετάληψη και το Μέγα Έλεος του Θεού.

Η Μ. Σαρακοστή άρχιζε από την Καθαρή Δευτέρα μέχρι το Σάββατο του Λαζάρου. Την υποδέχονταν με το τραγουδάκι:

Πέρασαν οι αποκρίες με λύρες και νταούλια

Κι ήρθε η σαρακοστή μ' ελιές κι με κρουμ'δούδια

Πολλοί άρχιζαν τη νηστεία «μι του τρίμιρου» γιατί έλεγαν τρεις μέρες άφησαν οι Εβραίοι νηστικό το Χριστό, πριν τον σταυρώσουν. Και δεν έτρωγαν τίποτα. Έπιναν μόνον κανένα φλαμούρι. Την τέταρτη πήγαιναν στην εκκλησία, μεταλάβαιναν, έτρωγαν το αντί-

δωρο και ύστερα έμπαιναν στην κανονική νηστεία. Δεν ήταν, ούτε άνοστα, ούτε λίγα τα επιτρεπόμενα φαγητά. Οι μπακάληδες εφοδιάζονταν με τα σχετικά: τα-ραμά, μπακαλιάρο παστό, τουρσιά, χαλβά, πουρλίδες (ήταν όστρακα που τα έκαναν πιλάφι). Ήταν όμως κι εκείνα που παρήγαγαν οι ίδιοι: όσπρια, ελιές, σαλατικά φρεσκοβγαλμένα από τον κήπο, κρεμμυδάκια, σκορδάκια, μαρούλια, ρόκα, χλωροκούκια και σαλιγκάρια, που τα είχαν «ξελαγαρισμένα με πίτουρα» από καιρό.

Τα μαγείρευαν με σπανάκια, φρέσκα κρεμμυδάκια και άνηθο. Γεύσεις ανεπανάληπτες. Καμιά σχέση με τις σημερινές, μόνο στο όνομα μοιάζουν. Είχαν φροντίσει να περισέψουν απ' το χειμώνα, ξηροί καρποί, μέλι, πετιμέζι, ρετσέλια, κυδωνό-παστο και στον πάτο απ' τις σβάνες (πήλινες πλατύλαι-μες στάμνες) υπήρχαν ακόμη τουρσί μελιτζάνες, λάχανο, πράσινες ντομάτες και τι άλλο να θυμηθώ.

Δεύτερη Ανάσταση, 1925. Ο Μητροπολίτης Ειρηναίος με συνοδεία προς την κατοικία του

Οι νοικοκυρές έκαναν χαλβάδες με αλεύρι και λάδι, μομπότες με καλαμποκάλευρο, ψιρούκια, κουρκούτι και την περίφημη κατσιαμάκα, ζεματισμένη με φρέσκο λάδι και περιχυμένη με πετιμέζι, «μπλουγκούρ» και λαχανόπιτες με άγρια χόρτα που τα μαζεύαμε εμείς τα παιδιά στα καλαθάκια μας. Αποξηραμένα φρούτα με τα οποία έκαναν χοσιάφια (κομπόστες), που τις μοίραζαν η μία γειτόνισα στην άλλη για σχώριο (συχώρηση). Γνήσια προϊόντα που τα καλλιεργούσαν στους κήπους και στ' αμπέλια. Κάθε αυλή είχε 3-4 οπωροφόρα δένδρα.

Όταν διαβάσετε το κείμενο μου, ίσως σκεφθείτε, τόσο πλούσιοι ήταν ; Όχι! Δραχμή δεν είχαν. Παπούτσια, ρούχα δεν είχαν, σπίρτα, πετρέλαιο, ζάχαρη δεν είχαν. Όλα που αναφέραμε ήταν αγαθά «μπερεκέτια» και «καλούδια» που τους πρόσφερε η γη, που την αγαπούσαν και την πότιζαν με τον ιδρώτα τους. Ήταν η ευλογία που τους πρόσφερε ο Θεός.

Η νηστεία διακόπτονταν την 25η Μαρτίου για να γιορτάσουν ευφραϊνόμενοι το διπλό Χαίρε. Χαίρε κεχαριτωμένη Μαρία. Χαίρε! ω! χαίρε Ελευθερία. Νικηφόρα σαλίσματα. Έτρωγαν ψάρι. Συνήθως μπακαλιάρο. Των Βαΐων πάλι η νηστεία επέτρεπε ψάρι. Με

το «Βαγιανό φαί καρδάμωναν» για ν' αντέξουν την αλάδωτη αυστηρή νηστεία της Μεγάλης Εβδομάδας. Κρατούσαν τη νηστεία αδιαμαρτύρητα και την άντεχαν, γιατί τη θεωρούσαν καταφυγή. Ακουμπούσαν, που αλλού εκεί που πίστευαν ότι θα βοηθήσει να γίνει το αύριο καλύτερο. Αυτό τους το επιβεβαίωνε και «η κεντημένη καλημέρα» που την είχαν κρεμασμένη σε «περίοπτη» θέση του σπιτιού και έλεγε «Έχει ο Θεός για αύριο»

Μέχρι τη Μεγάλη Εβδομάδα οι κυρίως δουλείες τελείωναν. Έμεναν μόνο οι καθημερινές και κυρίως ο εκκλησιασμός:

*Τώρα 'ν' αγιά Σαρακοστή, τώρα μεγάλ' βδομάδα
Που λειτουργούν οι εκκλησιές κι ψέλνουν οι παπάδες.*

Μεγ. Πέμπτη: Όσοι κοινωνούσαν έτρωγαν λαδερό.

Οι νοικοκυρές πρωί – πρωί έβγαζαν στο μπαλκόνι κόκκινο πανί για να δείχνουν ότι εδώ είναι Χριστιανικό σπίτι. Έβαφαν τα κόκκινα αυγά, καθάριζαν το εικονοστάσι, αλλά το κυριότερο μέλημα τους ήταν να ζυμώσουν τη λειτουργιά (το πρόσφορο). Πριν αρχίσουν νίβονταν, έπρεπε να είναι πολύ καθαρές, φορούσαν άσπρη ποδιά και έδιναν το κεφαλομάντηλο «φακιολ'» σφιχτά να μην πέσουν τρίχες. Ετοίμαζαν τα ειδικά και αποκλειστικά σκεύη για το ζύμωμα, κοσκίνιζαν διπλά το αλεύρι, άναβαν θυμίαμα να καίει και κατά τη διάρκεια του ζυμώματος, σιγοψιθύριζαν «Κύριε ελέησον», το έπλαθαν στρόγγυλο και το σφράγιζαν. Η σφραγίδα (σφραγιστερό) έγραφε «Ιησούς Χριστός Νικά». Το πήγαιναν στην εκκλησιά τυλιγμένο σε άσπρη πετσέτα, στολισμένη με δαντέλα και επιδίωκαν της μιας να είναι καλύτερη από της άλλης, Μαζί με Ψυχοχάρτι(χαρτί με ονόματα [που ήθελαν να μνημονευτούν),κρασί και λαμπάδα.

Μεγ. Πέμπτη βράδυ: Πλήθος κόσμος στα 12 Ευαγγέλια. Αναμμένες λαμπάδες, ζέστη, νηστεία και ορθοστασία, να και μια – δυο λιποθυμίες.

Τα φώτα έσβηγαν, κατανυκτική σιωπή «Σήμεραν κρεμάται επί ξύλου»

-Παγιά δεν βλέπω το Σταυρό!

-Ανέβα στο στασίδι και πρόσεχε τη λαμπάδα.

-Βλέπω το αγκάθινο στεφάνι. Η γιαγιά κλαίει! -Παγιά κλαίς; -Σζςς.

Τότε δεν καταλάβαινα, μόνο έβλεπα. Τώρα κι γώ κλαίω, από μετάνοια μήπως τα δάκρυα ξεπλύνουν τις αμαρτίες της ζωής. Κλαίω τη γιαγιά μου που μ' άφησε τόσες αναμνήσεις.

Το βράδυ αυτό μέναμε όλη τη νύχτα στην εκκλησία. Τα μεγάλα κορίτσια στόλιζαν τον Επιτάφιο. Οι γυναίκες «μοιρολογούσαν» το Χρηστό για συμπαράσταση στη θρηνούσα μητέρα, την Παναγιά:

*Κάτω στα Ιεροσόλυμα, κάθεσαι η Δέσποινα μόνη της
Βγαίνει στην πόρτα και θωρεί, βγαίνει στο παραθύρι
Βλέπει τον ουρανό θαμπό, τ' αστέρι βουρκωμένο
Το φεγγαράκι το λαμπρό στο αίμα βουτηγμένο
- Ωρα καλή κατσίβελε, τι είν' αυτά που κάνεις;*

-Οβροί (Εβραίοι) με παραγγείλανε τρία καρφιά να κάνω

*Εγώ για το χατήρι τους πέντε θα τα εκάνω
Τα δύο στα δύο του γόνατα, τα δύο στα δυο του χέρια
Το τρίτο το φαρμακερό να βάλουν στην καρδιά του.
-Βλέπεις εκείνο το βουνό με τη ροδιά παντιέρα;
Εκεί έχουν τον γιόκα σου και τον ετυραννούνε*

*Εκείνος είναι ο γιόκα σου,
μ' αγκάθινο στεφάνι! (Δημοτικό)*

Μεγ. Παρασκευή. Η αποκορύφωση του πάθους. Σήμερα καμιά δουλεία δεν έκαναν. Δεν μαγειρεύαν, δεν έτρωγαν, ώσπου να «κατεβάσουν τον επιτάφιο». Φορούσαν τα καλά τους ρούχα, μ' ένα λουλούδι και μια λαμπάδα καλοπλασμένη από ατόφιο κερι και επιτήδεια χέρια, πήγαιναν στην εκκλησία.

Χαμηλός φωτισμός. Ευωδία πασχαλιάς και βιολέ-

τας. Οι ιερείς ντυμένοι με μώβ και μαύρα άμφια, κοπέλες με πανεράκια γεμάτα λουλούδια για να ράνουν τον τάφο και το μοσχοθυμίαμα στο θυματήρι με τα κουνάκια. Τι αγαλλίαση!

Περνούσαμε, σταυρωτά, τρεις φορές κάτω από τον Επιτάφιο, για να μην αρρωσταίνουμε όλο το χρόνο. Το βράδυ, είμασταν στις δόξες μας, ψάλλαμε τα εγκώμια που τα μαθαίναμε την ώρα της ωδικής στο σχολείο. Οι δρόμοι της περιφοράς ήταν γνωστοί. Όλα τα μπαλκόνια γεμάτα λουλούδια, και κόσμος με αναμμένες λαμπάδες, θυμίαμα και ανθόνερο που ράντιζαν τον Επιτάφιο και τον κόσμο που τον συνόδευε. «Να Να μι πήρι μια σταλιά, θα μυρουκουπά» φωνάζαμε όλο χαρά. Πού ξέραμε εμείς από αρώματα!

Αργά το βράδυ «η κουσταδία» που ήταν οι πρόσκοποι, σφράγιζαν τον τάφο και όλο το εκκλησίασμα τραβούσε για τα σπίτια του.

Το **Μ. Σάββατο**, επιτέλους, μοσχομύριζαν οι δρόμοι και το σπίτι άλλαζε όψη. Τα καλά στρωσίδια, αυγά στο τραπέζι, λουλούδια στα βάζα. Αρχίζαν οι προετοιμασίες. Τα κοκορέτσια τυλίγονταν, τα υλικά για

*Τα άνθη του Επιταφίου, 1954.
Λουλούδια για τον Επιτάφιο από τις μαθήτριες
Πάτρα Μάντη, Μαρία Μπουλάκη*

τη μαγειρίτσα πλένονταν, έτοιμα και τα υλικά για τη γαλατόπιτα. Οι τσομπάνηδες σήμερα το γάλα δεν το πουλούσαν το μοίραζαν σε γνωστούς και φίλους και μάζευαν ευχές να χ'λιασ' (χιλιάσει) του κουπάδ' Οι φούρνοι στις αυλές έψηναν του φταζ'μιτ'κου (επτάζυμο) ψωμί που το ζύμωναν απ' τα χαράματα και το στόλιζαν με σουσάμι κι αμύγδαλα. Το ευλογημένο χρειαζόταν πολλή τέχνη για να επιτύχει, αλλιώς ήταν τόσο άγευστο που δεν τρωγόταν. Φταζ'μίτ'κια» ήταν και η κουλούρα που πήγαιναν τα παιδιά στη νονά.

Η μητέρα μου, έκανε πάρα πολύ ωραίο επτάζυμο και συμβούλευε και όλη τη γειτονιά. Αντ' αυτού τώρα κάνουν τα τσουρέκια.

Χριστός Ανέστη. Ήλθαν τα πολυαναμενόμενα μεσάνυχτα. Όλ' η πλάση μαζεμένη στο προαύλιο της εκκλησίας. Οι λαμπάδες έτοιμες για το «Δεύτε λάβετε φως» προσπαθούσαν να τις κρατήσουν άσβεστες, μ' αυτό το φως άναβαν το καντήλι του σπιτιού και προσπαθούσαν να το κρατήσουν άσβεστο όλο το χρόνο. «Ακοίμητο φως» το έλεγε η γιαγιά.

Στη δυνατή φωνή του Δεσπότη, στο τρελό χτύπημα της καμπάνας, στα μπάμ και μπούμ προσθέτονταν και τα λαλήματα των πετεινών που ήταν ή ώρα τους να λαλήσουν μεσάνυχτα, όλα μαζί διαλαλούσαν το χαρμόσυνο μήνυμα «Χριστός Ανέστη»

Δεν έφευγαν, παρακολουθούσαν την αναστάσιμη Θεία Λειτουργία, Δόξαζαν το Θεό που τους αξίωσε και κράτησαν τη νηστεία και τώρα με την ευλογία της εκκλησίας και με πολλή όρεξη «θ'αρτηθούν»

Με μεγάλη προσοχή ο παππούς μου άκουγε το λόγο του Ειρηναίου που τους καλούσε στο πασχαλινό τραπέζι να προσέλθουν όλοι «Ευχαρίστως εορτάσετε και του μισθόν απολαύσετε, νηστεύσαντες και μη νηστεύσαντες, ευφρανθήτε σήμεραν Χρηστός Ανέστη»

-Μα τι γίνεται, είπε ο παππούς, όταν γύρισε στο σπίτι. -Μας κοροϊδεύει ο Δέσποτας; Στην αρχή της Σαρακοστής μας είπε ότι είναι μεγάλη αμαρτία να μη νηστεύουμε και τώρα «παίρν' σ'χώριου ούλνοι. Ντουμάνιασε ο νους του. - Τι πράγματα είναι αυτά! Εγώ έφαγα ένα σακί αρβύθια που φύτρουναν στ' βουζα μ' κι αυτοί που έσφαζαν κι έτρουγαν αρνίθια(κότες) θα μιτηθούμε ίδια; -Να δγείς τι θα κάμω κι 'γω τ' χρόν', αλλά ας είναι αφού άντιξα δ' λιά κι νηστεία, χαλάλ' για του Χριστού μας! 'Αντι Χριστός Ανέστη τώρα κι χρόνια πουλά.

-Αληθώς Ανέστη ο Κύριος, βοηθείά μας, μη λες σήμερα τέτοια λόγια, είναι μεγαλ' αμαρτία, ας ζούμ' τ' χρόν' κι βλιέπουμε.

'Αντι κουρίτσια είστι έτοιμεις να πάτι στ' νουνά σας τ' μπουγάτσια κι τα κόκκ'να τ' αυγά; Κι μη ξιχάστι, δεν λιέμι σήμερα καλημέρα, αλλά Χριστός Ανέστη.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΩΝ ΣΤΙΣ ΚΩΜΟΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΜΑΣ

Πρόσκληση προς όλα τα μέλη μας

Από το 2015 για την καλύτερη επαφή της έδρας του Συλλόγου (Θεσσαλονίκη) με τις κωμοπόλεις και τα χωριά της Χαλκιδικής, για καλύτερη συνεργασία και αμφίδρομη ενημέρωση, είχε αποφασισθεί και λειτούργησε η γνωστή ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ με «Παραρτήματα», σε όλες τις κωμοπόλεις και τα χωριά της Χαλκιδικής:

A) ΜΕ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΣΤΙΣ ΕΔΡΕΣ ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΗΜΩΝ: Αγ.Νικολάου, Αρναίας, Γαλάτιστας, Ζερβοχωρίων, Ιερισσού, Κασσάνδρειας, Ν. Καλλικράτειας, Ν. Μαρμαρά, Ν. Μουδανιών, Ν. Τρίγλιας, Νικήτης, Ορμύλιας, Παλλήνης, Πολυγύρου, Συκιάς αλλά και Βασιλικών, Επανωμής, Ζαγκλιβερίου και Θέρμης και

B) ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΧΩΡΙΑ της Χαλκιδικής, που υπάγονταν στους ανωτέρω Δήμους. Το ονόματα των Αντιπροσώπων και Ανταποκριτών με τα κινητά τους κλπ, δημοσιεύονταν σε κάθε τεύχος, ώστε κάθε μέλος εύκολα να μπορεί να συνδέεται με το Σύλλογο. Το σύστημα λειτούργησε αρκετά καλά για δέκα ολόκληρα χρόνια. Σήμερα, επειδή έκτοτε επήλθαν αρκετές μεταβολές σε πρόσωπα, τηλέφωνα, διευθύνσεις, προτιμήσεις κλπ.,

αποφασίσθηκε η επικαιροποίηση των πινάκων και ο ορισμός εξ αρχής, σε όλη την κλίμακα, Αντιπροσώπων σε όλους τους Καλλικρατικούς Δήμους όπως ονοματίζονται ανωτέρω και Ανταποκριτών σε όλα ανεξαιρέτα τα χωριά που υπάγονταν σε αυτούς.

Κατόπιν τούτου καλούμε τα μέλη που επιθυμούν να εκπροσωπούν το Σύλλογο στις θέσεις των Αντιπροσώπων και Ανταποκριτών, είτε οι παλαιοί για να ανανεώσουν τη θητεία τους, είτε νέοι, να το δηλώσουν στον κ. Ι. Κοτσάνη, τηλ. 6936950188.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

ΟΙ 'ΛΑΝΑΡΕΣ' ΤΗΣ ΑΡΝΑΙΑΣ

«ΜΙΑ ΑΠΙΣΤΕΥΤΗ ΚΑΙ ΣΕ ΠΟΛΛΟΥΣ ΑΓΝΩΣΤΗ "ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ" ΣΤΗΝ ΑΡΝΑΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ 19ου ΑΙΩΝΑ»

ΑΣΤΕΡΙΟΣ Θ.ΚΑΡΑΣΤΕΡΓΙΟΣ

τ. Δήμαρχος Αρναίας

Κατάκαλος Κ. Κατακάλου. Μια εμβληματική μορφή, ένας ευρηματικός, ανήσυχος και πανέξυπνος "Ταλατσιάνος" την δεκαετία του 1930, ξεχωρίζει, πρωτοπορεί και μεγαλουργεί στην Αρναία. Μονοπωλεί - για είκοσι πέντε (25) περίπου χρόνια, πριν την ΔΕΗ - την παροχή οικιακού ηλεκτρικού ρεύματος στον οικισμό! Οργανώνει και λειτουργεί τον πρώτο αλευρόμυλο με τουρμπίνα αρχικά και υδροκίνηση (με το νερό του πλάτανου) και μετά με πετρελαιοκινητήρα και ηλεκτροκίνηση.

Παράλληλα κάνει την «επανάσταση» στον χώρο της υφαντικής. Στήνει και λειτουργεί στην Αρναία, την πρώτη «Λανάρα» (μικρό εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας). Αλλάζει τα δεδομένα. Καταργεί με την κίνηση του αυτή σε μεγάλο βαθμό, τα χειροκίνητα λανάρια και εν πολλοίς, υποκαθιστά τους κατασκευαστές (λαναράδες), ενώ παράλληλα συμβάλλει σημαντικά στην τοπική οικονομία.

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Στις αρχές του 19ου αιώνα μαζί με την 2η Βιομηχανική επανάσταση, ξεκίνησε στην Ελλάδα η ηλεκτροδότηση των μεγάλων πόλεων. Μέχρι το 1929 έχουν ηλεκτροδοτηθεί 250 περίπου πόλεις άνω των 5.000 κατοίκων. Ο Κατάκαλος, ο διορατικός και πρωτοπόρος αυτός "Ταλατσιάνος", το 1927, έκανε πρόταση στην τότε Κοινότητα Λιανόκοβης, να αναλάβει αυτός, την ηλεκτροδότηση της κωμόπολης.⁽¹⁾

Για άγνωστους λόγους, η πρόταση ηλεκτροδότησης δεν έγινε αποδεκτή!

Αντ' αυτής όμως, έγινε συμφωνία με την τότε κοινότητα, να μπορεί να χρησιμοποιεί αυτός, το νερό της πλατείας για παραγωγή ενέργειας.⁽²⁾

(Μέχρι τότε, το νερό του πλάτανου έτρεχε ελεύθερα στο καλντερίμι προς τον Άγιο Στέφανο και πότιζε τους κήπους κάτω από το παλιό νεκροταφείο). Έτσι περίπου, ξεκινά το 1927, η πρώτη επένδυση του Κατάκαλου στην Αρναία! Ίδρυση και λειτουργία σύγχρονου αλευρόμυλου με την αξιοποίηση του νερού του πλάτανου! (Μέχρι τότε η Αρναία είχε δύο υδρόμυλους, το μύλο του Καφετζή και τον μύλο του Ζυγούρη). Ως επιχειρηματι-

ας, ήταν έμπειρος σ' αυτή την δραστηριότητα, καθώς στην γενετείρά του την Γαλάτισσα, είχε στήσει και ήδη λειτουργούσε ένα αλευρόμυλο με γεννήτρια (πετρελαιοκίνηση).

Από εδώ και κάτω αρχίζουν κάποιες συμπτώσεις που μόνο τυχαίες δεν είναι και έμελλε να σημαδέψουν ανεξίτηλα την πορεία και την νεότερη ιστορία της Αρναίας.

Στην Γαλάτισσα υπεύθυνο μηχανικό ο Κατάκαλος, είχε ένα νεαρό πανέξυπνο και ανήσυχο Σμυρνιό, τον **Ιωάννη Σ. Κουλουμπή**.

Αυτός το 1922, μετά την Μικρασιατική καταστροφή - δεκατετράχρονο τότε παιδί - με ξεκληρισμένη την οικογένεια του, βρέθηκε με την Ευδοκία την μητέρα του και την αδελφή του, την Φιλίτσα, στην Θεσσαλονίκη. Την επόμενη

χρονιά, πεθαίνει η αδελφή του και ο ίδιος πηγαίνει για καλύτερη τύχη στην Αθήνα. Εκεί σπούδασε ηλεκτρομηχανολόγος σε δημόσια κρατική σχολή, επιστρέφει στην Θεσσαλονίκη και προσλαμβάνεται άμεσα από τον επιχειρηματία Κατάκαλο στον μύλο του, στην Γαλάτισσα. Ο Κατάκαλος, το 1927, πουλάει τον μύλο του, στην οικογένεια Αβέρη και δραστηριοποιείται, επαγγελματικά πλέον, όπως είπαμε και πιο πάνω, στην Αρναία. Μαζί με την δυναμική Γερμανίδα γυναίκα του, την κ. Βαλερύ, έρχεται στην 'αρχόντισσα του Χολομώντα', με τον μηχανικό του, τον Ιωάννη Σ. Κουλουμπή. Οργανώνει και στήνει τον αλευρόμυλο και προσλαμβάνει ως μυλωνά, τον **Γραμμένο Π. Γραμμένο**.

Παράλληλα, επειδή γνωρίζει καλά ότι, στην Αρναία δεν υπάρχει σπίτι χωρίς έναν ή δύο αργαλειούς και η οικιακή οικοτεχνία της κατεργασίας μαλλιού και της κατασκευής των περίφημων υφαντών της Αρναίας, ξεπερνά τα στενά τοπικά όρια και γνωρίζει ημέρες δόξας, ποντάρει και επενδύει και σ' αυτή την δραστηριότητα.

Επιχειρεί πρώτος αυτός, το 1927, την βιομηχανοποίηση της κατεργασίας και παρασκευής μάλλινης κλωστής. Για τον σκοπό αυτό, προμηθεύεται ένα πετρελαιοκινητήρα, μία γεννήτρια ρεύματος, ένα μηχανήμα αρχικής ξέσης του μαλλιού (λύκο), λανάρα, λαναροφυτιλιέρα, κλωστήριο - μασουρίστρα με 40 αδράχτια, ανέ-

Εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας Κατάκαλου

μη και με τον κατάλληλο, αυτό μηχανολογικό εξοπλισμό, οργανώνει την πρώτη "Λανάρα" στην Αρναία.

Το 1934, νέα πρότασή του, προς τους υπεύθυνους, βρίσκει ανταπόκριση και συμφωνεί με την τότε Κοινότητα Αρναίας (πρόεδρος Αλέξανδρος Αλεξάνδρου), τον ηλεκτροφωτισμό του οικισμού. Προμηθεύεται δύο μεγάλες πετρελαιογεννήτριες, Γερμανικής προέλευσης (η μία ήταν μάρκας Γκρόσλετ και η άλλη Δίνγκλερ), στήνει το εργοστάσιο ηλεκτροπαραγωγής και προχωράει στην εγκατάσταση δικτύου διανομής ρεύματος στα σπίτια (μία-έως δύο λάμπες αρχικά, μόνο για φωτισμό) επίσης φροντίζει τον ηλεκτροφωτισμό των κοινόχρηστων χώρων του οικισμού. Υπεύθυνος αρχιμηχανικός, όλου του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού (Αλευρόμυλου, Λανάρας και εργοστασίου ηλεκτροπαραγωγής), είναι ο **Ιωαν. Κουλουμπής, Ηλεκτρολόγοι οι Κωνσταντίνος Αποστολάρας, Αστέριος Κριαρής, Χριστόφορος Ζωγράφος, Γεώργιος Ματζώλης και Μανώλης Κάρτας από την Γαλάτιστα.** Υπεύθυνος λογιστηρίου και συνάμα, εισπράκτορας των τελών φωτισμού του Κατάκαλου για πολλά χρόνια ήταν ο γερμανομαθής, **Θεόδωρος Μαντζώλης.** Το 1937, αδειοδοτείται από την Κυβέρνηση για δέκα χρόνια ο ηλεκτροφωτισμός της Αρναίας, αποκλειστικά, απ' αυτόν και εκδίδεται Υπουργική απόφαση που καθορίζει την τιμή της κιλοβατώρας. (ΦΕΚ αριθ. Φύλλου 47 ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ 10 Φεβρ.1937).

Η επιχείρηση τώρα του Κατάκαλου είναι τρισυπόστατη. Σε ένα κοινό χώρο, λειτουργούν ταυτόχρονα τρεις διαφορετικές επιχειρήσεις. Ο αλευρόμυλος και η λανάρα την ημέρα και από την δύση του ήλιου μέχρι στις 12.00 μ.μ, η ηλεκτροπαραγωγή και ο φωτισμός του οικισμού. Το τοπίο μέσα στο εργοστάσιο στις περιόδους έντασης, ήταν μια πραγματική Βαβυλωνία. Εικόνες μοναδικές και εμπειρίες πρωτόγνωρες, για όσους τις έζησαν. Σκόνη από το αλεύρι και το μαλλί, λάδια, εργαλεία, τσουβάλια, πρώτες ύλες κατεργασμένες και ακατέργαστες, κρότοι κάθε λογής, άνθρωποι δεξιά και αριστερά, φωνές, ένταση, μυρουδιές από πετρέλαιο και λιπαντικά. Τα μαλλιά μεταφέρονταν στο εργοστάσιο κυρίως με τα ζώα. Αργότερα, ιδιαίτερος για πελάτες που έμεναν μακριά, χρησιμοποιούνταν μεγάλα σακιά (χαρέλια) που τα έδεναν στην κορυφή των 24 θέσεων λεωφορείων του ΚΤΕΛ. Το συγκρότημα που διέθετε υποδειγματική, για την εποχή του, οργάνωση, κινούνταν κατ' ανάγκη σε μονοπωλιακή βάση, αφού σε ολόκληρη την Επαρχία

Αρναίας (όπου και τα σημερινά όρια του νεόκοπου δήμου ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ), αλλά και σε όλη τη γειτονική της περιφέρεια, δεν υπήρχε κάτι όμοιο.

Πρόδρομος και πρωτοπόρος της τεχνολογικής επανάστασης στον τόπο μας ο Κατάκαλος Κ. Κατάκαλου. Χάραξε δρόμους και άνοιξε νέες προοπτικές για τον τόπο!!!

Ο **Ιωάννης Κουλουμπής**, ήδη πολιτογραφήθηκε τα προηγούμενα χρόνια Αρναιώτης, καθώς συνδέθηκε με την ιστορική οικογένεια Γερογιάννη, με τον γάμο του (το 1941), με την Αικατερίνη Γερογιάννη και κουμπάρο τον Κατάκαλο. Το 1954 αποδεσμεύεται από τον μέντορα του, ανοίγει τα 'φτερά' και οργανώνει συνεταιρικά με τον **Νικόλαο Κ. Μαχαιρά** την δική τους 'Λανάρα'. (απέναντι από το εξοχικό κέντρο "Ελβετία"). Οι δουλειές πάνε καλά και σε λίγα χρόνια οι δύο συνέταιροι ανεξαρτητοποιούνται και δημιουργούν ο κάθε ένας την δική του 'Λανάρα'. Ο Κουλουμπής σε δικό του ιδιόκτητο κτίσμα πλάι στον ακάλυπτο τότε χείμαρρο στο 'Δαδώλη το λάκκο (Σούπερ μάρκετ της ΕΝΩΣΗΣ σήμερα), το 1957, οργανώνει την δική του 'Λανάρα' και το 1959 στον ίδιο χώρο, οργανώνει και λειτουργεί και το μοναδικό στην ευρύτερη περιοχή, κινηματοθέατρο **'ΟΛΥΜΠΙΑ'** που έγραψε, την δική του λαμπρή ιστορία στα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου. Το 1963 το εργοστάσιο (Λαναροκλωστήριο Κουλουμπή) μεταφέρεται στην πλατεία Γερογιανναίων σε ιδιόκτητο κτίσμα, σ' αυτό που λειτουργεί σήμερα το παραδοσιακό καφενείο 'Λανάρα'.

Παράλληλα ο **Νικόλαος Μαχαιράς** με τον γιο του Κωνσταντίνο, μεταφέρουν την δεκαετία του 1960, την επιχείρησή της δικής τους 'Λανάρας', σε ιδιόκτητο κτίσμα, σε επαφή με τον αύλειο χώρο του Δημοτικού σχολείου, όπου και παραμένουν μέχρι την δεκαετία του 1980.

Οι υφάντρες και οι αργαλειοί της Αρναίας δουλεύουν ασταμάτητα και μεγαλουργούν. Οι **Άγγελος Χ. Λαλιώτης** και ο **Γεώργιος Ι. Αδαμίδης** με μηχανήματα που προμηθεύονται από την Νάουσα - που τότε μεσουρανούσε στην κλωστοϋφαντουργία - ανοίγουν το 1957, την δική τους 'Λανάρα' κοντά στις "Νίνας την στροφή".

Το 1959 με την έλευση της ΔΕΗ, εξαγοράζεται η επιχείρηση ηλεκτροφωτισμού του Κατάκαλου και επίσημος πάροχος αναλαμβάνει από το 1960 η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού.

Ο **Γεώργιος Β. Κεχαγιάς** το 1959 αγοράζει και λει-

Πλύσιμο του μαλιού πριν την κατεργασία του στην Λανάρα. Θέση "Γεωτρύπανο" ή "Αρίδα"

τουργεί με τα παιδιά του την λανάρα του Κατάκαλου. Στην συνέχεια αυτή μένει στον ένα του γιο τον Ιωάννη, ενώ ο άλλος αδελφός ο Βασίλης ανοίγει το 1974 την δική του λανάρα (απέναντι από το εξοχικό κέντρο ΡΕΜΒΗ). Το 1979 την εμπλουτίζει με μηχανοκίνητους αργαλειούς και μέχρι το 1999 παράγει βιομηχανοποιημένα υφαντά (πλανκέτες, κουβέρτες, κουβερτόνια κ.λ.π)

Σ' αυτή την μικρή βιομηχανική επανάσταση της Αρναίας έρχεται να προστεθεί την δεκαετία του 1960 και μια άλλη 'Λανάρα' και υφαντουργείο, αυτό του **Αλέκου Κάτσιου** στις "Καραγιάννενας τον λάκκο".

Μ' αυτή την δυναμική, η Αρναία μετατρέπεται γρήγορα από το 1927 έως το 1980, για 50 και πλέον χρόνια σε ένα μεγάλο **κλωστοϋφαντουργικό κέντρο** και μονοπωλεί την κατεργασία του μαλλιού σ' όλη την Χαλκιδική. Η πρώτη ύλη έρχεται απ' όλα τα χωριά της Χαλκιδικής, για να φύγει έτοιμη κλωστή για τις ανάγκες των κατοίκων τους. Παράλληλα, η ποσότητα, η ποιότητα και η δυνατότητα μαζικής παραγωγής, δίνει και μεγάλη ώθηση στο εμπόριο. Πολλές οικογένειες Αρναιωτών (**Αφοί Λαλιώτη, Αδαμίδη, Αποστολούδα, Ταμπάκη** κ.α), πέρα από την πατροπαράδοτη εμπορία των Αρνωτικών υφαντών που έκαναν διαχρονικά, εμπορεύονται και πρωτογενώς, τα προϊόντα της 'Λανάρας' και μαζί με τα υφαντά τα προωθούν σε πανελλαδικό επίπεδο, φέρνοντας πλούτο στον τόπο. Σ' όλες τις μεγάλες εμποροπανηγύρεις της χώρας, από τα Γιάννενα, την Παραμυθιά (Λάμποβο), τα Γρεβενά την Λάρισα, την Χαλκίδα, την Νιγρίτα, τις Σέρρες, την Δράμα, την Ξάνθη κ.α, οι έμποροι της Αρναίας μονοπωλούν και πρωτοπορούν. "Το αγώγι όμως ξυπνά τον αγωγιάτη".

Αυτό είχε ως επακόλουθο να αναπτυχθούν παράλληλα και άλλες εμπορικές δραστηριότητες, αυτές της βαφής των νημάτων (οικογένειες **Βογιατζή, Ζωγράφου, Αδαμίδη, Αποστολούδα** κ.α), με σημαντικό οικο-

νομικό αντίκτυπο για τον τόπο.

Καθώς όμως αναφερόμαστε στις 'Λανάρες', ας πάρουμε μια ιδέα της λειτουργίας, της κατεργασίας του μαλλιού και των προϊόντων που παρήγαγαν. Το μαλλί πλυμένο-στεγνωμένο και καθαρό, αφού είχε υποστεί και την πρώτη κατεργασία καθαρισμού-από ξένα σώματα-με το χέρι, έρχονταν στην λανάρα σε μεγάλα τσουβάλια (χαρέλια). Το πρώτο στάδιο μηχανικής κατεργασίας γινόταν στο μηχάνημα που είχε την χαρακτηριστική ονομασία 'λύκος', ίσως γιατί, 'ξέσχιζε' όπως ο λύκος το θήραμα του, τα μπερδεμένα από την κουρά των ζώων, το πλύσιμο και το στέγνωμα, πλοκάμια του μαλλιού και έκανε έτσι, το πρώτο 'χτένισμα' - ξεχώρισμα και παραλληλισμό της τρίχας. Στην επόμενη φάση, στο καθ' αυτό 'χτένισμα' (λανάρισμα), το μαλλί περνούσε με χειροκίνητη τροφοδοσία, στην λανάρα. Στην έξοδό του από την λανάρα, το ομογενοποιημένο πλέον μαλλί, είχε την μορφή ενός ανάλαφρου παπλώματος, πάχους 5εκ. περίπου και πλάτους, 1,5 μέτρου, που το ονόμαζαν 'πλάκα'. Η 'πλάκα', τροφοδοτούσε το επόμενο μηχάνημα, την 'λαναροφυτιλιέρα', που διαχώριζε και μετέτρεπε το 'πάπλωμα' αυτό, σε φυτίλι. Το φυτίλι ήταν η πρώτη φάση, για την διαμόρφωση της κλωστής. Ήταν σαν ένα χαλαρό κορδόνι με κυλινδρική μορφή και διατομή περίπου 2 εκ. που έβγαινε από το μηχάνημα αυτό, σε μικρές κουλούρες - τα 'τλούπια' όπως τα έλεγαν- διαμέτρου 30-35 εκ. και πάχους 8-10εκ. Στην συνέχεια οι κουλούρες αυτές με το φυτιλάκι, πήγαιναν στο κλωστήριο όπου με δεξιόστροφη περιστροφή, μετατρέπονταν - ανάλογα της ανάγκης και της παραγγελίας - σε χοντρή, μέτρια ή ψηλή κλωστή. Αν η κλωστή προοριζόταν για 'στημόνι' το κλώσιμό της γινόταν αντίστροφα δηλαδή αριστερόστροφα, για να μην ξεφτίζει στην ύφανση. Ενδεικτικό τιμολόγιο της λανάρας Κουλουμπή το 1954 ήταν το παρακάτω: Πλάκα 4δρχ./οκά-Φυτιλάκι 8 δρχ./οκά-Κλωστές 12 δρχ./οκά-Στημόνι 14 δρχ./οκά.

(1) Περιοδικό ΑΡΝΑΙΑ. Τεύχος 99,σελίδα 9 (2) Βιβλίο πρακτικών και βιβλίο αποφάσεων Κοινότητας Αρναίας των αντίστοιχων ετών.

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ - ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ Γ.Ν. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Την Τρίτη 9/4/2024 στη Θεσσαλονίκη υπογράφηκαν 14 συμβάσεις, συνολικού ύψους άνω των 50 εκατομμύρια Ευρώ, με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης, για την αναβάθμιση και την ανακαίνιση του Γ.Ν. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ, του Π.Γ.Ν. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ και 26 Κέντρων Υγείας, μεταξύ των οποίων και τα Κέντρα Υγείας του Νομού μας, της 4ης Υγειονομικής Περιφέρειας Μακεδονίας και Θράκης, με τη μέθοδο της μελετοκατασκευής,

Η 4η Υγειονομική Περιφέρεια θα εγκρίνει τις μελέτες, θα επιβλέπει τα έργα και θα εκτελεί χρέη Διευθύνουσας Υπηρεσίας. Το μεσημέρι παρουσία του Πρωθυπουργού και της Αναπληρώτριας Υπουργού, η Διεύθυνση της 4ης Υγειονομικής Περιφέρειας και άλλα στελέχη, περιηγήθηκαν στο Γ.Ν. ΑΠΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ, στο οποίο έχουν ξεκινήσει οι εργασίες ανακατασκευής..

Σημειώνουμε ότι στην παραπάνω Διεύθυνση προϊστάται στην Τεχνική Υπηρεσία, ο Γεν. Γραμματέας του Παγαλκιδικού κ. **Αστέριος Λυρτζής**, τον οποίο ευχόμαστε καλή δύναμη και επιτυχία στο έργο του, διότι τα έργα στην υγεία είναι επένδυση και αφορούν όλους μας.

Το Δ.Σ.

ΟΙ ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΜΑΣΤΟΡΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΤΙΣΙΜΟ ΤΩΝ ΣΠΙΤΙΩΝ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΝΙΚΟΛΑΟ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΓΓ. ΣΜΑΓΑΣ

Η σημαντική και απαραίτητη δραστηριότητα μετακίνησης μεγάλου αριθμού κτιστάδων από τα χωριά της Ηπείρου, δεν γινόταν μόνο προς τον Άγιο Νικόλαο, αλλά προς κάθε χωριό της Χαλκιδικής και προς κάθε γωνιά της Ελλάδος. Ο στόχος επιβίωσης από αυτή τη διαδικασία ήταν αμφίδρομος, γιατί έτσι εξασφάλιζαν οι ξενιτεμένοι μάστορες τα προς το ζην για τους εαυτούς τους και τις οικογένειές τους, ενώ ταυτόχρονα αποκτούσαν στέγη οι κάτοικοι των χωριών που υποδέχονταν αυτές τις εξειδικευμένες παρέες οικοδόμων.

Αυτές οι ομάδες των μαστόρων, οι αποκαλούμενες «μπουλούκια», έφευγαν από τα χωριά τους αρχές του Μάρτη κι επέστρεφαν σ' αυτά τον Οκτώβριο. Ο τόπος τους φτωχός, ορεινός και άγονος δεν μπορούσε να θρέψει αυτούς και τις φασίλιες τους, γι' αυτό είχαν εξειδικευτεί στην κατεργασία και στο κτίσιμο της πέτρας, εξού και πετράδες. Στο κάθε μπουλούκι υπήρχε ιεραρχία και η αμοιβή του καθενός ήταν ανάλογη με τη θέση του στην ομάδα. Αρχηγός ήταν ο πρωτομάστορας που έκλεινε συμφωνίες με τα αφεντικά ως προς την αξία, το μέγεθος και τον χρόνο αποπεράτωσης του σπιτιού. Σ' αυτόν υπάκουαν όλοι και ο καθένας στον ανώτερό του ιεραρχικά. Υπήρχαν με τη σειρά οι κτίστες, οι πελεκάνοι, οι πετροφάδες (λιθοξόοι), οι νταμαρτζήδες, οι ασβεστάδες, τα λασποπαίδια και τα μαστορόπουλα.

Έκτιζαν σπίτια, αρχοντικά, σχολεία, εκκλησίες και μοναστήρια, τζαμιά, σαράγια, μπεζεστένια¹, χάνια, στρατώνες, γεφύρια, φάρους, βρύσες, μύλους και λιοτρίβια.

Η ημέρα της αναχώρησης από το χωριό ήταν ιδιαίτερα δυσάρεστη και καταθλιπτική γι' αυτούς που έφευγαν, αλλά και για τα γυναικόπαιδα που έμεναν στο χωριό. Ο μισेमός για τον άρρενα πληθυσμό ήταν μια επώδυνη εμπειρία που τη βίωναν από πολύ μικρή ηλικία. Τα συναισθήματα, που κυριεύαν αυτούς που για πρώτη φορά αποτολμούσαν το μετέωρο βήμα προς το άγνωστο, αλλά και σε όσους καρτερούσαν τον γυρισμό τους, περιγράφονται αριστοτεχνικά στο ποίημα «Το μαστορόπουλο» του Γεώργιου Κοτζιούλα από την Πλατανούσα Ηπείρου 1909-1956. / *Τον πήραν τον Κολιό² / τον πήραν οι μαστόροι / παιδί απ' το σχολειό / να μάθει πηλοφόρι. / Καρδιά πονετική / τον ξέβγαλε με κλάμα / Τετράδη, Κυριακή / θα καρτερώ το γράμμα. / Δε σώνει άλλο να ιδεί, / παιδεύεται το μάτι. / Κρατούσε ένα ραβδί / το στρώμα του στην πλάτη. / Μας έφυγε ο Κολιός / κι είχε μια τέτοια λύπη! / Θα 'ναι όλοι δω τ' Αϊ Λιος / και μόνο αυτός θα λείπει.*

Θυμάμαι ακόμα τη συναισθηματική μου φόρτιση κάθε φορά που επιχειρούσα πριν χρόνια, σαν δάσκαλος, να εξηγήσω και να αναλύσω στους συνομήλικους με τον Κο-

λιό μαθητές μου τις εικόνες, τα νοήματα και τα συναισθήματα του ποιήματος.

Η μετακίνηση μέσα από δύσβατα μονοπάτια και εξουθενωτικές πορείες, σε συνδυασμό με τη φτωχή ένδυση και υπόδηση, καθώς και τη λιτή διατροφή, δημιουργούσε μια κατάσταση δυσβάσταχτη που συχνά σκλήραινε και όπλιζε με πονηριά τον χαρακτήρα των μαστόρων, προκειμένου να ανταπεξέλθουν και ν' αντιμετωπίσουν τις δυσχέρειες. Τα μαστορόπουλα εύχονταν: «*Πότε να γίνω μάστορας να τρώω κεφάλι πράσου*», γιατί απ' ό,τι φαίνεται βασική τους διατροφή ήταν τα πρασόφυλλα. Πια να μπορούν να συνεννοούνται, χωρίς να γίνεται αντιληπτός ο διάλογός τους από τα αφεντικά, ανέπτυξαν μια ειδική συνθηματική γλώσσα τα «κουδαρίτικα» από το Κούδα=πέτρα, γι' αυτό πέρα από χτίστες, μάστορες και πετράδες αποκαλούνταν και «Κουδαράιοι».

Στον Άγιο Νικόλαο κατέφθαναν νταϊφάδες³ από την Ήπειρο, την Βόρειο Ήπειρο και τη Δυτική Μακεδονία. Οι φτωχοί εργοδότες τους μπορεί να μην έκλειναν μαζί τους συμφωνίες για ακριβές κατασκευές, αλλά τους ικανοποιούσαν διατροφικά, γιατί και οι πιο φτωχοί εξασφάλιζαν τον ανόνα⁴ τους σε σιτηρά, όσπρια, λάδι, τσίπουρο και κρασί. Ειδικά το τελευταίο, που αφθονούσε στα υπόγεια μέσα σε δρύινα βαρέλια, δεν το τσιγκουνεύονταν. Αντίθετα οι πιο ευκατάστατοι ήταν σκληροί στις διαπραγματεύσεις τους την ώρα της συμφωνίας, επιφυλακτικοί, ασυνεπείς στις υποχρεώσεις τους και φειδωλοί στις παροχές κατά τη σίτιση των μαστόρων.

Η δόμηση ενός κτιρίου άρχιζε με την εκσκαφή των θεμελίων. Κάποιες φορές, που το έδαφος ήταν πετρώδες, συμπαγές και ομοιογενές και ο κασμάς ήταν αναποτελεσματικός, φουρκάλιζαν την οριζόντια επίπεδη επιφάνεια και έκτιζαν χωρίς θεμέλια. Μετά τη διάνοιξη των θεμελίων ακολουθούσε ένα ανάμικτο τελετουργικό βασισμένο στη χριστιανική πίστη και σε ειδωλολατρικές δοξασίες. Ένας έμπειρος λιθοξόος χάραζε ένα σταυρό πάνω σε μια πλάκα που θα αποτελούσε την πρώτη πέτρα της θεμελίωσης. Ακολουθούσε αγιασμός από τον ιερέα και έπονταν η θυσία ενός κόκορα εντός των θεμελίων, ώστε το αίμα του να στεριώσει το κτίσμα και να ήταν ευτυχημένοι αργότερα οι ένοικοί του.

Όλο το μπουλούκι υπό την εποπτεία και καθοδήγηση του πρωτομάστορα εργαζόταν συντονισμένα σαν μελισσι. Οι πελεκάνοι σμίλευαν τις πέτρες και τις έδιναν σχήμα ορθογώνιο, για να χρησιμοποιηθούν σαν ακρογωνιαίοι λίθοι(αγκωνάρια). Οι χτιστάδες με το σφυρί, το μυστρί και το σαούλι όλο και ψήλωναν τους τοίχους. Τα λασποπαίδια και τα μαστορόπουλα εκτελούσαν τα θελήματα

των μαστόρων, πασχίζοντας να κλέψουν την τέχνη και ν' ανεβούν κάποιο σκαλί στην ιεραρχία του νταϊφά. Οι νταμαρτζήδες είχαν σαν αποστολή την εξόρυξη της πέτρας από κάποιο λατομείο (νταμάρι) της περιοχής.

Η ποιότητα της πέτρας στον Άγιο Νικόλαο, γρανίτης ή σιδερόπετρα (σχιστόλιθος) δυσκόλευε τους πελεκάνους και τους κτίστες, γιατί δεν είχε τα γνωρίσματα και τη συμπεριφορά της Ηπειρώτικης πέτρας. Οι πολύπειροι όμως χτίστες συνεπικουρούμενοι από την ανάγκη και την φτώχεια ήξεραν να τιθασέουν και να υποτάσσουν κάθε δύστροπο υλικό.

Μια ειδικότητα, που συχνά πλαισίωνε το μπουλούκι, ήταν οι ασβεστάδες. Στον Άγιο Νικόλαο όμως υπήρχαν ντόπιοι επαγγελματίες αυτού του είδους. Ήταν αρκετοί κάτοικοι που πέρα από την καθημερινή τους ενασχόληση με τη γεωργία, την κτηνοτροφία ή την αλιεία εξασκούσαν σαν πάρεργο και το επάγγελμα του ασβεστοποιού. Με μαθητές μου της Δ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου, που πραγματοποιήσαμε μια περιβαλλοντική εργασία το 2001, εντοπίσαμε και καταγράψαμε στην περιοχή του Αγίου Νικολάου είκοσι-τέσσερα ανενεργά ασβεστοκάμينا.

Όσο το κτίσμα ψήλωνε και μορφοποιούνταν, κατασκευάζονταν ξύλινες σκαλωσιές. Αυτές τοποθετούνταν οριζόντια, αν επρόκειτο για μικρής κλίμακας κτίσμα. Σε περίπτωση μεγάλου κτιρίου, όπως σχολείο ή αρχοντόσπιτο, κατασκευάζονταν επικλινείς σκαλωσιές που ξεκινούσαν από το έδαφος, έφταναν περιμετρικά μέχρι εκεί που εργαζόνταν οι μαστορες και κατέληγαν πάλι σε άλλο σημείο του εδάφους. Τα υλικά: πέτρες, τούβλα, ξύλα σ' αυτή την περίπτωση ανεβάζονταν με μουλάρια, που ξεκινούσαν από το ισόπεδο με το έδαφος σημείο της σκαλωσιάς, ξεφορτώνονταν ψηλά και κατέβαιναν από το άλλο μέρος, γιατί το περιορισμένο πλάτος δεν επέτρεπε την επιτόπια αναστροφή και επιστροφή των μουλαριών στο ίδιο σημείο.

Σε κάποιο ψηλό και εμφανές σημείο, συνήθως σε ένα τριγωνικό αέτωμα της πρόσοψης, τοποθετούνταν και η ταυτότητα του σπιτιού. Ήταν μια πλάκα σκαλισμένη με σχέδια και γράμματα. Από κανένα σπίτι δεν έλειπε ο σταυρός με τη συντομογραφία ΙΣ. ΧΣ. ΝΙ – ΚΑ και την ημερομηνία κατασκευής. Στο εικονιζόμενο αρχοντόσπιτο, εκτός των παραπάνω, αναφέρεται στην εγχάρακτη πλάκα: ΕΡΓΟΝ ΣΩΤΗΡΙΟΥ Τ. ΑΣΤΕΡΙΟΥ ΕΚ ΜΠΕΖΑΝΗΣ. ΚΤΗΜΑ Ν.Δ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ.

Ο Κερεστές⁵ εξασφαλιζόταν κάποιες φορές από τα τοπικά δάση, κυρίως όμως από ξύλο καστανιάς από το Άγιον Όρος. Πριν τοποθετηθούν τα κεραμίδια πραγματοποιούνταν το έθιμο του φιλοδωρήματος, μια συνήθεια που τη συντηρούσαν με θρησκευτική ευλάβεια οι μαστορες, όπως ακριβώς και το σφάξιμο του κόκορα στη θεμελίωση,

γιατί και τα δυο υπηρετούσαν το συμφέρον του πεινασμένου και στερημένου μπουλουκιού. Τη μέρα του φιλοδωρήματος είχαν καρφωμένο στη στέγη έναν ξύλινο σταυρό επενδυμένο με κλαδιά ελιάς κι ένας βροντόφωνος μαστορας διαλαλούσε το δώρο που προσέφερε κάθε χωριανός, για να παρακινηθούν και οι άλλοι να πράξουν ομοίως. Η στιχομυθία, που ακολουθούσε μετά από ηχηρές σφυριές πάνω στον καβαλάρη της στέγης, ήταν η εξής: «Καλώς μάς ήρθε το φιλοδώρημα από τον ... (έλεγε το όνομα και επώνυμο του δωρητή). Όσα λουλούδια στα βουνά και γεννήματα στους κάμπους τόσα καλά και αγαθά να του χαρίζει ο Θεός. Ευχαριστούμε για το δώρο του». Τα δώρα από τη νοικοκυρά του νεοαναγειρόμενου σπιτιού μπορεί να ήταν κάποιο υφαντό στρωσίδι ή καρπέτα στον πρωτομάστορα και μαντίλια στους υπόλοιπους μαστόρους. Οι γείτονες και οι χωριανοί δώριζαν γάλα, τυρί, μέλι, λάδι, τσίπουρο, κρασί και άλλα τοπικά προϊόντα.

Το πέτσωμα της στέγης πάνω από τον στιβαρό ξύλινο σκελετό γινόταν με πέταβρα (σανιδία), αλλά κατά το πλείστον με καλάμια, που αφθονούσαν στις ρεματιές κοντά στο χωριό. Τα διάκενα μεταξύ των καλαμιών καλύπτονταν με ένα στρώμα πηλού από κοκκινόχρωμα, που λειτουργούσε σαν μονωτικό κατά των εισβολών της κάψας του καλοκαιριού και της αποβολής θερμότητας από μέσα προς τα έξω στις παγωμένες χειμωνιάτικες μέρες.

Ήταν δυνατόν κατά τη διάρκεια της πολύμηνης απουσίας τους από το χωριό να έκτιζαν δύο τρία ή και περισσότερα σπίτια και το «Νόστιμον Ήμαρ» να καθυστερούσε αρκετά για τους ξενιτεμένους μαστορες. Κάποιοι αναλογιζόμενοι τη φτώχεια και την ανέχεια του τόπου τους παντρεύονταν στην ξενιτιά. Στον Άγιο Νικόλαο τρεις τουλάχιστον οικογένειες του Χρήστου Πέτρου από το Νεστόριο Καστοριάς, του Νικολάου Πούση και του Νικολάου Κατσιώρη από τη Βόρειο Ήπειρο ρίζωσαν εδώ, συνεισφέροντας θετικά στο γονιδιακό υλικό των Αγιονικολατών.

Προέκυψε μάλιστα συνοικέσιο με την κόρη του Νικολάου Κατσιώρη, την Άννα και τον Σπύρο Κριτσιούδη, γιο ασβεστά με καταγωγή από το Ασβεστοχώρι. Ο πατέρας του Σπύρου, ο Ιωάννης Κριτσιούδης, βρήκε καταφύγιο στον Άγιο Νικόλαο κυνηγημένος πριν τον Μακεδονικό αγώνα από τους Τούρκους. Ο Σπύρος, εξασκώντας ένα συναφές επάγγελμα, γρήγορα εξελίχτηκε σε πρωτομάστορα με πολλά κτίσματα να καταμετρούνται στο ενεργητικό του. Ανάμεσα σ' αυτά και ο μεγαλοπρεπής ναός του Αγίου Γεωργίου στον Άγιο Νικόλαο Χαλκιδικής.

Σήμερα έχουν απλώσει τόσο πολύ τα κλαδιά του γενεαλογικού δένδρου των εγκατεστημένων στον Άγιο Νικόλαο Ηπειρωτών μαστόρων, ώστε πολλοί απόγονοί τους ν' αγνοούν τις πραγματικές τους ρίζες.

1. Μπεζεστένι: Μεγάλη σκεπαστή αγορά.

2. Κολιάς: Υποκοριστικό του Νικόλαος (Νικολιάς-Κολιάς).

3. Νταϊφάδες: Μπουλούκια.

4. Ανόνας: Η ποσότητα σοδείας απαραίτητη για τη διατροφή της οικογένειας για ένα

έτος. Από το λατινικό anus= έτος. (Από το "Νικητιανό Γλωσσάρι" του Δ. Δημαρά).

5. Κερεστές: Ξυλεία.

“ΥΔΡΟΜΥΛΟΙ ΕΝ ΓΑΛΑΤΙΣΤΗ” ΚΑΙ Ο ΠΥΡΓΟΣ ΣΕ ΝΕΦΕΛΩΔΕΙΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΞΕΝΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΘ. ΓΚΟΥΝΑΓΙΑΣ

τ. Εκπαιδευτικός - Συγγραφέας

Ο **Θεός** μου **Φιλώτας Μπεντίλας**, της μάνας μου πρωτοξάδερφος, ήταν ράφτης στη Γαλάτιστα. Σπίτι και μαγαζί ήταν από παλιά ριζωμένα στο σοκάκι με το σκληρό και γλυστερό καλντερίμι στο κέντρο του χωριού, στο «πλατύ παζάρι». Το ίδιο σοκάκι επικοινωνούσε με την εκκλησιά – του πλούσιου σε νερά κρυστάλλινα και καθάρια – τ’ «Αη- Γιώργη».

Η μικρή, κάπως, διαφορά της ηλικίας – σαν θείου, με το πλατύ χαμόγελο και ανιψιού - επέτρεπε μια σχέση φιλική· γι’ αυτό, κατ’ εξαίρεση, τον έλεγα με το μικρό του όνομα.

Ήταν ο φίλος μου από το 1942 – 44 στα δύσκολα εκείνα χρόνια της «χιτλερικής κατοχής». Έτσι, με τη συγγένεια της γιαγιάς μου, **Μαρίας**, αδελφής του **μπάρμπα – Νικολάκη Μπεντίλα** φιλοξενηθήκαμε, από την ξεχωριστή θεια - γιαγιά **Πουλχερία**, στο Μπεντιλάδικο κονάκι τους!

Δεν είχαμε καλοπατήσει στο χαγιάτι του σπιτιού, όταν το στερνοπαίδι του «μπάρμπα – Νικολάκη», η **Μαρίκα**, μικρή αδελφή του **Φιλώτα**, - τρία μόνο χρόνια μεγαλύτερή μου - ευχαριστημένη από την επίσκεψη του ανιψιού της στο σπιτικό, με πήρε να με σεργιανίσει στα μυστικά του ενετικού Πύργου της Γαλάτιστας!

Και τότε, σε χρόνους δύσκολους και νεφελώδεις, πατήσαμε το ψηλό οχυρό μες στα σπλάχνα του - από την υπόγεια «διαφυγή» της Αγίας Παρασκευής στη βρύση και πέρασαν μπροστά μας μάχες των βασιλόπουλων ενάντια στα μαύρα στοιχειά, για τα λάγνα μάτια της πυργοδέσποινας **Γαλάτειας**, στο «παραμύθι ενός πύργου» που περιφανής, ονειρευτά με μάγεψε!

Την επομένη, αποφασισμένος να βοηθήσω τη θεια – **Μαρίκα**, πήραμε τα υφαντά και τα προικιά της και κατεβήκαμε στου «υδροφόρου Αη- Γιώργη» τα ορμητικά νερά, όπου – σε μυθικά μισοσκότεινα σπήλαια, μερικά μέτρα μπροστά και κάτω από την εκκλησιά – λαξεύουν, γλύφουν τα βράχια σε γούρνες γυαλένιες!

Σαν νεράιδες, νηρηίδες, «νύμφες» της Γαλάτιστας, με τον ξυλοκόπανο - τραγουδώντας – κοπανούν τις βαριές βελόντζες, που τις λεν’ εδώ «αρβάνες» και ‘κεί, ξέχωρα,

πλένουν του αργαλειού τα υφαντά και τ’ άλλα τα προικιά!

Εκεί κάτω βρέθηκα τώρα κι εγώ, ημέρες φόβου και βάρβαρης κατοχής του τόπου μας, καθώς βόμβος, σε βάθος σπηλαιώδη, μου λύγισε τις κνήμες και... άλαλος, αφήθηκα δεσμώτης ερεβώδη¹ εφιάλτη! Και ήρθαν τότες οι «νύμφες» νηρηίδες των υδάτων που... χαμένον, με ανέστησαν!

Εκείνα τα χρόνια και λίγο μετά, μέσα σε έναν «εμφύλιο σπαραγμό» επιστρατεύτηκε ο **Φιλώτας**, το ξανθό παλικάρι με τη χαρά της ζωής στο πρόσωπό του!

Πολέμησε στα βουνά της βορειοδυτικής Ελλάδας· πολέμησε στον «Εμφύλιο» και γύρισε φαντάρος από τα βουνά του Γράμμου και, όπως έκανε τακτικά, πριν επιστρέψει στη Γαλάτιστα, θεώρησε καλό να περάσει από το σπίτι μας – της ξαδέρφης του – στην ανατολική Θεσσαλονίκη στο Ντεπέω, ντυμένος με τη στρατιωτική στολή χωρίς, όμως, το χαρακτηριστικό του χαμόγελο!

Η έκφραση του προσώπου του, αυτή τη φορά, ήταν πολύ διαφορετική. Και πέρασαν πολλά χρόνια,

για να καταλάβω το «γιατί»· ήταν πως επέστρεφε από τον αδελφοκτόνο πόλεμο!

Και πέρασαν χρόνια, καιροί και ζαμάνια, κι απ’ το κονάκι του σοκακιού – εκείνο τ’ «Αη – Γιώργη» - δεν απόμεινε ψυχή. Φύγανε κοντά στους αγγέλους, στους ουρανούς!

Κι όμως δε φύγαν όλοι. Έμεινε ένας, με πρόσωπο γελαστό, με αγάπη, με πνεύμα ζωής, αυτός που είναι εκατοντάχρονος, παππούς δώδεκα δισεγγόνων, ο **Φιλώτας**!

Τον έπιασα να συλλογάται... ίσως αναπολώντας εικόνες απ’ τα παλιά. Με είδε και χαμογέλασε. «Έλα, Μανώλη, πάμε αν θέλεις στο υδραγωγείο του Πύργου, όλο και κάτι θα βρούμε στα γλαυκά νερά του».

Με τον αιωνόβιο πλέον, **Φιλώτα**, ανεβήκαμε στον "παραμυθένιο Πύργο της Γαλάτιστας", μαγεμένοι μέσα στον μύθο του..!

Έξω απ’ αυτόν ξεχώρισα μια "δεξαμενή-υδραγωγείο" με αρκετό νερό, και περιέργως τον ρώτησα "πώς και για

Ο πύργος της Γαλάτιστας

1. ερεβώδης= ο φόβος του απόλυτου σκότους, ολοσκότεινος.

ποιον λόγο βρίσκεται εκεί". "Αα η ιστορική αυτή δεξαμενή γέμιζε από τα νερά τ' "Αη Γιώργη" και κινούσε έναν μύλο εδώ που είμαστε". "Καλά δε θυμάμαι, υπήρχε μύλος εδώ;" τον ρώτησα απορημένος... "Όχι ένας αλλά πολλοί μύλοι", μου απάντησε με σιγουριά!

Ο Φιλώτας, με καθάριο το μυαλό, μου αφηγήθηκε κάποιες ιστορίες για τους ξεχασμένους νερόμυλους, τα ίχνη των οποίων μπορεί να βρει κανείς και σήμερα στη Γαλάτιστα και όχι μόνο...!

Λειτουργούσαν, περίπου, από τα τέλη του 19ου αιώνα και έξυπνα οι μυλωνάδες χρησιμοποιούσαν το περίσυμα του νερού!

"Σ' αυτόν τον ενετικό Πύργο τον μαγικό ερχόμουν μικρός και έπαιζα". Ήταν ο Φιλώτας που μονολογούσε χωρίς να γυρίσει να με δει. Έμεινα ακίνητος μη τυχόν χαθεί ο στοχασμός του. "Έξω από τον πύργο είναι η Δεξαμενή", συνέχισε ο Φιλώτας, "που γέμιζε από τη βρύση τ' Αη- Δημήτρη και περισσότερο από τις βρύσες της εκκλησίας τ' Αη- Γιώργη με τα πολλά γάργαρα νερά! Παρά κάτω στητός, νοικοκυρεμένος, ήταν ο πρώτος από τους έξι νερόμυλους του χωριού». Σταμάτησε, με κοίταξε και μονολογώντας "ναι... έξι", είπε.

"Αφεντικό στον Πρώτο Μύλο ήταν ο **κυρ-Εμμανουήλ Στρίκου** που ιδιαίτερα τον σέβονταν οι συγχωριανοί. Από 'κει κυλούσε το νερό πιο κάτω στη δεξαμενή του Δεύτερου νερόμυλου, που μυλωνάς του ήταν ο **κυρ-Μιχάλης Καραζαφείρης**". Ο Φιλώτας σταμάτησε, γύρισε με κοίταξε σα να μου 'λεγε ιδιαίτερα να προσέξω. Περίεργος, έστησα αυτί να παρακολουθήσω τη συνέχιση της σκέψης του.

"Από 'δω και πέρα το νερό περνούσε μέσα σε σωλήνες και κάτω από το γεφύρι του δημόσιου δρόμου στην έξοδο του χωριού. Παραπέρα, στα πρώτα χωράφια, έπεφτε από τεχνητό αυλάκι στη δεξαμενή του Τρίτου μύλου που ιδιοκτήτη του είχε τον **κυρ-Μπούρδα**». Εδώ, σταμάτησε και σαν να μονολόγησε κοιτάζοντάς με. "Έγνεψα θετικά κι εκείνος συνέχισε.

"Από 'κει, πιο νοικοκυρεμένα, σε τεχνητό αυλάκι το νερό συνέχιζε και χυνόταν κατόπιν, μισογεμίζοντας, στο Υδραγωγείο του Τέταρτου, φτωχού, νερόμυλου...! Σ' αυτόν μυλωνάς ήταν ο **κυρ-Γιάννης Κατσούρης** απ' όπου το λιγοστό, πλέον, τελευταίο νερό, χωνευόταν στα χωράφια".

Έπαψε να μιλάει ο Φιλώτας κι έκλεισε τα μάτια. Ακίνητος εγώ περίμενα χωρίς ανάσα.

Σε λίγο, με βλέμμα απλανές, συνέχισε δείχνοντας ανατολικά: "Πέρα και κάτω από το χωριό, 3 - 4 χιλιόμετρα μακριά, εκείνον τον καιρό, κυλούσε αρκετό νερό από πηγές του κοντινού χωριού **Βάβδος**, που κι αυτές τις εκμεταλλεύονταν οι Γαλατσάνοι μυλωνάδες, δίνοντας ενέργεια σε **δύο** ακόμα νερόμυλους.

Ο Πρώτος απ' αυτούς ήταν του "**κυρ Νταλού**" με το παρατσούκλι "Μπαλωμένος", για ευνόητους, υποθέτω, λόγους..! Ο Δεύτερος νερόμυλος ανήκε στον μυλωνά "**κυρ**

Εμμανουήλ Βίλα" με κάπως ξεθυμασμένο το νερό του"!

Ο Φιλώτας σταμάτησε και το πρόσωπό του ρόδιζε από φανερή ικανοποίηση! "Και τι άλεθαν όλοι αυτοί οι μύλοι, Φιλώτα;" ρώτησα, όταν είδα το χαμόγελο να τον φωτίζει!

Άλλαξε θέση στην καρέκλα του και γελώντας τώρα, όπως τον ήξερα, απάντησε με τοπική λαλιά "Αμμ... τι ν' αλέθαν; Ξέρω κι 'γω; Σταρ', κριθάρ', βρώμ', τι άλλου";

Εκτός από τους ξεχασμένους Νερόμυλους που ο Φιλώτας επανέφερε στη μνήμη μας, θυμάμαι ακόμα καλά και από τις κουβέντες του μπαρμπα-Νικολάκη, τον μύλο του **Γερμανού Κατάκαλου** μέσα στο χωριό. Στηριζόταν σε έναν πετρελαιοκινούμενο μηχανισμό, όπως λέγονταν και τότε τον αγόρασε ο συγχωριανός **Άγγελος Αβέρης**. Αυτός, ήταν συγγενής του άντρα της μικροπαντρεμένης, πλέον, θειας μου, **Μαρίκας-Μήτσου Αβέρη**.

Αργότερα, όπως επιβεβαίωσε ο Φιλώτας, ο γαμπρός του έγινε πρόεδρος της κοινότητας **Ανθεμούντα** (Γαλάτιστας).

"Και με ποια κινητήρια ενέργεια δούλευε, τελικά, ο Μύλος;" ρώτησα τον Φιλώτα. Εκείνος, σηκώνοντας τους ώμους και μ' έναν μορφασμό του προσώπου, ο οποίος έδειχνε αμφιβολία "πού να ξέρω;" είπε, και αμέσως πρόσθεσε, "μπορεί να ήταν το γκαζ'!"

Πάντως, όπως και ν' χει, «ο μύλος του Αβέρη» ήταν κι αυτός αλευρόμυλος που έφερνε κάτι μοντέρνο και βέβαια χρήσιμο για την εποχή εκείνη στην κοινωνία του χωριού κι αυτό ήταν το «ηλεκτρικό ρεύμα»! Ναι, αυτό που φώτιζε τότε τα σπίτια και εξυπηρετούσε τις ανάγκες των νοικοκυριών, από τη δύση του ήλιου μέχρι τη βραδινή ώρα 11...!

Αυτό το θυμάμαι κι εγώ πολύ καλά που το έζησα και το θαύμασα στο κονάκι της ψιλόλιγνης γιαγιάς, αρχόντισσας **Πουλχερίας**...!

Πα μένα, τότε, η λάμπα που φωτίζει χωρίς ζωντανή φλόγα ήταν, παράξενα, ένα θαύμα! Ναι, γιατί εμείς στη Θεσσαλονίκη, στο σπίτι μας, είχαμε γκαζόλαμπα, που την ανάβαμε μ' ένα σπέρτο - και η φλόγα φώτιζε τόσο, όσο να μπορούμε, κάπως, να διαβάζουμε τα μαθήματά μας - ή, η λάμπα άναβε με ένα τσακμάκι ή έστω, στη σπάνια περίπτωση, θα μπορούσε να ανάψει από τη θράκα της σόμπας!

Έεε, τι να λέω; πάντως βολευόμασταν!

Να, λοιπόν, ένας ακόμα μύλος της Γαλάτιστας, ο **έβδος**... ο πιο εξελιγμένος και χρήσιμος στην καθημερινότητα του χωριού!

Σαν σε επίλογο

Ευχαριστώ τον θείο- φίλο μου Φιλώτα γι' αυτήν την αποκάλυψη, που έβγαλε από ένα κάπως λησμονημένο παρελθόν, με το θέμα των υδρόμυλων και γενικότερα των μύλων της Γαλάτιστας κι ακόμα, για την ευκαιρία που μου δίνει να προσθέσω και τις δικές μου μνήμες από το βάθος της εποχής των παιδικών μου χρόνων, στο σύντομο, αυτό, ιστόρημα!

ΕΝΑΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΝΤΟ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ

Μια αφήγηση στο μεταίχμιο της νοσταλγίας και της οργής

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΥΡΚΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΑΡΗΣ

Αρχιτέκτονας

Τον **καμβά** του άρθρου αποτελεί ένα αυθεντικό κείμενο ενός πρόσφυγα, μάρτυρα της γενοκτονίας των ομογενών του Ποντίων. Φαנερώνει την αγωνία του συντάκτη του να αφήσει στους μεταγενέστερους τις ύστατες μαρτυρίες μιας γενιάς, που έζησε τα γεγονότα και σε λίγο αυτές θα χαθούν και ο ίδιος δεν θα υπάρχει... Μου το έδωσε, πολλά χρόνια πριν, φίλος που καλά-καλά δε γνώριζε ούτε το όνομα αυτού που αφηγείται. «Πιστοφίδη θαρρώ τον έλεγαν», μου είπε, προσπαθώντας να τον θυμηθεί.

Πέρα λοιπόν από τις πληροφορίες για την ταυτότητά του, εκείνο που απομένει από την ανάγνωση του κειμένου, είναι κυρίως η αίσθηση ότι ακούει κανείς, ακόμη μια φορά, τη φωνή - το παραλήρημα θα έλεγα - ενός πρόσφυγα. Είναι ίσως αυτή η εμπειρία εκείνων των δύσκολων καιρών που κάνει πολλούς από εμάς- παιδιά μιας άλλης εσωτερικής μετανάστευσης- να νιώσουμε περισσότερο τον καημό του Πόντιου πρόσφυγα, ακόμη και αν δεν έχουμε, όπως εγώ, καμία σχέση με τον Πόντο, την Κωνσταντινούπολη ή την Μικρά Ασία γενικότερα.

Παρουσιάζει με αυτή την έννοια, σημειολογικό ενδιαφέρον το γεγονός ότι ο συντάκτης του κειμένου αρχίζει της αφήγησή του χωρίς να δηλώσει, όπως συνηθίζεται, ούτε καν ποιο είναι το όνομά του:

«Γεννήθηκα το 1913 στην Τυφλίδα της Γεωργίας. Μικρό με φέρανε στον Πόντο. Πρώτο στη Χοτς, ύστερα στη Σάντα και πάλι στη Χοτς απ' όπου έχω και τις εμπειρίες μου» γράφει. Στη συνέχεια προχωράει σε μια λεπτομερή περιγραφή του τόπου των αναμνήσεών του. Οι παιδικές μνήμες ακουμπούν στη μήτρα που τις γέννησε, όταν ύστερα από μερικές δεκαετίες επισκέπτεται τον τόπο της πρώτης νιότης του. Ήξερε ότι η Χοτς ήταν πολύ κοντά στην Τραπεζούντα. Απείχε μόλις τέσσερα χιλιόμετρα απ' αυτή, στα ανατολικά της. Αντίθετα τα Πλάτανα ήταν στα δυτικά της πόλης. Ο στίχος του τραγουδιού που αναφερόταν σ' αυτά και θυμόταν από τα παιδικά του χρόνια «Ο ήλιος βασίλευσε στα Πλάτανα μεραϊάν Αποφάσισα λοιπόν, να παρουσιάσω με σχόλια, όπου αυτά κρίνονται απαραίτητα, τις γραπτές μαρτυρίες ενός πρόσφυγα του 1922. Τις έγραψε χρησιμοποιώντας στοιχεία, από παλαι-

ότερες διηγήσεις, συγγενών του και κυρίως από τα προσωπικά του βιώματα. Έστω και χωρίς χρονολογική σειρά και ιεράρχηση της σημασίας των γεγονότων, προχώρησε σε μια κριτική θεώρησή τους και κατέθεσε πολύτιμα στοιχεία για την συνολική ιστορική μνήμη, που όλο και εξασθενεί. Αυτός είναι άλλωστε ο ισχυρότερος λόγος που με οδήγησε στην επιλογή του συγκεκριμένου θέματος.

«...τη κορίτσι το φίλεμαν μυριζ' τριανταφυλλέα» τον

βοήθησε, όπως λέει, να βρει τα χωριά του όταν επισκέφθηκε, ύστερα από πολλά χρόνια, την περιοχή. Τον προσανατόλισε ακόμη το ποτάμι Τεερμέν-Τερέ, Μυλοπόταμος στα ελληνικά, που ήξερε ότι χωρίζε το χωριό του από την Τραπεζούντα. Ήταν ο ποταμός Πυξίτης των αρχαίων χρόνων. Του έφερε στο μυαλό του παλιές θύμισες και ένα στί-

χο: «Ση Παναγίας το ποτάμι έχασα την κλειδίτσάμ μανά σκοτού και αράεψαν σε μεν κοριά νυφίτσα» για να μονολογήσει στη συνέχεια ότι στους τοτινούς καιρούς «η μανά διάλεγε τη νύφη...»

Στο νου του Πόντιου πρόσφυγα οι μνήμες των γεγονότων που βίωσε είναι ανεξίτηλα χαραγμένες. Πολλές φορές, ωστόσο, στα γεγονότα που περιγράφει μπαίνουν στοιχεία διηγήσεων που άκουσε από τους μεγαλύτερους του.

«Ο νινασμή εφέντης με την κόρη του Κισλούμ τον χειμώνα κατέβαιναν στην Τραπεζούντα. Ογδόντα δωμάτια είχε τα σπίτι του, με κήπους και με υπόγεια άρδευση, εκείνη την εποχή. Το επιτάξαν οι Ρώσοι το 1916. Είχαν πολύ στρατό στο χωριό μας».

Οι διηγήσεις αυτές αναφέρονται στα συνταρακτικά γεγονότα του Α' παγκοσμίου πολέμου και τις συμμαχίες που δημιουργήθηκαν γύρω από τους Αγγλογάλλους της Αντάντ. Μαζί με αυτό περιγράφει και μια χαρακτηριστική σκηνή θέλοντας ταυτόχρονα να εκφράσει την αποψη του για τους Τούρκους: «Όταν αποχωρούσαν οι Ρώσοι, τα γυναικόπαιδα ήμασταν μαζεμένα και από πάνω μας ένας γιγαντώσωμος Τούρκος, ο Οσμάν, μας έλεγε: Κορκμαϊν, δηλαδή μη φοβάστε». Και συνεχίζει σαν να μονολογεί: «Όταν σκύπταμε το κεφάλι μας οι Τούρκοι έδειχναν ανθρωπιά. Αυτό ξεγέλασε πολλούς που λένε πως οι Τούρκοι

Από το κάλοκαρι του 1914, στην έναρξη του Α' παγκοσμίου πολέμου, αρχισαν οι διωγμοί των Ελλήνων της Μ. Ασίας, με υποδείξη των Γερμανών συμβούλων της Οθωμ. αυτοκρατορίας... Ανάμεσα σ' αυτούς, υπολογίζονται 350.000 Πόντιοι, που εξαναστώθηκαν, εκτοπιστηκαν και οδηγήθηκαν σε πορείες θανάτου... (Σχόλιο Γ. Αικατ.)

ήταν καλοί».

Είναι φανερό ότι την αντίληψή του αυτή τη θεμελιώνει και σε προγενέστερα γεγονότα σχετικά με διώξεις Ελλήνων από τους Τούρκους. Αναφέρεται γι' αυτό το λόγο στην περίπτωση του πατέρα του και του θείου του. «Τους άρπαξαν και τους στείλανε εξορία. Ο πατέρας μου με τη μέθοδο του προπορεύεσθαι κατόρθωσε να ζήσει και να γυρίσει. Ο θείος μου ο Κόττας δε γύρισε... Πάντα πίσω στην ουρά της πορείας γιο να βοηθήσει τους βραδυπορούντες, έτρωγε ξύλο με το «γιουρουνουζ» (=τρέξε), ώσπου τελικά άφησε την πνοή του σα το σκυλί στ' αμπέλι, όπως λέει κι ο λαός. Η γυναικία του η Θεία Ανάστα, όταν έμαθε το μαύρον το χαπάρ σπαράσσονταν κυριολεκτικά».

Ανάλογη είναι και η αναφορά του σε γεγονότα που έχουν σχέση με Σανταίους. «Στα δύσκολα χρόνια κατέβαιναν στην Τραπεζούντα κατά ομάδες = η πόστα-ταχυδρομείο. Περνούσαν από περιοχές που από πολύ παλιά ήταν αποικίες των Σανταίων, όπως η Χοτς. Στην επιστροφή μιας πόστας κοντά στη Σάντα και σε ανταλλαγή πυρών με τους καιροφυλακτούντες Τούρκους σκοτώθηκε μέσο σε χαράκωμα ο εξάδελφός μου Ευστάθιος Πιστοφίδης. Ήταν ο πρώτος. Μια φορά οι Τούρκοι παραφύλαξαν νύχτα και πιάσανε μια ομάδα ανταρτών στο σπίτι της Σανταίας Πινίκα Γαραπίνα. Τους έδεσαν και ήταν έτοιμοι να τους κουβαλήσουν. Ο Ευκλείδης όμως, ο σπλαρχηγός της Σάντας, πάντα διορατικός Κι αλάνθαστος, έστειλε από πίσω τους και δεύτερη ομάδα ανταρτών. Παρακολούθησαν τη σκηνή κρυμμένοι στους θάμνους και την κατάλληλη στιγμή ρίξαν. Οι Τούρκοι το βαλαν στα πόδια και οι αντάρτες ελευθερώθηκαν.

Το πώς ήρθαν στην Ελλάδα και το πώς μια επιτροπή απ' την Ελλάδα τους πήρε μέσα απ' τα χέρια του χάροντα είναι μια ολόκληρη ιστορία, που έχει περιγραφεί με λεπτομέρειες σε πολλά βιβλία. Ο Ευκλείδης πέθανε στη Ν. Σάντα του Κιλκίς».

Ένα μέρος του κειμένου, αφιερώνεται στην περιγραφή των ενοριών, των επωνύμων κατοικιών και παραθεριστών και των σχολείων της Χοτς. Παίρνοντας στοιχεία και από διηγήσεις του πατέρα του αναφέρεται στο μεγάλο διώροφο σχολείο της κεντρικής ενορίας, του Αγίου Γεωργίου, που είναι γνωστή και ως Κερασές, από τα πολλά και νόστιμα κεράσια της. Το σχολείο αυτό κήκε στα τέλη του 1917, μετά δηλαδή την Οκτωβριανή επανάσταση των μπολσεβίκων και την αποχώρηση των Ρώσων από την περιοχή. Ήταν ένα σχολείο στα οποίο δίδαξαν πολλοί καλοί δάσκαλοι όπως ο δεκαεννιάχρονος, τότε, Σανταίος, Πάννης Τριανταφυλλίδης. Ερχόταν μαθητές και από άλλες ενορίες, ακόμη και από τη Σάντα. Γι' αυτό θυμάται τον πατέρα του να λέει: «Ακείνα τη Σάντας τα παιδιά και σ' αταξίας πρώτα και σα μαθήματα πρώτα».

Οι εξετάσεις γινόταν ενώπιον επιτροπής στο τέλος της χρονιάς. «Τις παρακολουθούσε όλος ο κόσμος και η λαχτάρα των μαθητών ήταν μεγάλη» συμπληρώνει.

Γεμάτη αυθεντικότητα και πυκνότητα νοημάτων εί-

ναι η περιγραφή των εικόνων που χαράχθηκαν στην μνήμη του, όταν παιδί ακόμα, υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει την πατρίδα του. Επιβιβάστηκαν -στην πραγματικότητα φορτώθηκαν- στα καράβι Κιουλ Τσεμάλ για ένα ταξίδι χωρίς επιστροφή. Τόπος προορισμού η Ελλάδα, η μητέρα Πατρίδα που γνώριζαν μόνο από τις διηγήσεις των μεγάλων και τα βιβλία. «Όλοι ναρκωμένοι, άκεφοι, άρρωστοι, ο ένας πάνω στον άλλο, πώς και πού κάναμε τις ανάγκες μας ούτε που θυμάμαι. Νομίζω πως κάπου άκουσα ότι τώρα περνάμε τη Σαμψούντα. Θυμάμαι πως κάποιος φώναζε «μπακάλ μπακάλ ουτζούζ μπακάλ» και κατέβαζε τα καλάθια με το σχοινί μέσα στο αμπάρι του πλοίου. Έπρεπε να ήταν τα στενά της Κωνσταντινούπολης. Καλύτερα θυμάμαι όταν μας βγάζανε για απολύμανση «επικάνεμος τισίν». Όλοι γυμνοί Στα τούσλα. Ο μεγαλύτερος σταθμός (6 μήνες) ήταν στον Άγιο Στέφα νο, σε στρατώνες «κοβούσια». Καζάνι και συσσίτιο. Σανταίος ο μάγειρας. Λίγο καιρό κάναμε στην Αντιγόνη σε εγκαταστάσεις, που φαινόταν σαν μοναστήρι. Πολλοί νεκροί εκεί. Ο Θείος ο Γιάνκος, η γιαγιά και κάτι ξαδελφάκια. Οι ψαράδες ρίχναν τα ψάρια έξω στην παραλία για τους πρόσφυγες. Πατήσαμε πόδι στην Αλεξανδρούπολη. Δόξα σοι ο Θεός, άκουσα τον πατέρα μου και κατάλαβα. Μας βάλανε σε σκηνές Πηγαίναμε με караβάνες στους στρατώνες. Τα καημένα τα φανταράκια πόσα πληγωμένα ήταν από τα πρόσφατα γεγονότα της μικρασιατικής καταστροφής...

Εγώ δεν μπορούσα να σκεφθώ. Τρέχαμε ανάμεσα στις βελανιδιές, στο Μαΐτρο σ' ένα μεγάλο ξηροπόταμο¹. Πως βρεθήκαμε μετά στο Καραμπουρνάκι της Θεσσαλονίκης ούτε ξέρω. Μόνο θυμάμαι τα μύδια σε μπηγμένους σιδερένιους πασσάλους και τα συσσίτια στους στρατώνες της Αγίας Παρασκευής Θεσσαλονίκης»

Αν και έχουν δοθεί, πολλές φορές, ερμηνείες για τα αίτια της μικρασιατικής καταστροφής, παραθέτω τις απόψεις του συντάκτη των έγγραφων μαρτυριών του παλαιού κειμένου. Προσπαθώντας να δώσει εξηγήσεις γιο την ανεπίπτη καταστροφή γράφει: «Χάσαμε μεγάλη ευκαιρία με την μικρασιατική καταστροφή, τότε που όλοι σχεδόν (οι Τούρκοι) ήταν αγράμματοι. Ενώ εμείς ήμασταν νικητές χάσαμε τα πάντα, χάσαμε και τους συμμάχους μας. Μας τους πήραν οι αντίπαλοι. Αυτό που λένε μας πρόδωσαν οι σύμμαχοι είναι προσβλητικό για μας διότι αυτό ακριβώς υποδηλώνει την ανικανότητά μας στη διπλωματία. Πρόκειται περί λάθους και το λάθος είναι αυτών που διαχειρίζονταν τα πράγματα. Διότι με τη σειρά τους και οι σύμμαχοι μπορούν να μας πουν ότι εσείς μας προδώσατε πιο μπροστά. Γνωστά είναι άλλωστε τα σαμποτάζ των Μεταξοβασιλικών, Γερμανόφιλων² που φέρανε τον βασιλιά παρά τη θέλησή μας και τον στήσανε στη Σμύρνη...».

Οφείλω να σημειώσω εδώ, ότι διατηρώ επιφυλάξεις ως προς τις ευθύνες που καταλογίζει ο αφηγητής μας -ισοπόδως θα έλεγα- στους τότε Έλληνες κυβερνώντες, για την στάση τους απέναντι στους συμμάχους. Πιστεύω ότι η παροχή βοήθειας σε μια «σύμμαχο χώρα», όπως η

Ελλάδα, και πολύ περισσότερο στους ομογενείς της στη Μικρά Ασία, που βρίσκονταν σε κίνδυνο (βλ. γεγονότα Σμύρνης το 1922), δεν μπορούσε να εξαρτάται από προγενέστερες συμπεριφορές, ούτε να ήταν αποτέλεσμα συμψηφισμών και τιμωρίας εξαιτίας παλαιότερων λαθών και παραλείψεων ορισμένων πολιτικών ή και μερίδας του ελληνικού λαού.

Τροχοπέδη για την αναγκαία συμπαράσταση των «Συμμάχων» δεν θα μπορούσε να αποτελεί, χρόνια μετά, ούτε η λανθασμένη επιλογή της ουδετερότητας (αρχικής περιόδου 1914-1917), που επέδειξε το τότε φιλομοναρχικό και φιλογερμανικό «κράτος των Αθηνών», αλλά ούτε η επαναφορά αργότερα της μοναρχίας, καθώς αφορούσε απόφαση μιας ανεξάρτητης και κυρίαρχης -υποτίθεται- χώρας, έστω κι αν δεν ήταν ως θεσμός αρεστή σε πολλούς... Άλλωστε σε ό, τι αφορούσε την είσοδο της Ελλάδας στον πόλεμο στο πλευρό των «Συμμάχων της

Ανάντ», η μεταγενέστερη αυτή επιλογή δικαιώθηκε εκ του αποτελέσματος, καθώς συνετέλεσε στην προσάρτηση νέων εδαφών, ως αποτέλεσμα του μοιράσματος των κερδών μεταξύ των νικητών της παγκόσμιας σύρραξης.

Πιστεύω ωστόσο, ότι πέρα από τις όποιες ενστάσεις μου ως προς την συγκεκριμένη ερμηνεία των τραγικών γεγονότων και της γενοκτονίας των Ποντίων, καμιά εκτίμηση των αιτίων μιας τόσο μεγάλης καταστροφής δεν είναι περισσότερο κοντά στην αλήθεια, απ' ό,τι αυτή που εκφράζουν όσοι βίωσαν τα γεγονότα και τις συνέπειές τους. Οι αλησμόνητες εμπειρίες από την ζωή, πριν τον εξαναγκασμό στη φυγή, κάνουν τους απανταχού πρόσφυγες να αγωνίζονται για τη διαίωνιση των ελπίδων, να προσπαθούν να αφήσουν υποθήκες Πολιτισμού και «συμπυκνωμένης γνώσης» στους νεότερους, όπως έγραφε ένας άλλος «ξεριζωμένος», αναπολώντας το «χαμένο παράδεισο» του γενέθλιου τόπου...

1. Στις όχθες αυτού του ποταμού και στη θέση «Πλατανότοπος» υπάρχει σήμερα το «Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Αλεξανδρούπολης». Η μελέτη, βάσει της οποίας κτίστηκε, βραβεύτηκε από το ΣΑΔΑΣ (Σύλλογο Αρχιτεκτόνων Διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών) και εκτέθηκε μαζί με άλλες ανάλογων διακρίσεων στην έκθεση «Βραβεία αρχιτεκτονικού έργου 2005» στο Μουσείο «Μπενάκη» της οδού Πειραιώς στην Αθήνα. Συμμετείχα ως επικεφαλής αρχιτέκτονας στην ομάδα εκπόνησης αυτής της μελέτης
2. Αναφέρονταν προφανώς στην περίοδο του Εθνικού διχασμού, κατά τον οποίο οι κάτοικοι της Χαλκιδικής βίωσαν σκληρά όσο καμιά άλλη ελληνική επαρχία, αλλά και στα ύστερα γεγονότα μετά το τέλος του Α' παγκοσμίου πολέμου και την Μικρασιατική εκστρατεία.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ Δ.Σ. ΣΤΟΝ ΠΑΝΑΓΙΟΤΑΤΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Την Πέμπτη 30/5/2024 ο πρόεδρος του Συλλόγου Ι. Κοτσάνης, η αντιπρόεδρος Κ. Ζαμπόκα, ο ταμίας Α. Παπαδόπουλος και το μέλος Π. Θασίτου, επισκέφτηκαν στην Ιερά Μητρόπολη Θεσσαλονίκης τον Παναγιότατο Μητροπολίτη κ.κ. Φιλόθεο. Τον ενημέρωσαν για τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο και τις δραστηριότητές του, την έκδοση του Παγχαλκιδικού Λόγου, για το οποίο έδωσε ιδιαίτερα συγχαρητήρια και συζήτησαν για την συνεργασία του Παγχαλκιδικού με την Ιερά Μητρόπολη σε πολιτιστικές εκδηλώσεις. Ήταν μία ξεχωριστή συνάντηση σε φιλικό και ευχάριστο κλίμα.

Ο νέος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης γεννήθηκε στις 9 Ιουλίου 1977 στη Χαλκίδα. Αρχικά σπούδασε στην Ανωτέρα Εκκλησιαστική Σχολή Αθηνών (1995-1998) και ακολούθως στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών (1998-2002). Πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στη Θεολογική Σχολή του

Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Στις 16 Φεβρουαρίου 2002 εκάρη μονάχος, στις 17 Φεβρουαρίου 2002 χειροτονήθηκε διάκονος, στις 19 Ιουνίου 2002 χειροτονήθηκε πρεσβύτερος και έλαβε το οφίκιο του αρχιμανδρίτη. Υπηρέτησε ως ιεροκήρυκας (2002-2009) και γενικός αρχιερατικός επίτροπος (2009-2016) της Μητροπόλεως Χαλκίδος, Ιστιαίας και Βορείων Σποράδων. Είναι διπλωματούχος

της Βυζαντινής Μουσικής από το 2000, διητέλεσε διευθυντής και καθηγητής της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής της Ιεράς Μητροπόλεως Χαλκίδος και δίδαξε ως καθηγητής στις ειδικές σχολές της Μητροπόλεως για υποψήφιους κατηχητές και κατασκευητικά στελέχη. Στις 11 Οκτωβρίου 2019, με πρόταση του αρχιεπισκόπου, εξελέγη βοηθός επίσκοπος της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, υπό τον τίτλο της πάλαι ποτέ διαλαμψάσης Επισκοπής Ωρεών. Στις 9/10/2023 εξελέγη Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης).

ΔΙΑΥΛΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΚΙΝΑΣ ΜΕ ΤΗ ΔΙΚΤΥΩΣΗ ΤΩΝ ΤΟΠΩΝ ΠΟΥ ΓΕΝΝΗΣΑΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΚΑΙ ΚΟΜΦΟΥΚΙΟ

Σε εγχείρημα με εθνική διάσταση και σημασία για την επαφή και συνεργασία της Ελλάδας με την Κίνα, εξελίσσεται η πρωτοβουλία του Δήμου Αριστοτέλη για την δικτύωσή του με τον Δήμο Qufu της Κίνας που αποτελεί τον τόπο γέννησης του Κομφούκιου.

Η επίσημη ολοκλήρωση της δικτύωσης των γενέθλιων τόπων Αριστοτέλη και Κομφούκιου, έλαβε χώρα τέλος Μαρτίου στην Κίνα, όπου μετέβη αντιπροσωπεία του Δήμου Αριστοτέλη με επικεφαλής τον Δήμαρχο κ. Στέλιο Βαλιάνο, και με την υπογραφή Μνημονίου Συνεργασίας με τον Δήμαρχο Qufu κ. Cui Jiaqing και υπό την αιγίδα της τοπικής κυβέρνησης της Κινεζικής Επαρχίας Shandong, παρουσία κυβερνητικών και αυτοδιοικητικών αξιωματούχων.

Η επίσκεψη και η υπογραφή του Μνημονίου έτυχε ευρείας κάλυψη και προβολής από τα τοπικά ΜΜΕ σε ένα κοινό άνω των 100.000.000 κατοίκων της Επαρχίας Shandong.

Πρόκειται για το επιστέγασμα μιας συνεργασίας που ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2023 στα Αρχαία Στάγειρα της Χαλκιδικής, με τη διοργάνωση του Συμποσίου Aristotle-Confucius και συνεχίστηκε το Νοέμβριο του 2023 με την επίσκεψη πολυμελούς κινεζικής αντιπροσωπείας στον Δήμο Αριστοτέλη και την υπογραφή Μνημονίου Κατανόησης και καταγραφής της πρόθεσης Πολιτιστικών και Τουριστικών Ανταλλαγών, ανάμεσα στον Δήμο Αριστοτέλη και στην Επαρχία Shandong και ιδιαίτερα στον Δήμο Qufu.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης στην Κίνα, το πρόγραμμα περιελάμβανε συνάντηση εργασίας της ελληνικής αντιπροσωπείας και των στελεχών του Τμήματος Τουρισμού του Δήμου Αριστοτέλη, με αντιπροσωπεία του κολοσσιαίου tour operator της Κίνας CITS, που αποτελεί τον ρυθμιστή όλης της outgoing τουριστικής δραστηριότητας της Κίνας.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η προοπτική σταθερής συνεργασίας με αξιοποίηση της αεροπορικής σύνδεσης «Θεσσαλονίκης- Κωνσταντινούπολης- Πεκίνου» της

Turkish Airlines που ήδη έχει εκφράσει το ενδιαφέρον για στήριξη της συγκεκριμένης συνεργασίας.

Η αντιπροσωπεία του Δήμου Αριστοτέλη ξεναγήθηκε σε όλα τα τοπία της κομφουκιανής φιλοσοφίας, ενώ στο επίσημο δείπνο η συμφωνία επισφραγίστηκε με Αθωνικό Οίνο «Νάμα» από την Ιερά Μονή Χιλανδαρίου του Αγίου Όρους.

Ήδη εξετάζεται η δυνατότητα να φιλοξενηθούν στη Χαλκιδική στο πλαίσιο πολιτιστικών ανταλλαγών, οι εντυπωσιακές Τελετές Μνήμης του Κομφούκιου, που οργανώνονται κάθε χρόνο από τον Κομφουκιανό Κέντρο της γενέτειρας του παγκόσμιας ακτινοβολίας φιλοσόφου της Κίνας.

Ο Δήμαρχος Αριστοτέλη κ. Στέλιος Βαλιάνος, δήλωσε σχετικά:

«Πριν έναν χρόνο περίπου, στο πλαίσιο της αναβίωσης των εκδηλώσεων των “Αριστοτελείων” με ιδέα τη νοητή συνάντηση δύο φιλοσοφικών μεγεθών της αρχαιότητας που έχουν οικουμενική επίδραση, του Αριστοτέλη και του Κομφούκιου, ξεκινήσαμε ένα οραματικό και τολμηρό εγχείρημα, άμεσης δικτύωσης του Δήμου Αριστοτέλη των 17.000 κατοίκων, με ένα πραγματικά αντιστρόφως ανάλογο γεωγραφικό και πληθυσμιακό μέγεθος της Κίνας, όπως ο Δήμος Qufu των 650.000 κατοίκων και η Επαρχία Shandong των 100.000.000 κατοίκων. Σήμερα, βλέπουμε την προσπάθεια να αποδίδει καρπούς και να αποκτά εθνικές διαστάσεις. Η μόνιμη δικτύωση που επισημοποιήθηκε, τα επόμενα χρόνια μπορεί να λειτουργήσει ως παράδειγμα υγιούς άσκησης μιας άτυπης διπλωματίας σε επίπεδο πόλεων. Εύχομαι δε, να αποτελέσει έναν σταθερό διάλογο συνεργασίας ανάμεσα στην Ελλάδα και την Κίνα, με πολλαπλά οφέλη, όχι μόνο για τον Δήμο Αριστοτέλη, αλλά ιδιαίτερα για ολόκληρη τη Χαλκιδική και ευρύτερα τη Μακεδονία.»

Από το Γραφείο Τύπου του Δήμου

ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΧΟΡΩΔΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΕ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ Κ.Α.Π.Η. ΑΡΝΑΙΑΣ

Ακόμη μία σπουδαία εμφάνιση πραγματοποίησε η Χορωδία του Συλλόγου μας, το Σάββατο 15/6/2024 στην εκδήλωση που οργάνωσε το Κ.Α.Π.Η. Αρναίας εις μνήμη του αείμνηστου Θεολόγου Βαλλιάνου, πρώτου και επί σειρά ετών προέδρου του Κ.Α.Π.Η.

Αναλυτικό ρεπορτάζ και φωτογραφίες της εκδήλωσης θα δημοσιευτούν στο επόμενο 60ό τεύχος του Παγχαλκιδικού Λόγου.

ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ ΒΡΑΒΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΡ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Ν. ΠΑΠΠΑ

τ. βουλευτή Χαλκιδικής και νυν Προέδρου της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών
& της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής

Μετά την βράβευση του συμπατριώτη μας Βασιλείου Ν. Πάππα από την Ακαδημία Αθηνών, στην Πανηγυρική Συνεδρία της 23ης Μαρτίου 2022 «δια την όλην αυτού συμβολήν εις την των Αριστοτελικών Σπουδών μελέτην και προαγωγήν» (Τάξη των Ηθικών και Πολιτικών Επιστημών), ακολούθησαν οι παρακάτω δύο αξιολογότερες βραβεύσεις:

1. Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ΤΙΜΗΣΕ ΤΟΝ Δρ ΒΑΣΙΛΕΙΟ Ν. ΠΑΠΠΑ

Την ύψιστη τιμή του οφικιάλου Αρχοντος Ιερομνήμονος της Αγίας και Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως επεφύλαξε η Α.Θ.Π. ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος στον Πρόεδρο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών Δρ Βασίλειο Ν. Πάππα. Η χειροθεσία έλαβε χώρα στο Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών στη Θεσσαλονίκη από τον Θεοφιλέστατο Επίσκοπο Αμορίου, Ηγούμενο της Ιεράς Μονής Βλατάδων κ. Νικηφόρο, το Σάββατο 24 Φεβρουαρίου 2024, ο οποίος ανέγνωσε το Πατριαρχικό Γράμμα του Οικουμενικού Πατριάρχη και επέδωσε τον Σταυρό στον τιμώμενο, στη συνέχεια δε ο ίδιος προέβη σε αντιφώνηση. Ακολουθεί το πλήρες κείμενο της Αντιφώνησης του τιμωμένου:

Θεοφιλέστατε ἄγιε Καθηγούμενε, Μέ ιδιαίτερη συγκίνηση λαμβάνω σήμερα από τά χέρια σας τήν ὑψιστη τιμή τήν ὁποίαν επεφύλαξε ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος, ὁ κοινός Πατέρας τοῦ Γένους πάντων τῶν Ὁρθοδόξων καί Πρῶτος τῆς οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας, στήν ἐλαχιστότητά μου μέ τήν χειροθεσία μου σέ Ἄρχοντα ὀφικιάλο τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Αἰσθάνομαι ὅτι ἡ τιμή αὐτή πρός τό πρόσωπό μου ἀντικατοπτρίζει τήν πατρική ἀγάπη τοῦ Πατριάρχου μας, τήν ἐκλαμβάνω δέ ὡς ἔκφραση τῆς εὐαρέσκειάς του γιά τήν σταθερή καί ἀδιάπτωτη ἀφοσίωση τῆς

ἐλαχιστότητός μου στή Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς ὁποίας διατελῶ ἐς ἀείπιστό τέκνο καί ὑπηρετῶν ἐπί σειρά ἐτῶν, διά τοῦ ὀρισμοῦ μου ὡς μέλους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ἐπιφανοῦς Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν, τό ὁποῖο ἐδρεύει στόν ἱστορικό αὐτό χώρο τῆς Ἱεράς Μονῆς Βλατάδων καί ἐπιτελεῖ σπουδαῖο ἔργο ὑπό τήν Ὑμετέρα Προεδρεία, θεοφιλέστατε.

Τόσο ἡ καταγωγή μου ἀπό τά ἡρωϊκά χῶματα τῆς Μακεδονίας τήν Ἱερισσό Χαλκιδικῆς, ἀλλά καί ἀπό τίς

Από τήν τελετή τῆς χειροθεσίας στήν Ἱερά Μονή Βλατάδων

Με τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη στο Φανάρι κατά τήν επίσκεψη που ἀκολούθησε τῆς χειροθεσίας

Ἀλησμόνητες Πατρίδες, ἐκ μητρός, ὅσο καί ὁ μετέπειτα ἐπαγγελματικός καί κοινωνικός βίος μου, καθῶς καί τό ἐπιστημονικό ἔργο μου ἐμφοροῦνται ἀπό τίς ἴδιες ἀρχές καί ἀξίες πού διακονεῖ καί προβάλλει ἀνά τόν κόσμο τό Οἰκουμενικό μας Πατριαρχεῖο, πρωτευτόντως δέ στόν ἱερό χώρο τῆς Μακεδονίας, τόν ἐκκλησιαστικῶς ἀποκαλούμενο τῶν Νέων Χωρῶν, τό ὁποῖο τελεῖ ὑπό τήν ἐκκλησιαστική δικαιοδοσία του. Καί γιά τόν ὁποῖο, ἡ Μητέρα Ἐκκλησία μερίμνησε μέ γνήσια ἀγάπη γιά νά παραμείνει, κατά τήν δικαιοταξία τῆς Ἐκκλησίας μας, ὑπό τήν πνευματική τῆς σκέπη, ἀγωνιζόμενη ταυτοχρόνως μέ ἡρωϊκοῦς ἱεράρχες τῆς γιά τά Πατριαρχικά δίκαια σέ ὅλη τή Μακεδονία καί στό Ἅγιον Ὄρος, τόν κορυφαῖο αὐτό πνευματικό θεσμό πού ἀναφέρεται πνευματικά καί διοικητικά στή Μητέρα Ἐκκλησία, ὅπως εἶχα τήν εὐκαιρία πρό ἐτῶν νά ἀναδείξω μέσα ἀπό τήν διδακτορική διατριβή μου γιά τήν Ἀθωνική Πολιτεία κατά τούς Ἐθνικούς Ἀγῶνες 1850-1913. Τήν αὐτή πίστη καί ὑϊκή ἀγάπη πρός

τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἔχω ἐπιδείξει μέ συνέπεια, διά λόγων καί πράξεων, τόσο κατά τήν πολυετή θητεία μου στό Ἑλληνικό Κοινοβούλιο, ὡς βουλευτής Χαλκιδικῆς καί συγχρόνως ὡς Γραμματέας Ἀποδήμιου Ἑλληνισμοῦ, ὅσο καί ἐπί ἀρκετές δεκαετίες ὡς ἐνεργό μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καί κατά τά τελευταῖα ἔτη ὡς Πρόεδρος τῆς ἱστορικής καί κοινωφελοῦς Ἐταιρείας

Μακεδονικῶν Σπουδῶν τῆς πόλης μας. Μιάς Ἐταιρείας ἢ ὁποία γεννήθηκε ἀπό την ἀνάγκη νά ὑπηρετήσει τήν Ἑλληνικότητα τῆς Μακεδονίας μας καί νά διακονήσει ἐπιστημονικά τήν ἔρευνα μέσα στά πλαίσια τῶν ἐθνικῶν μας δυνατοτήτων. Ἐπί πολλά ἔτη δέ καί ὡς Πρόεδρος τῆς Ἱστορικής καί Λαογραφικῆς Ἐταιρείας Χαλκιδικῆς καί τοῦ Κέντρου Ἀριστοτελικῶν Ἐρευνῶν καί Μελέτης τῶν Ἀρχαίων Σταγείρων, ἐπιτελώντας ἔργο γιά τήν προώθηση τῶν Ἀριστοτελικῶν ἐρευνῶν, γιά τό ὁποῖο βραβεύθηκα τό 2021 ἀπό τήν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν καί τό 2022 ἀπό τόν Φιλολογικό Σύλλογο «Παρνασσός».

Ἡ υἱική ἀγάπη μας πρός τό Σεπτό Πρόσωπο τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριάρχου τυγχάνει, Θεοφιλέστατε, ἰσχυρή καί ἀμείωτος• γι' αὐτό καί ὡς πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν εἶχα τήν πρωτοβουλία, ὁμοῦ μέ τά ἐκλεκτά μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου αὐτῆς, νά Τοῦ ἀπονείμουμε πρό ὀλίγων ἐτῶν σέ εἰδική τελετή στό Μέγαρο τῆς Ἐταιρείας καί τό χρυσοῦν μετάλλιον τῆς ὀγδοηκονταετηρίδος αὐτῆς. Προέβην δέ, ὅπως ἐνθυμείσθε, στή συνυπογραφή μαζί Σας Θεοφιλέστατε, εἰδικοῦ Συμφώνου Συνεργασίας τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν μέ τήν καθ' Ὑμᾶς Ἱερά Πατριαρχική Μονή τῶν Βλατάδων καί μέ τό Πατριαρχικό Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, τό ὁποῖο καί δραστηριοποιεῖται μέ τήν συνδρομή τῆς Ἐταιρείας σέ σημαντικές ἐπιστημονικές δράσεις καί ἐκδοτικές πρωτοβουλίες, μέ πλέον πρόσφατες τήν ἐκτύπωση τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἡμερίδος «Ἐκκλησία καί Σύνταγμα - Τό ζήτημα τῆς ἀναθεώρησης» στό λαμπρό Διεθνές Πατρολογικό Συνέδριο πού συνδιοργάνωσε τό Πατριαρχικό Ἰδρυμα. Τό ἀπονεμόμενο σήμερα στήν ταπεινότητά μου πατριαρχικό ὄφικιο τοῦ Ἀρχοντος Ἱερομνήμονος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, διά τῶν τιμῶν

χειρῶν σας, ἀποτελεῖ ἕναν ἐπιπλέον λόγο, Θεοφιλέστατε, νά Σᾶς ἐκφράσω τίς θερμές εὐχαριστίες καί τήν εὐγνωμοσύνη μου γιά τήν ἀγάπη Σας πρός τό πρόσωπό μου καί γιά τήν ἄκρως τιμητική πρότασή Σας πρός τόν Παναγιώτατο, γιά νά μέ συγκατατάξει στήν χορεία τῶν ὀφφικιάλων Ἀρχόντων τῆς Αγίας καί Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Νά εἴστε ἀπολύτως βέβαιος ὅτι καί ὑπό τήν ἄκρως τιμητικήν αὐτήν ιδιότητα θά διακονῶ διά βίου καί μετά ζήλου τήν Μητέραν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐκφράζων ἀπαξ ἔτι τήν ἄπειρη εὐγνωμοσύνη μου πρός τόν Παναγιώτατο Πατέρα καί Αὐθέντη, τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαῖο, καταθέτω γιά μία ἀκόμη φορά τήν ἀπόλυτη υἱική ἀφοσίωσή μου πρός τήν Σεπτή Κορυφή τῆς Ὁρθοδοξίας, τόν Ποιμένα τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ὁρθοδόξων.

Με τό Προεδρεῖο τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσός» ἀμέσως μετά τήν τελετή βράβευσης

2. ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΟΥ Δρ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Ν. ΠΑΠΠΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ «ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ»

Ο Φιλολογικός Σύλλογος «ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» στήν Τακτική Συνεδρίασή του, τήν 17/28.09.2022, ἀνεκήρυξε τόν Δρ Βασίλειο Ν. Πάππα, Επίτιμον Μέλος του, «Παιδεία καί Σοφία υπερέχοντα Επίτιμον Μέ-

λος αναγορεύσαι Επιστήμης ἐνεκα καί Αρετῆς». Αξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι ο ἐν λόγω Σύλλογος υπῆρξε ἡ πρώτη Ἀκαδημία Γραμμάτων καί Τεχνῶν τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό 1865 ἕως τό 1926, ὁπότε ἰδρύθηκε ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Ἀνάμεσα στα Επίτιμα Μέλη του ξεχωρίζουν ἱστορικές προσωπικότητες τῆς χώρας μας καί τῆς Ἑυρώπης γενικότερα (ακαδημαϊκοί, καθηγητές, πολιτικοί, διπλωμάτες, στρατιωτικοί, συγγραφείς, καλλιτέχνες κ.λπ.).

Ἡ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Παγχαλκιδικοῦ στο Δ.Σ τοῦ Ε.Σ.Ν.Ε. Ἑλλάδος

Σημαντική διάκριση γιά τήν Ἀντιπρόεδρο τοῦ Παγχαλκιδικοῦ Συλλόγου κ. **Κοκόνη Ζαμπόκα-Κουτσιαντά**, που ἐκλέχθηκε μέλος στο Δ.Σ τοῦ Ἐθνικοῦ Συνδέσμου Νοσηλευτῶν Ἑλλάδος γιά τήν τετραετία 2024-2028, στίς Πανελλήνιες ἐκλογές που ἐγίναν τόν Ἀπρίλιο 2024.

Το Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου ἐκφράζει τα θερμά του συγχαρητήρια καί εὐχεται κάθε ἐπιτυχία στα καθήκοντα τῆς. Ἡ Υγεία εἶναι ὑπόθεση ὀλων μας.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ

Ἡ Κυρία **Δημητρακούδη Μαρία** τοῦ Κωνσταντίνου Ἱατροῦ ἀπό Ἀρναία, ἐπίλεκτο μέλος τοῦ Συλλόγου μας Α.Μ. 1097 προσέφερε γιά τίς ἀνάγκες τοῦ Παγχαλκιδικοῦ Ευρώ 500.

Το Δ.Σ. τήν εὐχαριστεῖ θερμά.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ, 12-3-2024 (ρεπ. σελ. 50)

Οι "Μασαλιολόγοι"

Άποψη του ακροατηρίου

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ ΤΗΣ Ν. ΕΛΒΕΤΙΑΣ, 18-3-2024 (ρεπ. σελ. 50)

Τμήμα του χορευτικού μας στη Νέα Ελβετία

Το θεατράκι κατάμεστο

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ, 10-4-2024 (ρεπ. σελ. 51)

Η ομιλήτρια με τον Πρόεδρο και την Αντιπρόεδρο

Το ακροατήριο και η χορωδία

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 22-5-2024 (ρεπ. σελ. 52)

Μέλη του ΔΣ με τον συντονιστή του γραφείου κ. Παπαγεωργίου

**ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΙΕΡΙΣΣΟΥ, ΑΓ. ΟΡΟΥΣ
ΚΑΙ ΑΡΔΑΜΕΡΙΟΥ ΕΝΟΨΕΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ Μ. ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ,
14-4-2024 (ρεπ. σελ. 55)**

Μετά το τέλος της εκδήλωσης

Το ακροατήριο

**ΑΠΟ ΤΟΝ 3ο ΑΓΩΝΑ ΔΡΟΜΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ Ν. ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΑΣ
"ΓΙΝΕ SPESIALISTAS", 7-4-2024 (ρεπ. σελ. 57)**

Χαιρετισμός από τον Δήμαρχο Ν. Προποντίδας

Η εκκίνηση

**ΑΠΟ ΤΟΝ 3ο ΑΓΩΝΑ ΔΡΟΜΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ,
16-6-2024 (ρεπ. σελ. 58)**

Η βράβευση στους νικητές από τον Δήμαρχο Πολυγύρου

Τιμητική διάκριση στον Αντιδήμαρχο Πολυγύρου κ. Φαρδογιάννη

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟ ΜΝΗΜΗΣ ΤΗΣ ΚΗΡΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ, 17-5-2024 (ρεπ. σελ. 56)

Στο Μνημείο πριν την επιμνημόσυνη δέηση

Κατάθεση στεφάνου από τον Πρόεδρο του Παγαλκιδικού

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ ΣΤΟ ΛΑΚΚΩΜΑ, 19-5-2024 (ρεπ. σελ. 56)

Αναμνηστική φωτογραφία μετά την εκδήλωση

Τμήμα του Ποντιακού Συγκροτήματος Λακκώματος

ΑΠΟ ΤΟ 17ο ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΑΝΤΑΜΩΜΑ ΣΤΟΝ ΠΟΛΥΓΥΡΟ, 18-5-2024 (ρεπ. σελ. 58)

Τα 65 χορευτικά συγκροτήματα

Τμήμα του χορευτικού συγκροτήματος του Συλλόγου μας

ΑΠΟ ΤΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ Ν. ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑ, 26-5-2024 (ρεπ. σελ. 56)

Προσφυγικά Σωματεία με τα Λάβαρα

Μετά τα Αποκαλυπτήρια του Μνημείου

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΜΝΗΜΗΣ ΣΤΑ Ν. ΜΟΥΔΙΑΝΙΑ, 25-5-2024 (ρεπ. σελ. 56)

Τμήματα της πορείας

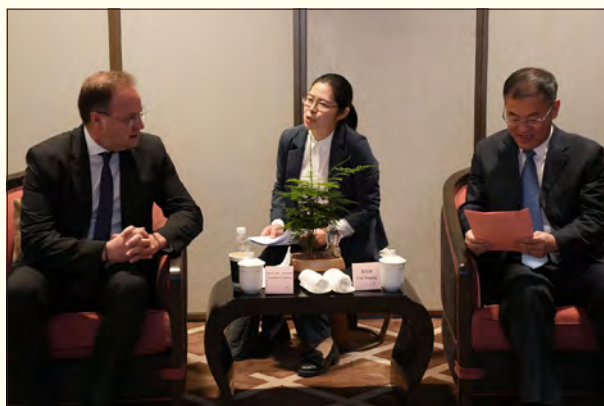

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΜΝΗΜΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΜΦΟΥΚΙΟ (ρεπ. σελ. 8)

Η Πρόεδρος του ΔΙΚΑΜ κ. Δήμητρα Σφενδόνη Μέντζου με Κινέζους αξιωματούχους

ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΜΝΗΜΟΝΙΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ-ΚΟΥΦΟΥ (ρεπ. σελ. 24)

Ο Δήμαρχος ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ με τον Δήμαρχο ΚΟΥΦΟΥ Κίνας

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΧΟΡΩΔΙΩΝ, 15-5-2024 (ρεπ. σελ. 53-54)

Η χορωδία των παλαιών προσκόπων και οδηγών Θεσσαλονίκης

Η χορωδία της Μ. Παναγίας

Η χορωδία του Ιερού Ναού Τριών Ιεραρχών

Η χορωδία του Πολιτιστικού Συλλόγου Καλαμαριάς "Η ΚΗΦΙΣΙΑ"

Η χορωδία του Παγκλακδικού Συλλόγου

Απόδοση τιμητικής πλακέτας στην αδελφή του αιμνήστου Ν. Καλαϊτζή

Το πολυπληθές ακροατήριο

ΑΠΟ ΤΗΝ 4ΗΜΕΡΗ ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ, 28-31/3/2024
(ρεπ. σελ. 51)

Στην Ακρόπολη

Στις Θερμοπύλες, στο άγαλμα του Λεωνίδα

Στην Αίγινα, στο Μοναστήρι του Αγίου Νεκταρίου

Στο Μουσείο Ύδρας

Στην Πλατεία Συντάγματος, στο Κοινοβούλιο

ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ - ΟΛΥΝΘΟ - Ι.Μ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΟΡΜΥΛΙΑΣ (ρεπ. σελ. 52-53)

Η 1η ομάδα έξω από το σπήλαιο των Πετραλώνων

Τμήμα του σπηλαίου

Η 2η ομάδα έξω από το σπήλαιο των Πετραλώνων

Τμήμα του σπηλαίου

Οι εκδρομείς στην Ι.Μ. Ευαγγελισμού της Θεοτόκου Ορμύλιας

Τμήμα των εκδρομίων στην Αρχαία Όλυθο

ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΧΟΡΕΥΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΒΕΤΙΑΣ, 5-6-2024 (ρεπ. σελ. 52)

Η χορωδία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου

Το χορευτικό του Παγχαλκιδικού Συλλόγου

Το χορευτικό της Επανομής

Το χορευτικό του Συλλόγου Κουριωτών «ΤΑΞΙΑΡΧΗΣ»

Τα τρία χορευτικά, χορεύουν τον Καγκελευτό χορό

Απονομή αναμνηστικού από την Αντιδήμαρχο Πολυγύρου κα Αβέρη

“Ο ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΣ ... ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΟΡΜΥΛΙΑΣ”

ΙΩΑΚΕΙΜ ΣΤΕΡΓΙΟΥΔΗΣ

Φυσικός

Το Γενικό Λύκειο Ορμυλίας στην προσπάθειά του να αξιοποιήσει πέραν των παραδοσιακών μεθόδων διδασκαλίας και άλλες δυνατότητες ανάπτυξης των μαθητών, αλλά και να ενισχύσει την επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, τα τελευταία χρόνια διοργανώνει δράσεις με τις οποίες προσδοκάται:

- η προαγωγή της διασύνδεσης, της μαθησιακής κινητικότητας και της συνεργασίας του σχολείου μας με σχολικές μονάδες του εξωτερικού,

- η ανταλλαγή ιδεών, προσεγγίσεων, παιδαγωγικών πρακτικών και προβληματισμών με συναδέλφους εκπαιδευτικούς από σχολεία του εξωτερικού,

- η προώθηση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας,

- η ενίσχυση της ευρωπαϊκής ταυτότητας και η ενεργός συμμετοχή στα κοινά,

- η ανάπτυξη/βελτίωση ψηφιακών δεξιοτήτων τόσο των μαθητών/-τριών όσο και των εκπαιδευτικών μέσω της χρήσης των νέων τεχνολογιών/ψηφιακών εργαλείων και

- η προαγωγή της κοινωνικοποίησης και η ενίσχυση των δεξιοτήτων επικοινωνίας των μαθητών/-τριών που θα συμμετέχουν στις δράσεις.

Έτσι, την περσινή χρονιά, δημιούργησε εκ του μηδενός μετεωρολογικό σταθμό με τον οποίο πληροφορεί την τοπική αγροτική κοινωνία για τις καιρικές συνθήκες της περιοχής. Το σχολείο μας, όμως, τα τελευταία χρόνια λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών καραντίνας, δεν είχε ανοίξει παράθυρο σε ευρωπαϊκό ορίζοντα. Ούτε ο σύλλογος διδασκόντων, λόγω της νέας του σύνθεσης (νεοδιοριστοι ή με μετάθεση) είχε εμπειρία σε ευρωπαϊκά προγράμματα. Προς την κατεύθυνση αυτή θεωρήθηκε αναγκαίο να προωθηθούν: **α.** η εξασφάλιση συνθηκών που επιτρέπουν στον μαθητή να αναπτύξει την προσωπικότητά του με ισχυρή αυτοαντίληψη, συναισθηματική σταθερότητα, κριτική και διαλεκτική ικανότητα καθώς και θετική διάθεση για συνεργασία και αυτενέργεια μια προσωπικότητα

υπεύθυνη, δημοκρατική και ελεύθερη, με κοινωνικές και ανθρωπιστικές αρχές, χωρίς θρησκευτικές και πολιτισμικές προκαταλήψεις, **β.** η δημιουργία συνθηκών που παρέχουν σε κάθε άτομο τη δυνατότητα της διαβίου ανανέωσης γνώσεων και δεξιοτήτων, **γ.** η καλλιέργεια της ικανότητας κάθε ατόμου για κριτική προσέγγιση των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, **δ.** η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής μέσα από την παροχή ίσων ευκαιριών και την καλλιέργεια κοινών στάσεων και αξιών, **ε.** η καλλιέργεια της συνείδησης του ευρωπαϊκού πολίτη με την ταυτόχρονη διατήρηση της εθνικής μας ταυτότητας και της πολιτισμικής μας αυτογνωσίας και **στ.** Η ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας και συλλογικότητας. **ζ.** Η επιμόρφωση

μέρους εκπαιδευτικών

Η αποστολή του Γενικού Λυκείου Ορμυλίας στο 3ο Διεθνές Μαθητικό Συνέδριο στην Πράγα

του συλλόγου σε ευρωπαϊκά προγράμματα **η.** προσπάθεια αναζήτησης εταίρου-μέντορα για ένα καθοδηγούμενο πεδίο εφαρμογής ευρωπαϊκού προγράμματος στην επόμενη σχολική χρονιά.

Το καλοκαίρι του 2023, φιλοξενώντας συγγενικό πρόσωπο από τη Βοσνία, επισκεφθήκαμε κατ' απαίτησή του τον Ανεμόμυλο της Ορμυλίας. Ειλικρινά, είχαν περάσει πολλά χρόνια από τότε που τον επισκεφτήκα τελευταία φορά. Οι ερωτήσεις που δέχτηκα, με έφεραν σε δύσκολη θέση για πολλούς λόγους. Η παντελής άγνοιά μου για την ιστορία του, το ιδιοκτησιακό του καθεστώς, αλλά και η αδυναμία μου να απαντήσω στο σκληρό ερώτημα: “μα γιατί τέτοια εγκατάληψη, θα μπορούσε να αποτελεί ένα μουσείο ελιάς-ελαιολάδου για την περιοχή και όχι να καταρρέει”, έβαλαν στο πίσω μέρος του μυαλού μου την ιδέα εκπαιδευτικής αξιοποίησής του με την πρώτη ευκαιρία.

Πράγματι, η ευκαιρία δεν άργησε να δοθεί. Το φθινόπωρο, από την αρχή μάλιστα του σχολικού έτους, στην προσπάθεια αναζήτησης εταίρου ή μέντορα για κάποιο ευρωπαϊκό πρόγραμμα, δεχθήκαμε πρόταση να συμμετάσχουμε στο 3ο Διεθνές Μαθητικό Συνέδριο στην Πράγα της Τσεχίας. Διοργανωτής ήταν η ELEMASYN και οι κεντρικοί άξονες του συνεδρίου

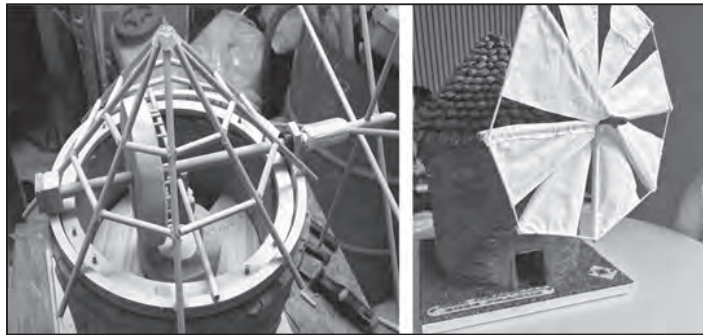
ου ήταν τρεις(3): Πολιτιστική Κληρονομιά - Περιβαλλοντική Συνείδηση - Επιστημονική Θεμελίωση. Είκοσι μαθητές με επιβλέποντες καθηγητές τον Διευθυντή του Σχολείου κ. Μεριβάνη Κωνσταντίνο και τον γράφοντα συνεδριάσαμε για να προταθούν θέματα. Στην προσπάθειά μας να βρούμε θέμα που να μας εκφράζει και εξαιτίας κάποιων καθυστερήσεων, μας κοινοποιήθηκε από τους διοργανωτές πως η εργασία μας θα πρέπει να είναι κατασκευή, διότι οι υπόλοιποι τομείς ήταν πλήρεις συμμετοχών.

Αφού, λοιπόν, κατατέθηκε η ιδέα να κατασκευάσουμε υπό κλίμακα τον ανεμόμυλο της Ορμύλιας, ανασκουμπωθήκαμε και πιάσαμε δουλειά. Πρώτη μας δράση, ο διαμοιρασμός ρόλων και εργασιών. Αρχικά, επισκεφθήκαμε τον ανεμόμυλο, έγινε φωτογράφιση των χώρων, βιντεοσκοπήθηκε με drone από κάθε οπτική γωνία του και μετρήθηκαν οι διαστάσεις του με τρεις διαφορετικούς τρόπους α. με drone τα υψομετρικά, β. με μετροταινίες περίμετρος, διάμετρος, πάχη τοιχοποιίας, διαστάσεις θυρών, παραθύρων και γ. με φωτογραφική σύγκριση ύψους μαθητή με το ύψος ανεμόμυλου και ύψος ανέμης, ώστε να συγκριθούν τα αποτελέσματα με αυτά του drone. Η κλίμακα κατασκευής που επιλέχθηκε ήταν 1:26, γιατί έδινε “καλύτερα” και ευκολότερα νούμερα.

Παράλληλα, ομάδα μαθητών συνέλεξε από το διπλανό ποτάμι (Χαβρίας) πέτρες κατάλληλου μεγέθους και χρώματος. Άλλη ομάδα ασχολήθηκε με την κατασκευή της βάσης, άλλη με την σκάλα, άλλη με την οροφή και την τοιχοποιία. Το δυσκολότερο τμήμα ήταν η κατασκευή των εσωτερικών γρναζιών με τα οποία μεταδόθηκε η κίνηση της ανέμης με έναν πολλαπλασιαστικό παράγοντα πέντε (x5) στην μυλόπετρα. Επειδή ο ανεμόμυλος έπρεπε να είναι λειτουργικός, χρησιμοποιήθηκε ηλεκτρικό κύκλωμα με κινητήρα αργών στροφών, για να περιστρέφεται η ανέμη και κατ' επέκταση τα γρναζία και η μυλόπετρα. Η οροφή του ανεμόμυλου, όπως και του πραγματικού, περιστρέφεται για να εκμεταλλεύεται όλες τις διευθύνσεις του ανέμου και να λειτουργεί περισσότερες ώρες και μέρες. Η μόνη διεύθυνση που ήταν αδιάφορη και κατά συνέπεια δεν στρέφεται σε αυτή η σκεπή, ήταν η βόρεια-νότια, εξαιτίας της ύπαρξης από το βορρά το βουνού “Τελεπούρδος”. Έτσι, ύστερα από τρεισήμισι μήνες εντατικής δουλειάς, μέσα από πολλές αποτυχίες και αστοχίες, λόγω της απειρίας, της

άγνοιας ή ακόμη και εσφαλμένων κινήσεων, ο ανεμόμυλος ολοκληρώνεται και προσομοιάζει με τον πραγματικό.

Ο ανεμόμυλος της Ορμύλιας, αυτό το στολίδι που συναντά ο επισκέπτης της πλησιάζοντας από τα Νότια του χωριού, διασώζεται από την εποχή, που η περιοχή ήταν μετόχι της Μονής Δοχειαρίου του Αγίου Όρους, και συγκεκριμένα πρόκειται για κτίσμα που χρονολογείται στα τέλη του 19ου αιώνα. Λειτουργούσε μέχρι το 1930 περίπου. Το 1981 ο ανεμόμυλος περιήλθε στην κυριότητα της Ορμύλιας και ύστερα από ενέργειες που έγιναν μαζί με την 4η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων κηρύχθηκε διατηρητέος και αποφασίστηκε η αναστήλωσή του. Το 1984 συντάχθηκε η πρώτη μελέτη για την αποκατάσταση του ανεμόμυλου και το 1991 εξασφαλίστηκε το απαιτούμενο κονδύλιο για

Φάσεις κατασκευής του Ανεμόμυλου της Ορμύλιας

την εκπόνηση ερευνητικού προγράμματος με τον καθηγητή του Α.Π.Θ. κ. Κοσμά Στυλιανίδη, για τη στερέωση του ανεμόμυλου και στη συνέχεια έγινε η έναρξη των εργασιών στήριξης του πέτρινου κτίσματος. Ο τότε Δήμος Ορμύλιας, συνεχίζοντας την επίμονη προσπάθειά του, ενέταξε το 1999 τον ανεμόμυλο στο πρόγραμμα LEADER, μέσω του οποίου εξασφαλίστηκε η χρηματοδότηση για την κατασκευή του ξύλινου μηχανισμού. Οι εργασίες ξεκίνησαν το έτος 2000 και η κύρια φάση, που αφορά στην ανακατασκευή του βασικού μηχανισμού και της στέγης, ολοκληρώθηκε πριν το τέλος του 2001. Το έργο ανέλαβε η Δημοτική Επιχείρηση “ΣΕΡ-ΜΥΛΗ” με τη συνεργασία του εργοστασίου ξυλείας των αδελφών Κομπούρη και την επίβλεψη του μηχανολόγου κ. Αθανάσιου Χατζηγώγα. Ολόκληρη η κατασκευή του ξύλινου μηχανισμού βασίστηκε στην αρχική μελέτη της αρχιτέκτονος Ελένης Τρεμπέλα, που είχε καταγράψει την υπάρχουσα κατάσταση το 1984.

Το ύψος του, όπως αυτό μετρήθηκε από τους μαθητές (κορυφή οροφής) είναι 9,27m και το ύψος της δοκού της ανέμης 7,16m. Η νότια είσοδος του έχει ύψος 2,16m και πλάτος 1.18m. Η περίμετρος επί της βάσης του είναι 21,4m, η εξωτερική του διάμετρος 6,81 m και η εσωτερική του 4,25m. Όσες φορές και αν επαναλήφθηκαν οι μετρήσεις, έδωσαν τα ίδια αποτελέσματα. Κατά περίεργο λόγο, στο διαδίκτυο κυκλοφορούν κάποια νούμερα (μετρήσεις;) για τον ανεμόμυλο της Ορμύλιας, που απέχουν κατά πολύ από τις δικές μας, αλλά η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και ο τριπλός τρόπος υπολογισμού τουλάχιστον για τα ύψη, δεν

αφήνουν περιθώρια λάθους, πέραν των ορίων ακριβείας των οργάνων. Από τη σύγκριση μόνο της μετρήσιμης περιμέτρου και διαμέτρου του κτιρίου φαίνεται ξεκάθαρα και η ορθότητα των μετρήσεων αλλά και πόσο καλοί τεχνίτες έκτισαν τον ανεμόμυλο, φτιάχνοντας την τοιχοποιία του σχεδόν τέλειο κύκλο.

Η εργασία μας (υπό μορφή βίντεο) κατατέθηκε την 17η Ιανουαρίου 2024 στους διοργανωτές του Συνεδρίου και η κατασκευή παρουσιάστηκε ζωντανά στην έκθεση του 3ου Διεθνούς Μαθητικού Συνεδρίου στην Πράγα (1-5 Μαρτίου 2024). Πολλοί σύνεδροι έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την κατασκευή, για όλα τα μέρη του, ιδιαίτερα όμως για τον μηχανισμό κίνησης μέσω ξύλινων χειροποίητων γραναζιών. Η κατασκευή συμμετέχει πλέον στο διαγωνισμό “scientix stem discovery campaign 2024” και θα παρουσιαστεί το ευρύτερο κοινό της Ορμύλιας σε ανοιχτή εκδήλωση στο προσεχές μέλλον. Μια πρώτη εικόνα της εργασίας των παιδιών μπορεί να βρει κάποιος στον παρακάτω σύνδεσμο στο youtube :

<https://www.youtube.com/watch?v=w5aIIu8QbM>

Θα πρέπει, όμως, να αναφερθεί η δυσκολία που αντιμετώπισε η ομάδα να μεταφέρει την κατασκευή με το αεροπλάνο, να κάμψει τις αντιρρήσεις του ελέγχου του αεροδρομίου σε μια μεγάλη και βαριά κατασκευή αλλά και της αεροπορικής εταιρείας να την φορτώσει με ασφάλεια σε ειδικό χώρο. Ιδιαίτερη λύπη, άγχος, θυμός, μετά την πρώτη έκπληξη, δημιούργησε στους μαθητές και συνοδούς καθηγητές η πληροφορία στο αεροδρόμιο της Πράγας ότι “χάθηκε” η κατασκευή και αναζητείται κατά την άφιξή μας στην Πράγα. Με οχλή-

σεις από τη μεριά των καθηγητών, ύστερα από μιάμιση ώρα, “βρέθηκε” τελικά ο ανεμόμυλος και παραδόθηκε στους καθηγητές.

Στην Πράγα δόθηκε στους μαθητές η ευκαιρία να γνωρίσουν άλλους συμμετέχοντες, να αλληλεπιδράσουν με αυτούς, να πληροφορηθούν για τις δικές τους εργασίες, να τις αξιολογήσουν αλλά και να ασκήσουν αυτοκριτική στη δική τους. Σαφώς, δόθηκε και σε εμάς, τους συνοδούς καθηγητές αλλά και υπεύθυνους της δράσης αυτής, να κουβεντιάσουμε με άλλους συναδέλφους, να ανταλλάξουμε απόψεις, προβληματισμούς, ιδέες και προοπτικές συνεργασίας στο μέλλον.

Ευελπιστούμε πως ο “ανεμόμυλος των μαθητών του Γενικού Λυκείου Ορμύλιας”, ίσως έδωσε μια απάντηση στην περσινή εκ Βοσνίας ερώτηση : “μα γιατί τέτοια εγκατάλειψη, θα μπορούσε να αποτελεί ένα μουσείο ελιάς-ελαιολάδου για την περιοχή και όχι να καταρρέει”. Ίσως ακόμη, πρέπει να ξεκινήσει και ένας σοβαρός διάλογος, κάνοντας βέβαια και την αυτοκριτική μου, για την θεσμική επαναφορά διδασκαλίας του μαθήματος της τοπικής ιστορίας στα ωρολόγια προγράμματα. Κάποιος ξένος εκ Βοσνίας είχε περισσότερη ιστορική περιέργεια για το κουφάρι του Ανεμόμυλου της Ορμύλιας και τα ερωτήματά του έμειναν αναπάντητα από τη μεριά μου. Δε γνώριζα εξαρχής πως ήταν Δοχειαρίτικο μετόχι. Ούτε την μετέπειτα ιδιοκτησιακή του εξέλιξη. Δεν μπορεί και δεν πρέπει η τοπική ιστορία να μένει στην αφάνεια, στο χρονοντούλαπο της λήθης, ούτε και να επαφίεται στην “καλή τη πίστει” προσπάθεια διασύνδεσής της με το γνωστικό αντικείμενο κάποιου εκπαιδευτικού.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

Αγαπητοί αναγνώστες του περιοδικού μας "ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ",

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού κάνει προσπάθεια να αποστέλεται το περιοδικό σε ηλεκτρονική μορφή (σε όσα μέλη έχουν δώσει e-mail), γνωρίζοντας τα πλεονεκτήματα που έχει αυτή η προσπάθεια. Παράλληλα θα αποστέλεται το περιοδικό και σε έντυπη μορφή με το ταχυδρομείο.

Το επόμενο 60ό τεύχος μηνών Ιουλίου - Αυγούστου - Σεπτεμβρίου, θα αποσταλεί επίσης με email. Σύμφωνα με απόφαση του Δ.Σ. το 60ό τεύχος του Παγχαλκιδικού Λόγου θα αποσταλεί και σε έντυπη μορφή, μόνον σ' εκείνους που θα το ζητήσουν στέλνοντας σχετικό e-mail στον Σύλλογο στην ηλεκτρονική διεύθυνση **panchalkidikos@gmail.com**

Σας παρακαλούμε όσοι έχετε λάβει το 59ο τεύχος σε ηλεκτρονική μορφή, εφόσον επιθυμείτε να λαμβάνετε το περιοδικό και σε έντυπη μορφή να μας το ζητήσετε με e-mail.

Επισημαίνουμε ότι η γνώση και χρησιμοποίηση από τον σύλλογο του email σας, μας δίνει την δυνατότητα της γρήγορης, εύκολης και ανέξοδης επικοινωνίας, με στόχο την έγκαιρη και ασφαλή ενημέρωσή σας για όλες τις δραστηριότητες του Συλλόγου.

Το Δ. Σ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕ ΟΔΗΓΟ... ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΟΡΜΥΛΙΑΣ

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΜΠΑΤΑΚΗ

Φιλολόγος

Με αφορμή σχετικό άρθρο του συναδέλφου, κ.Ιωακείμ Σπεργιούδη (σελ. 35) και παρακολουθώντας εκ του σύννεγγυς την προετοιμασία των μαθητών μας και των υπεύθυνων καθηγητών για τη συμμετοχή του Γενικού Λυκείου Ορμυλίας στο 3ο Διεθνές Μαθητικό Συνέδριο της ELEMASYN στην Πράγα, τον Μάρτιο 2024, αναρωτήθηκα ποιος θα μπορούσε να είναι ο ελκυστικότερος τρόπος ανάδειξης μνημείων του τόπου μας, όπως ο ανεμόμυλος της Ορμυλίας ή γεγονότων της τοπικής ιστορίας μας, όπως η Επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821.

Μνημεία και γεγονότα περιγράφονται στη γλώσσα και τη σκέψη των ανθρώπων με διαφορετικούς χρόνους ρημάτων, ως μνήμη και ως ιστορία. Για τη μνήμη ο χρόνος είναι ο ενεστώτας του διαρκούς παρόντος, ενώ για την ιστορία ο αόριστος του παρελθόντος. Αυτή ακριβώς τη διάκριση και τη διάσταση μνήμης και ιστορίας είναι ευκαιρία να σκεφτούμε με αφορμή το παρόν άρθρο. Η ιστορική μνήμη αρχίζει από τη στιγμή που η ζώσα επαφή με αυτό που συνέβη στο παρελθόν χάνεται - επειδή ο χρόνος παρέρχεται και οι άνθρωποι είναι θνητοί. Έτσι, η μνήμη της επανάστασης διαιωνίζεται αποτυπωμένη στο σπασμένο σπαθί με το οποίο πάλευε όρθιος λίγο πριν πέσει νεκρός ο καπετάν Χάσπας, στη Μονή Εσφιγμένου, όπου και εγκατέστησε το αρχηγείο του ή στην καλύβα των αδερφών Παπαγιωργάκη στην περιοχή Λεύκο του Πολυγύρου, τόπο μνήσης των ντόπιων πολεμιστών στη Φιλική Εταιρεία. Στην περίπτωση του ανεμόμυλου της Ορμυλίας αντίστοιχα, η μνήμη του διαιωνίζεται αποτυπωμένη στην κατασκευή την οποία υπερβάλλοντας εαυτούς συνέθεσαν οι μαθητές, ο Διευθυντής και ο φυσικός του σχολείου μας, κατασκευή που κατόρθωσε να σταματήσει τον χρόνο, να εμποδίσει τη λησμονιά και να δηλώσει τη θέλησή τους να θυμούνται. Η συγκεκριμένη αποστολή απέδειξε πως είναι ενθαρρυντικό ότι στις μικρές κοινωνίες το αίσθημα «του συνανήκειν» στο πλαίσιο της κοινότητας διατηρεί ακόμη την αξία του, γεγονός που μπορεί να συμβάλλει και στην «ιστορική αφύπνιση» των κατοίκων και κυρίως των νέων.

Ο τρόπος με τον οποίο διδάσκονται τα σχολικά μα-

θήματα δεν επηρεάζει μόνο την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας και τις επιδόσεις των μαθητών αλλά και τη στάση τους απέναντι στα γνωστικά αντικείμενα. Ένα δημιουργικό- και, γιατί όχι, γοητευτικό- μάθημα δίνει το έναυσμα για μια περισσότερο δημιουργική και ουσιαστική ενασχόληση του μαθητή με αυτό, ακόμη και εκτός του σχολείου. Αντίθετα, μια μονότονη διδασκαλία στην τάξη αποθαρρύνει ακόμη κι όσους μαθητές έχουν θετική προδιάθεση απέναντι στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο. Πιστεύω πως το μάθημα της Ιστορίας και μάλιστα της Τοπικής Ιστορίας είναι μια αντιπροσωπευτική περίπτωση σχολικού μαθήματος, όπου οι παραπάνω διαπιστώσεις επιβεβαιώνονται.

Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι τα τελευταία χρόνια προωθούνται σημαντικές καινοτομίες στη

διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Επιπλέον, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις εκπαιδευτικών που σε πείσμα των συνθηκών, των παγιωμένων συνηθειών και των περιορισμένων εκπαιδευτικών μέσων υιοθετούν μη συμβατικούς τρόπους διδασκαλίας της Ιστορίας και λειτουργούν περισσότερο ως συντονιστές / υποκινητές της προσπάθειας των μαθητών να κατακτήσουν τη γνώση παρά ως μεταδότες έτοιμων γνώσεων. Δυστυχώς, όμως, δεν αποτελούν τον κανόνα ή έστω την κυρίαρχη κατεύθυνση.

Ο ελκυστικότερος τρόπος, λοιπόν, ανάδειξης όλων των ιστορικών γεγονότων και μνημείων είναι η ενίσχυση της τοπικής ιστορίας και πιο συγκεκριμένα, η βιωματική και διερευνητική μάθηση που ενισχύει τη μνήμη, η προβολή ποικίλων πηγών που κάνει την οπτική της ιστορίας πολύπλευρη, καλλιεργεί το πνεύμα και το καθιστά κριτικό και ευρύ. Για τον λόγο αυτόν οι εκπαιδευτικοί επιχειρούμε σταθερά τη διασύνδεση της Ιστορίας με την Τοπική Ιστορία και παράδοση και κινητοποιούμε τους μαθητές μας σε δικές τους εργασίες, προκειμένου να γίνουν ενεργά υποκείμενα και να μεταβάλλουν την αντίληψη που είχαν για το μάθημα. Στόχος είναι η ανακάλυψη της ιστορίας και η βίωσή της ως ιστορία προσωπική από τους ίδιους καθώς και η

Το μνημείο του καπετάν Χάσπα στα Βασιλικά

κατανόηση της στάσης των ατόμων και των χαρακτηριστικών προσωπικοτήτων. Μια τέτοια προσωπικότητα για παράδειγμα- υπήρξε ο Εμμανουήλ Παπάς, μία από τις αγνότερες και ηρωικότερες μορφές του 1821. Εόδεψε την τεράστια περιουσία του για τον Αγώνα, κράτησε ζωντανή για έξι μήνες την Επανάσταση στη Χαλκιδική, χωρίς καμία σχεδόν βοήθεια και εμφύσησε το πατριωτικό πνεύμα του στα παιδιά του, τρία από τα οποία σκοτώθηκαν στη διάρκεια του Αγώνα. Δεν έχει ως τώρα την αναγνώριση που του αρμόζει και ελπίζουμε ότι κάποια στιγμή θα αναδειχθεί ο αγνός κι ανιδιοτελής αυτός Σερραϊός ήρωας του '21.

Στο ίδιο πλαίσιο επιχειρείται η διασύνδεση των εξαταζόμενων ιστορικών γεγονότων με τη λογοτεχνία και κυρίως το ιστορικό μυθιστόρημα καθώς και τον κινηματογράφο. Με τον τρόπο αυτό, ενθαρρύνεται η φιλαναγνωσία και η αποκατάσταση της σχέσης με τη λογοτεχνία, που τόσο λείπει ως συνήθεια και επιλογή από τη ζωή μας στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή. Επιπλέον, ο συσχετισμός των ιστορικών γεγονότων με την κινηματογραφική τους αποτύπωση δημιουργεί εκτός των άλλων ένα συγκινησιακό υπόβαθρο που αποδείχθηκε ότι ευνοεί τη γνωστική πρόσληψη. Σε αυτό ακριβώς στοχεύει-για παράδειγμα- η ταινία μικρού μήκους που χρηματοδότησε η Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής με τίτλο "Καπετάν Χάσας, Το λιοντάρι της Χαλκιδικής". Το έργο στηρίχθηκε σε σενάριο του Αντιστράτηγου ε.α. Στυλιανού Κυρίμη και σκηνοθεσία - παραγωγή του Ιωάννη Κοροδήμου, υπεύθυνου του κινηματογραφικού αρχείου του Πολεμικού Μουσείου Αθηνών. Η ταινία αναφέρεται στην καταστροφή και τη μάχη των Βασιλικών, την πυρπόληση της Ι. Μονής Αγίας Αναστασίας και τη σφαγή των μοναχών, καθώς και στον ηρωικό θάνατο του Καπετάν Χάσας και των παλικαριών του, τον Ιούνιο του 1821. Ο καπετάν Χάσας ήταν χαρακτηριστική προσωπικότητα που με την πειθώ και τη μαχητική του αξία κατάφερε να προσεταιρισθεί πολλούς Χαλκιδικιώτες και να τους πείσει να πολεμήσουν μαζί του. Επίσης, η ταινία με τίτλο «Η Επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821» παρουσιάζει άγνωστες πτυχές της Ελληνικής Επανάστασης και ειδικότερα των ηρωικών εξεγέρσεων και των πολύνεκρων μαχών, που έγιναν σε περιοχές της Χαλκιδικής το 1821. Την ταινία εμπνεύσθηκε και δημιούργησε σε συνεργασία με τον σκηνοθέτη του Πολεμικού Μουσείου Αθηνών Ιωάννη Κοροδήμου, ο Χαλκιδικιώτης αντιστράτηγος ε.α. Στυλιανός Κυρίμης από τον Άγιο Μάμα. Περιλαμβάνει

Ο Ανεμόμυλος της Ορμύλιας

τρία βασικά θέματα: την εξέγερση του Πολυγύρου στις 17 Μαΐου 1821, τη μάχη των Βασιλικών, τη θυσία του Χάσας και των παλικαριών του (10 Ιουνίου 1821) καθώς και το ολοκαύτωμα ή «Χαλασμό» της Κασσάνδρας (14 Νοεμβρίου 1821).

Όλοι οι εκπαιδευτικοί, όμως, αναμένουμε εδώ και χρόνια στον διάλογο για την τοπική ιστορία να εμπλακούν και άλλοι θεσμοί, όπως οι πολιτιστικοί φορείς, η τοπική αυτοδιοίκηση, η Εκκλησία, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Η ανασύνθεση και η ανάδειξη της τοπικής ιστορίας πρέπει να γίνει με συστηματική συνολική προσπάθεια και να μην περιορίζεται σε αποσπασματικές ή ερασιτεχνικές απόπειρες ρομαντικών εκπαιδευτικών. Ούτε πρέπει να υλοποιείται σποραδικά στο πλαίσιο κάποιων δοκιμών στα σχολικά αναλυτικά προγράμματα ή στο επίπεδο ενός προγράμματος σχολικών δραστηριοτήτων, όπως ακριβώς έγινε με τη συμμετοχή του Γενικού Λυκείου Ορμύλιας στο 3ο Διεθνές Μαθητικό Συνέδριο της ELEMASYN στην Πράγα, τον Μάρτιο 2024.

Στην προσπάθεια αυτή θα μπορούσαν να συνεισφέρουν και τα Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ) ως σημεία αμφίδρομης αναφοράς. Η γράφουσα έχει πολλές φορές επισημάνει τόσο σε ομιλίες και άρθρα της όσο και σε απευθείας συνομιλίες της με εκπροσώπους της πολιτικής ηγεσίας και της τοπικής αυτοδιοίκησης την εγκατάλειψη και ερήμωση του Παραρτήματος των Γενικών Αρχείων του Κράτους στον Ν. Χαλκιδικής (όταν λειτουργούσε, στεγαζόταν στο κτίριο του Δημοτικού Ωδείου Πολυγύρου). Δυστυχώς, μέχρι τη στιγμή που γράφεται το παρόν άρθρο, δεν υπήρξε κανένα θετικό αποτέλεσμα. Ο χώρος παραμένει κλειδωμένος, η λειτουργία του συγκεκριμένου φορέα σε αναστολή για λόγους που κανείς από τους υπεύθυνους δεν μπορεί να υποδείξει, το αρχαιακό υλικό ανεκμετάλλευτο κι όλοι εμείς παραδομένοι στη νάρκη της ιστορικής λήθης για τον τόπο μας, τη Χαλκιδική.

Εξίσου ενδιαφέρουσα κι ελκυστική είναι η πρόταση να ενσωματωθεί η τοπική ιστορία στον εορτασμό των εθνικών επετείων στα σχολεία, για να ανανεώσει τις τετριμμένες από τη χρήση και τυποποίηση σχολικές γιορτές. Θα μπορούσε να γίνει στόχος σχολικών επισκέψεων και εκδρομών πολιτιστικών συλλόγων, σε τόπους και μνημεία τοπικού ενδιαφέροντος, όπως η βυζαντινή ιστορική μονή της Αγ. Αναστασίας και η προτομή του καπετάν Χάσας κάτω από αυτή, εκεί που τον περίμενε ο λαός ως απελευθερωτή της Θεσσαλονίκης, ώστε να γνωρίσει ο κόσμος την ιστορία του τόπου

του και να αποκτήσει συνείδηση του ιστορικού παρελθόντος και του παρόντος που βιώνει ως κάτι το αυτονόητο. Τέλος, τα τοπικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης θα μπορούσαν να προβάλλουν συστηματικότερα την προσπάθεια και να αφιερώνουν σταθερά στήλη στις σελίδες τους.

Από τα παραπάνω γίνεται εύλογα αντιληπτό ότι η γνώση της ιστορίας της ιδιαίτερης πατρίδας μας εκτός από ηθικό χρέος είναι και μέσο αυτοπροσδιορισμού και συγκρότησης ταυτότητας. Ωστόσο, η μελέτη, η ανασύνθεση και η ανάδειξή της έχει παραμεληθεί από τους επίσημους κρατικούς φορείς και απλώς επαφίεται στον πατριωτισμό τόσο μεμονωμένων ιδιωτών όσο και πολιτιστικών συλλόγων, όπως ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης «Ο Αριστοτέλης».

Θα τολμούσα χωρίς υπερβολή να χαρακτηρίσω τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο απaráμιλλο πρωτεργάτη και στυλοβάτη κάθε προσπάθειας για την ανάδειξη της τοπικής ιστορίας της Χαλκιδικής. Αναντίρρητα, θα ήταν άδικο να συμπυκνωθούν οι πρωτοβουλίες του Διοικητικού Συμβουλίου και των μελών του Συλλόγου σε λίγες μόνο σειρές στο παρόν άρθρο. Ορόσημα στην πορεία του μεταξύ άλλων αποτελούν η πρωτοβουλία τη δεκαετία του 1990 να ανεγερθεί το μεγαλοπρεπές μνημείο του καπετάν Χάψα κάτω από τη μονή της Αγίας Αναστασίας με την ορειχάλκινη παράσταση της πολύνεκρης μάχης των Βασιλικών, η έκδοση του περιοδικού «Παγχαλκιδικός Λόγος», το «Τετράδιο-Λεύκωμα» με θέμα τη συμβολή της Επανάστασης της Χαλκιδικής στην έκβαση του Απελευθερωτικού Αγώνα με αφορμή τη συμπλήρωση των 200 χρόνων από την Επανάσταση του 1821, το οποίο διανεμήθηκε στους μαθητές και τις μαθήτριες όλων των σχολείων του Νομού καθώς και η προκήρυξη με την υποστήριξη της Περιφερειακής Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και του 1ου ΠΕΚΕΣ Κεντρικής Μακεδονίας, μαθητικού ατομικού διαγωνισμού με θέμα «Η Επανάσταση στη Χαλκιδική, Μάιος-Νοέμβριος 1821», με στόχο την επαφή του μαθητικού δυναμικού με την

τοπική ιστορία, την εξοικειώσή του με τη μεθοδολογία της ιστορικής έρευνας και την αξιοποίηση ιστορικών πληροφοριών στην προσπάθεια διαμόρφωσης συλλογικής μνήμης. Ως τηλαυγής φάρος ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος εμπνέει, ενθαρρύνει και καλεί σε συστράτευση τους απανταχού Χαλκιδικιώτες, ο καθένας από το δικό του μετερίζι και με τα δικά του όπλα, να αγωνιστούμε για την ανάδειξη του τόπου μας, την ανάδειξη της Χαλκιδικής.

Ως γονιός κι εκπαιδευτικός δικαιούμαι να περιμένω πολλά από τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στο σχολείο. Το ίδιο ακριβώς δικαιούνται και όλοι οι συνάδελφοι εκπαιδευτικοί. Αλλά δεν πρέπει να περιοριζόμαστε σε αυτό. Γιατί η ανάκτηση ιστορικής αντίληψης και παιδείας είναι μια διαδικασία κοπιώδης και μακρόχρονη, στην οποία πρέπει να συμμετέχει ενεργητικά και ο ίδιος ο έφηβος και, οπωσδήποτε, δεν περιορίζεται στη σχολική αίθουσα. Διαμορφώνουμε και μελετούμε το παρελθόν με βάση τις συνθήκες και τις αντιλήψεις της εποχής στην οποία αυτό διαμορφώθηκε. Σε διαφορετική περίπτωση, αν δηλαδή επιχειρούμε να το κατανοήσουμε μέσα από παραμορφωτικούς φακούς της σύγχρονης εποχής, τα συμπεράσματά μας θα είναι τουλάχιστον επισφαλής, αν όχι εσφαλμένα.

Το ενδιαφέρον μας για το παρελθόν, την ιστορία, γενική και τοπική, δεν μπορεί να περιορίζεται στην ικανοποίηση μιας εγκυκλοπαιδικού χαρακτήρα περιέργειας. Χρειάζεται να συνειδητοποιήσουμε ότι η μελέτη του παρελθόντος είναι οδηγός, για να αποκωδικοποιούμε και να ερμηνεύουμε την πολύπλοκη πραγματικότητα του παρόντος, η οποία αποτελεί, άλλωστε, συνέχειά του. Είναι αλήθεια ότι η ιστορία αφορά όλους, είτε ενδιαφερόμαστε είτε όχι γι' αυτή και κυρίως αφορά περισσότερο τους νέους, γιατί χρειάζονται τα διδάγματά της, για να συνδέσουν το παρελθόν με το παρόν και να οικοδομήσουν σε στέρεες βάσεις το μέλλον. Γι' αυτό, η ανάπτυξη της ιστορικής αντίληψης και παιδείας είναι πρωτεύουσας σημασίας στο σχολείο του 21ου αιώνα.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ Δ.Σ. ΓΙΑ ΠΛΗΡΩΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Το Δ.Σ. παρακαλεί τα μέλη που δεν έχουν καταβάλει τις συνδρομές ετών 2023-2024 να φροντίσουν για την πληρωμή τους.

Υπενθυμίζουμε ότι η συνδρομή 15 Ευρώ, τον χρόνο, μπορεί να καταβληθεί ηλεκτρονικά στον λογαριασμό της Τράπεζας Πειραιώς IBAN GR 8001712330006233040032572 ή στον Ταμία και σε οποιοδήποτε άλλο μέλος του Δ.Σ. (με συνεννόηση), καθώς και στους παρακάτω συνεργάτες/εισπράκτορες:

Αγγέλα Μητσιά -Τσιούκα (τηλ. 6940824599) για Θεσ/νίκη, **Νικόλαο Μπούφτα** (τηλ. 6972711731) για Αρναία, **Νικόλαο Πιτσιόρλα**, για Πολύγυρο και τα πέριξ (τηλ. 6979816851), **Απόστολο Στρατή**, για την Κασσάνδρα (τηλ. 6974400120), **Φώτη Ταλέα** (τηλ. 6944758623) για Ιερισσό και πέριξ, **Αργύριο Αργυρίου** (τηλ. 6942250753) για Βασιλικά.

Σημειώνουμε ότι, σύμφωνα με διακανονισμό, που έκανε το Δ.Σ., με την καταβολή 30 ΕΥΡΩ των 2 τελευταίων ετών, 2023 και 2024, καλύπτονται όλες οι συνδρομές των προηγούμενων ετών.

« Η ΑΡΝΑΙΑ », ΤΟ ΕΓΚΡΙΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ κ. ΔΗΜ. Θ. ΚΥΡΟΥ, ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ 36 ΧΡΟΝΙΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΔΙΕΚΟΨΕ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ

Ύστερα από 36 συναπτά έτη ζωντανής και ουσιαστικής παρουσίας ανέστειλε την έκδοσή του το περιοδικό ΑΡΝΑΙΑ, του οποίου ιδιοκτήτης, εκδότης υπεύθυνος και επιμελητής της ύλης ήταν κ. Δημήτριος Θεοχ. Κύρου, Αρνωτής την καταγωγή, φιλόλογος και θεολόγος, που υπηρέτησε για πολλά χρόνια ως καθηγητής και διευθυντής σε σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Στα 36 χρόνια της εκδοτικής του παρουσίας εξέδωσε 141 τεύχη, με τρίμηνη συχνότητα και με αυστηρή προσήλωσή στις αρχές που εξαρχής διακήρυξε και σταθερά και με συνέπεια εφάρμοσε. Και αυτές δεν ήταν άλλες παρά η έρευνα, η καταγραφή, η ανάδειξη και η προβολή της ιστορίας, της παράδοσης και του πολιτισμού της γενέτειράς του Αρναίας, αλλά και της πέριξ περιοχής. Αποτέλεσμα αυτής της συνέπειας και της σοβαρότητας, με την οποία πορεύτηκε το περιοδικό μέσα σε τόσο μακρύ χρονικό διάστημα, (είναι το μακροβιότερο ίσως της Χαλκιδικής), ήταν να καταστεί ΕΓΚΡΙΤΟ, ΣΕΒΑΣΤΟ στους κύκλους των πνευματικών ανθρώπων, αλλά και της κοινωνίας στην οποία απευθυνόταν, με άριστες κριτικές, και να αποτελεί σήμερα ένα μοναδικό Λεύκωμα της Ιστορίας της Παράδοσης του Πολιτισμού και της Ανθρωπογεωγραφίας της Αρναίας, που πολλοί τόποι θα ζήλευαν.

Αρχικά χρησιμοποίησε την ιστορική εφημερίδα «ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ ΤΗΣ ΑΡΝΑΙΑΣ», της Εκπολιτιστικής Εταιρείας Αρναίας στην ίδρυση της οποίας πρωτοστάτησε και υπηρέτησε ως πρόεδρος του Δ.Σ. αλλά πολύ γρήγορα κατάλαβε ότι έπρεπε να κάνει το επόμενο βήμα. Έτσι γεννήθηκε τον Ιαν. του 1988 η «ΑΡΝΑΙΑ», στην αρχή ως τετρασέλιδο έντυπο και στη συνέχεια ως πολυσέλιδο περιοδικό (17Χ24), για να ζήσει 36 ολόκληρα χρόνια, πάντα με σεμνότητα και συνέπεια.

Όλα όσα δημοσιεύτηκαν σ' αυτό, γράφτηκαν ύστερα από διαρκή και επισταμένη έρευνα του ιδρυτή. Απτόητος ερευνητής ο κ. Δημ. Κύρου, πολύ γρήγορα απέκτησε την συμπάθεια του κόσμου ο οποίος του εμπιστεύθηκε. Άνοιξε τα μαπούλα του

και του πρόσφερε οικογενειακά και προσωπικά αρχεία, ποικίλα για επεξεργασία και δημοσίευση. Πρόθυμος και ο Δήμος Αρναίας, η Μητρόπολη, τα Σχολεία, η Μονή της Αγ. Αναστασίας, Μονές του Αγ. Όρους και όχι μόνο. Και όταν η έρευνα τον οδηγούσε, δε δίσταζε με έξοδά του, να κατεβεί και στην Αθήνα, ψάχνοντας τα αρχεία της Εθνικής βιβλιοθήκης, της Βιβλιοθήκης της Βουλής, της Μπενακειού και όπου αλλού βάζει ο νους, για να δημοσιεύ-

σει και να προσφέρει στους αναγνώστες του αντικειμενική πληροφόρηση πλήρως τεκμηριωμένη. Υπήρξε ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ με όλα τα γράμματα κεφαλαία.

Η ΑΡΝΑΙΑ ως περιοδικό δεν ήταν ένα σύνθημα έντυπο ρουτίνας, που ασχολήθηκε αποκλειστικά με το παρελθόν και με τα «αρχαία»! Αντίθετα. Είχε μια περισσή ζωντάνια και απεικόνιζε και την καθημερινότητα της κωμόπολης της Αρναίας, αφού ο εκδότης και συντάκτης της κατοικούσε μόνιμα στον τόπο γεννήσεώς του, ήταν παρών και βίωνε τα γενόμενα στη μικρή κοινωνία της, έπιανε το σφυγμό της και δημοσίευε και ειδήσεις, γεγονότα, εορτασμούς, χαρές και συμφορές που έπληξαν τον τόπο και γενικά κάθε δρώμενό του. Ποιος θα ξεχάσει τον πανηγυρικό τόνο του 8ου τεύχους του 1990, όταν δημοσίευσε «τα πρακτικά» του Α' Αναπτυξιακού Συνεδρίου της Αρναίας, αλλά και τον θρηνητική τίτλο 'Εκλαύσαμε επί των ερειπίων' μετά την ολοκληρωτική καταστροφή από πυρκαγιά (2005) του τοπικού Μητροπολιτικού Ναού του Αγ. Στεφάνου καθώς και τον αγώνα του μαζί με όλους τους Αρναίωτες για την αποκατάστασή η οποία συντελέστηκε σε χρόνο ρεκόρ, σε 15 μήνες. Δεν δειλίαζε όμως να συγκρουσθεί και με τις Αρχές για να υπερασπισθεί τα δίκαια του τόπου του.

Η προσφορά του Δημ. Κύρου με την «ΑΡΝΑΙΑ» του, δεν περιορίζεται μόνο στην έκδοση του περιοδικού του. Η όλη δράση του είναι τόσο πλούσια και πολυχιδής που θα χρειάζονταν πολλές-πολλές σελίδες να περιγραφεί, αφού πέρα από τα καθημερινά διδακτικά του καθήκοντα επί 35 χρόνια

ως καθηγητής στα Γυμνάσια και τα Λύκεια, ήταν ταυτόχρονα και τακτικός ιεροψάλτης σε Ναούς της περιοχής, συλλέκτης λαογραφικών αντικειμένων, τα οποία αργότερα έγιναν Λαογραφικό Μουσείο, δημοσιογράφος, αφού δεν υπάρχει γνωστό έντυπο που να μην έχει αρθρογραφήσει, εισηγητής σε πολλά συνέδρια τοπικών και μεγάλων πνευματικών φορέων, συγγραφέας 15 αυτοτελών βιβλίων τα οποία κυκλοφόρησαν που αναφέρονται στην Αρναία, τη Χαλκιδική και όχι μόνο κ.α. και τι δεν έπραξε στην προσωπική του πορεία

Πέρασαν όμως οι καιροί και ήλθε το πλήρωμα το χρόνου! Η «ΑΡΝΑΙΑ» έκλεισε οριστικά. Ο πανδαμάτωρ χρόνος έβαλε και εδώ τη σφραγίδα του. Ο ίδιος, στο τελευταίο (141) αποχαιρετιστήριο τεύχος, γράφει:

Με πολλή θλίψη ας ενημερώνω ότι η πολύχρονη δραστηριότητά μου με την έκδοση του περιοδικού «ΑΡΝΑΙΑ» ΔΙΑΚΟΠΤΕΤΑΙ ΟΡΙΣΤΙΚΑ... για λόγους οικονομικούς, ηλικίας [ήμουν νιός(1988) και γέρασα (2023)!], κούρασης ... κλπ.»

Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος, του οποίου ο Δημήτρης Κύρου υπήρξε επίλεκτο μέλος, και έγκριτος αρθρογράφος του Παγχαλκιδικού Λόγου, και που τίμησε μάλιστα τον άνδρα σε γενική συνέλευση των μελών μας (2018), με ειδική πλακέτα, αι-

σθάνεται την ίδια με αυτόν θλίψη για την οριστική διακοπή της «ΑΡΝΑΙΑΣ». Όμως το λιτό αυτό αλλά μεστό περιοδικό του, φώτισε τόσο ζωηρά τον τόπο μας και ειδικά τη γενέτειρά του, ώστε άνετα χωρίς κανένα δισταγμό μπορεί να του αποδοθεί ο τίτλος του Ιστορικού της Αρναίας.

Φίλε μας Δημήτρη

Ευτυχώς για τον τόπο μας, μπορεί να τελειώσει «Η ΑΡΝΑΙΑ» αλλά κάτι καινούργιο σε λίγο γεννιέται. Τα καινούργια δίτομο βιβλίο που ετοιμάζεις για την ιστορία της Εκπαίδευσης της Αρναίας και της περιοχής μαζί με τα ετήσια ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΑΡΝΑΙΑΣ, που όπως προαναγγέλεις «επιθυμείς» να εκδίδεις προσεχώς, θα κρατήσεις ζωντανή την παρουσία σου ανάμεσά μας και ο τόπος θα συνεχίσει να γεύεται τους καρπούς των κόπων σου. Έτσι η θλίψη μας μετριάζεται...!

Φίλε μας Δημήτρη

Για όσα πρόσφερε στον τόπο μας με την «ΑΡΝΑΙΑ» σου και όχι μόνο, σε συγχαίρουμε και σ' ευχαριστούμε. Όσα καινούργια μας ετοιμάζεις τα αναμένουμε με χαρά και σου ευχόμαστε υγεία και δύναμη. Ο Θεός μαζί σου.

ΤΟ Δ.Σ.

ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ 203ης ΕΠΕΤΕΙΟΥ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

Την Κυριακή 16 Ιουνίου 2024 εορτάστηκε στην Ιερά Μονή Αγ. Αναστασίας η 203η επέτειος της φοβερής μάχης των Βασιλικών της 10ης Ιουνίου 1821. Στη μάχη εκείνη οι Χαλκιδικιώτες Επαναστάτες, μεταξύ των οποίων 63 Συκιώτες με αρχηγό τον Καπετάν Χάψα (Χάψα) πολέμησαν με απaráμιλλη ανδρεία με πολυπληθέστερες τουρκικές δυνάμεις, και έπεσαν όλοι στο πεδίο της μάχης.

Η Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής σε συνεργασία με τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο και τον Δήμο Πολυγύρου, τίμησαν και φέτος την θυσία του Καπετάν Χάψα και των παλληκαριών του, καθώς και το ολοκαύτωμα της Αγίας Αναστασίας. Οι εκδηλώσεις έγιναν με τις ευλογίες της Ιεράς Μονής στο Καθολικό του ομώνυμου Μοναστηριού καθώς και στο χώρο του Μνημείου, σύμφωνα με το παρακάτω πρόγραμμα

Στο καθολικό της Μονής τελέστηκε μνημόσυνο υπέρ αναπαύσεως των ψυχών του Καπετάν Χάψα και των παλληκαριών καθώς και του Μακαρίου Ιερομονάχου, Καθηγούμενου της Ι. Μονής και άλλων κληρικών και λαϊκών που αφανίστηκαν από τους Τούρκους κατά την πυρπόληση της Ι. Μονής.

Στη συνέχεια ακολούθησε ομιλία από την φιλόλογο κ. Μαρία Καραμπατάκη η οποία καθήλωσε και ενθουσίασε τους παρευρισκομένους. Χωρίς γραπτό κείμενο, ανέλυσε τα γεγονότα της μάχης και αναφέρθηκε στην συμβολή της Επανάστασης της Χαλκιδικής το 1821 στην έκβαση του Απελευθερωτικού Αγώνα., η οποία δυστυχώς ελάχιστα αναφέρεται στα σχολικά βιβλία.

Στο χώρο του Μνημείου τελέστηκε επιμνημόσυνη δέηση και αμέσως κατάθεση στεφάνων, ενός λεπτού σιγή και ο Εθνικός Ύμνος. Ιδιαίτερη συγκίνηση προκάλεσε στους παρευρισκομένους η απαγγελία ποιήματος από τον μαθητή του Γυμνασίου Βασιλικών Αθανασίου- Παισίου Παπουτσάκη.

Ακολούθησε δεξίωση στον χώρο του μνημείου από την Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής.

Σημείωση. Στο επόμενο τεύχος θα υπάρχει αναλυτικό ρεπορτάζ και φωτογραφίες της εκδήλωσης.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΙ ΤΗΣ ΠΑΛΙΟΦΥΛΑΚΗΣ

ΤΑΜΠΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Μαθητής Β' Λυκείου

Βράσταμα

«Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς» «Ἀμήν»

Μόλις εἶχε τελειώσει ἡ Θεία Λειτουργία στὴν Εκκλησία τοῦ Αἱ-Δημήτρη τῆς Παλιοφυλακῆς. Γενιές ολόκληρες ἔχουν λειτουργηθεῖ στὸν ταπεινὸ αὐτὸ ναό, στὸν ευλογημένο αὐτὸ τόπο.

Βρισκόμαστε στὴ Χαλκιδική, κάτι παραπάνω ἀπὸ μια χιλιετία πίσω. Στὴν ἐνδοξη ἐποχὴ τῆς Ἑλληνορωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας, στὸ Βυζάντιο, στὸν οικισμό που τότε υπήρχε στὴν περιοχή τῆς Παλιοφυλακῆς. Ἀλλὰ ἀς μείνουμε γιὰ λίγο στὸ σήμερα. Ἡ Παλιοφυλακῆ, ἕνας ἀπόκρημνος λόφος, βρίσκεται ἀνάμεσα στὸν Πολύγυρο, τὰ Βράσταμα καὶ τὴν Ορμύλια. Κάτω τῆς ἀπλώνεται κάμπος μέχρι τὴ θάλασσα. Ἀγναντεύοντας κανεὶς ἀπὸ 'κεῖ βλέπει τὸν κόλπο καὶ τὴ χερσόνησο τῆς Κασσάνδρας καὶ, ἀν ἡ ἀτμόσφαιρα τὸ ἐπιτρέπει, ἀντικρίζει στὸ βάθος τὸν Ὀλυμπο, τὸν Κίσαβο καὶ τὸ Πήλιο. Γυρίζοντας ἀνατολικά θὰ δεῖ τις χερσονήσους τῆς Σιθωνίας καὶ τοῦ Ἀθῶνα. Ἀν ὅμως ταξιδέψῃ με τὸν νοῦ του, θὰ φτάσῃ στὴ Βασιλεύουσα καὶ θὰ δεῖ τὴν Ἁγία-Σοφία, που στέκει αἰῶνες τώρα θρηγῶντας σιωπηλά καὶ περιμένοντας χρόνια καὶ καιροὺς.

Ἔστεκε ἐκεῖ στὴν Παλιοφυλακῆ, στὸν λόφο, ἕνα Ρωμαϊκὸ κάστρο.¹ Ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἦταν ἡ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ που ἦταν χτισμένο στὸς πρόποδες τοῦ λόφου· κι ἐκεῖνη τὴ μέρα συγκεντρώθηκαν ὅλοι γιὰ τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ναό.

Ἦταν μια χειμωνιάτικη μέρα. Ὁ ἥλιος ἔλαμπε σκορπώντας φῶς καὶ θερμὴ στὴν πλάση. Θὰ 'ταν κι αὐτὴ μια ἀπ' τις ἀλκυονίδες μέρες τοῦ Γενάρη. Ὁ δικέφαλος κυμάτιζε στὴν κορυφὴ τοῦ πύργου, σύμβολο ἱερό τοῦ γένους μας, τῆς Ρωμιοσύνης. Ἦταν ὁ ἴδιος που κυμάτιζε στὴ Θεσσαλονίκη, στὸν Ἀθῶ, στὸ Δυρράχιο, στὴν Προύσα, στὴ Νίκαια, στὴν Τραπεζούντα, στὴν Κύπρο, στὴν Κρήτη, στὴν Πόλη...

Ἔτσι λοιπὸν μετὰ τὸ «Δι' εὐχῶν» ἀκολουθοῦσε τὸ κέραςμα, ὅπως συνηθίζοταν. Οἱ ἀγρότες βέβαια ἔφυγαν γιὰ τὰ χωράφια καὶ οἱ νοικοκυρές στὰ σπίτια, γιὰ νὰ κάνουν ὅ,τι ὀφείλαν. Ἐμείναν οἱ γεροντότεροι τοῦ χωριοῦ με τοὺς ἱερεῖς, γιὰ νὰ πάρουν τὴν ευχὴ τους καὶ νὰ συζητήσουν τις ἐγνοίες τοῦ τόπου. Ὁ γεροντότερος ἱερέας εὐλόγησε τὸ τραπέζι καὶ κάθισαν. Τοὺς εἶπε δυο λόγια γιὰ τὸν εορταζόμενο ἅγιο, τοὺς μίλησαν ἔπειτα κι αὐτοὶ γιὰ τὰ δικά τους. Ὁ παπα-Διονύσιος ἦταν καλόγερος. Γερόντευε (καλογέρευε) στὴ Μονὴ τοῦ Πολυγύρου², ἀλλὰ τακτικά ἐρχόταν στὸ χωριὸ αὐτό, γιὰ νὰ βοηθᾷ τὸν εφημέριο καὶ νὰ ἐξομολογεί.

- Γέροντα, ἔχουμε θέμα με τὸ νερό. Ὅπως τὸ φέρνουμε ἀπ' τὴν πηγὴ, κάπου μας χάνεται. Υπάρχει διαρροή καὶ

χρειάζεται ἐπισκευὴ ὁ αγωγός.

- Ἐχει πέσει ἀρρώστια στὰ ζωντανὰ κι ἔχουμε πολλές ἀπώλειες.

1: Ὅπως προδίδει καὶ ἡ ὀνομασία: Παλιο-Φυλακῆ (=σκοπιά, φρουρά)

2: Μετόχι τῆς Ι.Μ. Ἰβήρων που ἰδρύθηκε στὴν περιοχή τοῦ Πολυγύρου τὸν 10ο αἰῶνα.

Ἐνῶ ἔλεγαν ἀκόμη αὐτὰ, ἀκούστηκε ποδοβολητὸ ἀλόγου. Ὑρίσαν τὸ βλέμμα τους στὸ λόφο τοῦ κάστρου. Ὁ σκοπὸς ἦταν. Κατέβαινε βιαστικά τὸ μονοπάτι. Ἦξευραν ὅλοι τους πὼς ἡ βιαστικὴ του κατάβαση σήμαινε κίνδυνο κι ἀπειλὴ γιὰ τὸ χωριό.

- Ποιος ξέρεῖ τι συνέβη πάλι;

- Γιατὶ πάλι;

- Ἀκόμα δὲν προλάβουμε νὰ ησυχάσουμε ἀπὸ τὴν τελευταία πειρατεία τοῦ προηγούμενου μήνα καὶ τώρα ξανά ἀσχημα τὰ μαντάτα....

- Καλὰ, βρε ευλογημένε, μήπως τότε δὲν τους ἀποκρούσαμε; Δὲν τους τρέψαμε σε φυγὴ;

- Καὶ τὴν ἄλλη φορὰ, Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς, δὲν γύρισαν στὰ καράβια τους, χωρὶς νὰ λείψῃ οὔτε ἕνας μας;

- Δίκιο ἔχεις...

- Πρέπει ὅμως νὰ κάνουμε γρήγορα, μὴν τυχόν καὶ μας πιάσουν στὸν ὕπνο με τὸν ἐρχομὸ τους.

Καὶ πράγματι, ὁ σκοπὸς τοὺς μῆνυσε πὼς τρία πειρατικά πλοία, κατάμεστα ἀπὸ πλήρωμα ἔπλεαν στὸν κόλπο με κατεύθυνση πρὸς τὴν ἀκτὴ τῆς Γερακινῆς (κάτω ἀπὸ τὴν Παλιοφυλακῆ)

Κι ἔτσι λοιπὸν σηκώθηκαν· κι ἄλλοι ἔτρεξαν στὰ χωράφια γιὰ νὰ φωνάξουν αὐτοὺς που δούλευαν, ἄλλοι στὰ σπίτια γιὰ νὰ εἰδοποιήσουνε τις οἰκογένειές τους κι ἄλλοι φύγαν γιὰ τὸ φρούριο νὰ τὸ ετομάσουν νὰ δεχθεῖ τους κατοίκους τοῦ χωριοῦ μια φορὰ ἀκόμα.

Ἐπικεφαλῆς τους ὁ κυρ-Νικήτας, που ἦταν στρατιωτικός. Εἰσὸς ἀναλάμβανε τὴν ἀμυνα σε κάθε βαρβαρικὴ ἐπιδρομὴ καὶ πάντοτε ἀπέδειχνε τὴν πείρα του. Ἦταν παλιὸς στρατιωτικός. Εἶχε φτάσει ἀπ' τὸν Πόντο ὡς τὴν Καππαδοκία, τὴν Κύπρο καὶ τὴν Κρήτη. Τώρα ησυχάζε στὴ Χαλκιδική, ἀφοῦ εἶχε γυρίσει τὴν Αυτοκρατορία συντονίζοντας τοὺς Ἀκρίτες καὶ διώχνοντας τὰ κοράκια που ἀπειλοῦσαν ἀνέκαθεν τὴ Ρωμιοσύνη.

- Κυρ-Νικήτα, νὰ 'ναι καλὰ τὸ πυρ που, ἀν καὶ υγρὸ, καταφλέγει καὶ μας βοηθᾷ σε στεριά καὶ θάλασσα.

- Πού νὰ ζούσε καὶ ὁ Μάρκος (στρατιωτικὸς κι αὐτός) νὰ τὸ 'βλεπε στὸ κάστρο μας...

- Πάντως αὐτὸς θὰ μας υποδεχόταν τώρα πάνω ὅπως καὶ παλιὰ.

Ἔτσι ἔφτασαν στὴν πύλη που εὐθὺς ἀνοίξε καὶ ἀφοῦ ξε-

πέζεψαν, μπήκαν μέσα και είδαν τον σκοπό.

- Γιάννη, ακόμα εδώ είσαι, παιδί μου; Τι περιμένεις;

- Γιατί, θείο;

- Να πας να πεις τα μαντάτα στους πατέρες της Μονής και στους γείτονές μας.

- Έχει φύγει ήδη ο Αλέξιος με τ' άλογο και, αν δεν μάθουν όλοι για τους πειρατές, δεν θα ματαγυρίσει.

Σιγά-σιγά όλο το χωριό ανέβηκε στον λόφο και μπήκαν στο κάστρο. Ο παπα-Διονύσιος πήρε τα Άγια και ο παπα-Μανώλης την εικόνα του Αϊ-Δημήτρη, αφού τον παρακάλεσαν να τους φυλάξει.

Εν τω μεταξύ οι πειρατές αποβίβστηκαν και πλησίαζαν το χωριό. Στους πειρατές ενδιέφερε ο πλούτος και η λεηλασία. Έτσι ανεβαίνοντας άρχισαν να σπάζουν πόρτες και παράθυρα, μπαίνοντας στα σπίτια και αρπάζοντας ό,τι τους γνάλιζε στο μάτι και ό,τι μπορούσαν. Όμως, αχόρταγοι όπως ήταν, δεν θα άντεχαν να φύγουν χωρίς αιχμαλώτους. Δεν αρκέστηκαν λοιπόν στις λεηλασίες και άρχισαν τις προσπάθειες, για να ανέβουν στον λόφο. Βέβαια το μονοπάτι ήταν και είναι ένα και μοναδικό κι αυτό τους δυσκόλευε. Άλλοι εξέταζαν μανιωδώς την πλαγιά, για να το εντοπίσουν, ενώ άλλοι επιχειρούσαν να αναρριχηθούν από σημεία ευπρόσιτα μόνο στα κατσίκια και γκρεμίζονταν στο κενό. Βρίσκοντας τελικά τον δρόμο, άρχισαν να ανεβαίνουν αλαλάζοντας και περικόκλωσαν το φρούριο.

Στο παρεκκλήσι της Παναγίας στο κάστρο, ήδη γινό-

ταν η Παράκληση. «Επάκουσον ἡμῶν ὁ Θεός, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἢ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς... καὶ ἐλέησον ἡμᾶς», δέεται ο πολίος ιερέας, ενώ όλοι έχουν γονατίσει. Η μάχη αρχίζει και προσπαθούν με κάθε τρόπο να πορθήσουν το κάστρο οι πολυάριθμοι επιδρομείς. Βροχή από βέλη και κοντάρια σκεπάζει το φρούριο. Οι πειρατές σκαρφαλώνουν στις πολεμίστρες και άλλοι προσπαθούν να παραβιάσουν τις πύλες κι άλλοι να γκρεμίσουν τα τείχη. Η μάχη μαίνεται, αλλά οι υπερασπιστές είναι αλύγιστοι. Έτσι ανεπαίσθητα περνάει η ώρα. Βασιλεύει σιγά-σιγά ο ήλιος, δύει και χάνεται πίσω απ' τον Όλυμπο, δίνοντας τις ομορφότερες αποχρώσεις στον ουρανό. Λίγοι όμως αυτοί που παρατηρούν τη ροδοκόκκινη δύση. Οι βάρβαροι καταλαβαίνουν πως ματαιοπονούνε σ' αυτό το κάστρο. Η μάχη καταλαγιάζει και όλα δείχνουν πως απόρητο θα μείνει ξανά, με μια ευχή στα χείλη όλων για να μείνουν άπαρτα τα κάστρα της Ρωμιοσύνης πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Χίλια και πλέον χρόνια μετά στον Αϊ-Δημήτρη στις 17 Μαΐου κάθε χρόνο τελείται η Θεία Λειτουργία και γίνονται μνημόσυνα για τους πάλοι τε και επ' εσχάτων αγωνιστές. Κάπου εκεί θα τριγυρίζουν κι ετούτοι μαζί με όλους τους πατεράδες μας που πολέμησαν και θυσιάστηκαν υπέρ πίστεως και πατρίδος στους ιερούς του γένους μας αγώνες.

Ας έχουμε την ευχή τους...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ Ο κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ο π. Αντιπρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου **Δρ. Τριαντάφυλλος Οικονόμου** από την Νικήτη, εκλέχθηκε στις 9/4/2024 πρόεδρος του Περιφερειακού Συμβουλίου Συλλόγων Συνταξιούχων Υπαλλήλων Κεντρικής Μακεδονίας, που περιλαμβάνει τους Νομούς Θεσσαλονίκης, Ημαθίας, Κιλκίς, Πέλλας, Πιερίας, Σερρών και Χαλκιδικής. Σημειώνουμε ότι ο κ. Οικονόμου είναι ταυτόχρονα και πρόεδρος του Συλλόγου Συνταξιούχων Υπαλλήλων Ν. Χαλκιδικής.

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου το συγχαίρει θερμά και εύχεται κάθε επιτυχία στο έργο του.

Άνοιξε τις πύλες του το ανακαινισμένο Σπήλαιο Πετραλώνων

Μετά από πέντε ολόκληρα χρόνια απουσίας του από τον πολιτιστικό χάρτη της Χαλκιδικής, την Παρασκευή 22 Μαρτίου 2024, εγκαινιάστηκε το εμβληματικό Σπήλαιο Πετραλώνων. Τα εγκαίνια τέλεσαν το Υπουργείο Πολιτισμού και η Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας, παρουσία της Υπουργού Πολιτισμού Δρ. Λίνας Μενδώνη.

«Μια από τις σημαντικότερες ψηφίδες στο ψηφιδωτό του πολιτισμού της Χαλκιδικής, πήρε την θέση που της ανήκει».

Το έργο «Ανάδειξη Σπηλαίου Πετραλώνων και Αναβάθμιση των υποδομών του», ο προϋπολογισμός του οποίου ξεπερνάει το 1 εκατ. ευρώ, ύστερα από πολυετή αγώνα, πήρε "σάρκα και οστά" και αποδόθηκε προς χρήση στο Δήμο Νέας Προποντίδας.

Πρόκειται για ένα διαμάντι, το οποίο αναδεικνύει περίτρανα την απ' αρχαιοτάτων χρόνων παρουσία της Χαλκιδικής στον παγκόσμιο χάρτη και προσδίδει ένα μοναδικό πολιτισμικό αποτύπωμα στην περιοχή.

«ΟΥΛΑ ΜΟΥΣΤΑΡΔΙ' ΝΑ ΜΙ ΤΑ ΦΕΡ'Σ ΑΠ'Τ'ΣΑΛΟΥΝΙΚ(Ι)» (παραγγελιοδόχοι και παραγγελίες)

Ι.ΤΣΙΚΟΥΛΑΣ

Ομ. Καθηγητής Παιδιατρικής Α.Π.Θ.

Ο Πολύγυρος των δεκαετιών 1940-1950, στον οποίο ζούσα εκείνα τα χρόνια, δεν είχε καμία σχέση με τον σημερινό Πολύγυρο, στον οποίο μπορεί να βρει κανείς σχεδόν τα πάντα. Τα λιγοστά μαγαζιά της εποχής εκείνης (μπακάλικά, μανάβικα, ζαχαροπλαστεία, βιβλιοχαρτοπωλεία, ψιλικατζιδικά κλπ) κάλυπταν τις πολύ βασικές ανάγκες των κατοίκων του. Το δε Νοσοκομείο του Πολυγύρου, με έναν γιατρό και λίγες νοσοκόμες, ήταν πιο πολύ Σταθμός Πρώτων Βοηθειών παρά Νοσοκομείο. Έτσι οι κάτοικοι του Πολυγύρου ήταν άμεσα εξαρτώμενοι από τη Θεσσαλονίκη, την πλησιέστερη μεγάλη πόλη, για τα ψώνια τους, τα πέρα από τις βασικές τους ανάγκες, για τους γιατρούς της κλπ κλπ

Από την επίσκεψη κάποιων Πολυγυρινών στη Θεσσαλονίκη και από τους Θεσσαλονικιούς παραθεριστές, που έρχονταν το καλοκαίρι στον Πολύγυρο, μάθαιναν τα καινούργια πράγματα και τα «καλούδια», που υπήρχαν στη Θεσσαλονίκη και λαχταρούσαν να τα αποκτήσουν και οι ίδιοι, αλλά πρωταρχικά βέβαια να καλύψουν κάποιες ιδιαίτερες καθημερινές τους ανάγκες, όπως προβλήματα υγείας, που καμιά φορά ήταν επείγουσες ή υπερεπείγουσες.

Κάποια λύση του θέματος αυτού ήταν μέσω των καταστημαρχών του Πολυγύρου, που είχαν τους «παραγγελιοδόχους» τους (φορτηγατζήδες, που έφερναν τα είδη των μαγαζιών τους από τη Θεσσαλονίκη για να τα πουλήσουν στους πελάτες τους). Αυτούς τους παραγγελιοδόχους τους παρακαλούσαν οι καταστηματάρχες να φέρουν και κάποια καινούργια πράγματα ή κάποια ξεχωριστά καλούδια για κάποιους ξεχωριστούς πελάτες τους. Η κύρια λύση όμως των κατοίκων του Πολυγύρου για να αποκτήσουν αυτά που επιθυμούσαν από τη Θεσσαλονίκη ήταν ή να πάνε οι ίδιοι στη Θεσσαλονίκη ή να παρακαλέσουν κάποιον που πήγαινε για κάποια δουλειά του στη Θεσσαλονίκη να εκτελέσει την παραγγελία τους.

Και εδώ ακριβώς άρχιζε το μαρτύριο αυτών, που πήγαιναν για κάποια δουλειά τους στη Θεσσαλονίκη! Μόλις μάθαιναν οι συμπατριώτες τους ότι κάποιος από αυτούς πήγαινε στη Θεσσαλονίκη, ένα πλήθος συγγενών, γειτόνων, φίλων, γνωστών, αλλά και αγνώστων έσπευδαν να τον παρακαλέσουν να εκτελέσει κάποια παραγγελία τους, που είχαν ανάγκη. Κάποιοι, όταν είχαν μια επείγουσα ανάγκη και δεν προλάβαι-

ναν να μάθουν ποιος θα πήγαινε στη Θεσσαλονίκη «στήνονταν» στο πρακτορείο (τον σταθμό των λεωφορείων, που έφευγαν για τη Θεσσαλονίκη) και «παραφύλαγαν» να δουν κάποιον συγγενή, γείτονα, φίλο, γνωστό στην ανάγκη και άγνωστο, που επρόκειτο να επιβιβασθεί στο λεωφορείο και κολλούσαν αμέσως πάνω του για να του δώσουν την παραγγελία τους! Ήταν τρομερό! Όσοι πήγαιναν στη Θεσσαλονίκη πήγαιναν για κάποια δουλειά τους ή για ψώνια ή για γιατρό ή για να επισκεφτούν κάποιον συγγενή τους, που νοσηλεύονταν σε Νοσοκομείο ή να δουν τα παιδιά τους, που σπούδαζαν εκεί κλπ. Η παράκληση και ενίοτε η απαίτηση των συγχωριανών τους να εκτελέσουν τις δικές τους παραγγελίες ήταν πολλάκις δυσβάσταχτο ή αβάσταχτο έργο. Πώς όμως να αρνηθούν; Θα παρεξηγούταν. Θα χαλούσαν οι σχέσεις τους. Άλλωστε και οι ίδιοι βρέθηκαν ή θα βρίσκονταν στην ίδια ανάγκη.

Έτσι για πολλούς το ταξίδι τους στη Θεσσαλονίκη είχε καταντήσει μεγάλος βραχνάς και προσπαθούσαν να μην το ανακοινώνουν και να το κρύβουν όσο ήταν δυνατόν στην μικρή κοινωνία του Πολυγύρου εκείνων των χρόνων, που ήταν δύσκολο ή αδύνατο να το πετύχουν.

Και ας δούμε τι ήταν αυτά που παράγγελναν οι αγαπημένοι μου συμπατριώτες. Βέβαια, υπήρχαν σοβαρές και επείγουσες ανάγκες π.χ. να τους φέρουν κάποια φάρμακα, κάποια εργαλεία για τη δουλειά τους, να επισκεφτούν κάποιον συγγενή τους, που νοσηλευόταν κλπ. Υπήρχαν όμως και ανάγκες, που προκαλούσε η γνώση ότι στη Θεσσαλονίκη υπάρχουν πράγματα όχι άμεσης ανάγκης, αλλά που έκαναν καλύτερη και ομορφότερη τη ζωή και αυτοί δεν τα είχαν και έπρεπε να τα παραγγείλουν! Έτσι πολλά νεαρά κορίτσια παράγγελναν να τους φέρουν «κραγιόν» για τα χείλια, «κοκκινάδι» για τα μάγουλα, κρέμες για το πρόσωπο, ρούχα και παπούτσια της τελευταίας μόδας. Τότε είχαν κυκλοφορήσει τα ρούχα από νάιλον και ζέρσεϊ και ήταν μεγάλο απόκτημα για μια γυναίκα να κυκλοφορεί με ρούχα από τέτοιο υλικό! Τα κορίτσια παράγγελναν επίσης «μουλινέδες» (κλωστές για κέντημα), σχέδια για κεντήματα και «φιγουρίνια» (περιοδικά με φωτογραφίες μανεκέν, που φορούσαν ρούχα της μόδας) για να πάρουν ιδέες για τα δικά τους τα ρούχα. Μια εποχή ήταν της μόδας το μουσταρδί χρώμα για τα

1.μουσταρδί: το χρώμα που έχει η μουστάρδα

γυναικεία ρούχα. Έτσι μια κοπέλα εθεάθη να παραγγέλνει σε μια φίλη της, που ήταν να ταξιδέψει με λεωφορείο στη Θεσσαλονίκη και την πρόλαβε τη στιγμή, που ανέβαινε στο λεωφορείο. Προφανώς ήθελε να θυμίσει στην ταξιδεύουσα το χρώμα μουσταρδί για τα ρούχα, που της είχε παραγγείλει. Έτσι με ασθμαίνουσα και στεντόρεια φωνή και εις επήκοον όλων των παρισταμένων φώναζε: «Να μη ξεχάεις, καλή'μ, ούλα τα ρούχα που σε παράγγειλα να είναι μουσταρδί. Μουσταρδί του φ'στάν(ι), μουσταρδί του κομπινεζόν, μουσταρδί του σουτιέν, μουσταρδί κι του βρακί. Ούλα μουσταρδί. Πατί έτσ(ι) ίνι η μόδα. Ούλα μουσταρδί, καλή μ'. Κι του βρακί μουσταρδί, κι του βρακί». Για χρόνια το διηγούνταν οι Πολυγυρινοί το περιστατικό με τα μουσταρδί, που παράγγελε εκείνη η κοπέλα στη φίλη της και γελούσαν με την καρδιά τους.

Μια συχνότατη παραγγελία ήταν το «χάσ(ι)κο ψωμί», δηλαδή το άσπρο ψωμί, που τότε ήταν είδος πολυτελείας για τα χωριά καθ'όσον έβγαινε μόνο στη Θεσσαλονίκη και τα «σιμίτια κουλούρια», δηλαδή τα στρόγγυλα κουλούρια καμωμένα από χάσ(ι)κου σουσαμωτό ψωμί, τα λεγόμενα «κουλούρια Θεσσαλονίκης». Βέβαια, όποιος πήγαινε στη Θεσσαλονίκη ήταν δεδομένο ότι θα έφερνε χάσ(ι)κο ψωμί και σιμίτια κουλούρια για τους δικούς του, αλλά έχοντας να εκτελέσει και τις παραγγελίες των άλλων έκαναν τον όγκο των ειδών αυτών τεράστιο και ανοικονόμητο για τον ταξιδιώτη. Απίστευτη τέλος ήταν η παραγγελία των ανθρώπων, που έπασχαν από κάποια αρρώστια. Οι άνθρωποι αυτοί, όταν μάθαιναν ότι κάποιος συ-

μπατριώτης τους πήγαινε σε κάποιο γιατρό στη Θεσσαλονίκη για δική του αρρώστια, τον παρακαλούσαν να περιγράψει στον γιατρό αυτόν και τα συμπτώματά της δικής τους αρρώστιας και να δώσει τα κατάλληλα φάρμακα για να την θεραπεύσει! Απίστευτο και όμως αληθινό!

Υ.Γ. Το φαινόμενο των παραγγελιών δεν ήταν βέβαια χαρακτηριστικό μόνο των χωρικών της δικής μου παιδικής ηλικίας, είχε βαθιές ρίζες στα περασμένα χρόνια και ήταν πανελλήνιο, όπως φαίνεται από το παρακάτω απόσπασμα του διηγήματος «Τα λιμανάκια» (1907) του μεγάλου Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη: «Έφερε πολλές βόλτες ο καπετάν Ηλίας της Μπαμπλένως εντός της παραθαλάσσιας αγοράς του Βόλου. Πού να θυμηθεί όλες τας παραγγελίας, όσας του είχαν φορτώσει από τη Σκιάθο οι καλοί πατριώτες τους! Έπρεπε να ήτο ο νους του κατάστιχον ή αποθήκη παλαιών πραγμάτων διά να τα ενθυμείται όλα, με αυξοντα αριθμόν, με είδος και ποσόν και όνομα. Άλλος του είχε δώσει 50 λεπτά διά να του αγοράσει έναν τρυγολόγον ή έναν κυρτό σουγιά, και άλλος 2 δραχμάς διά να του φέρει μισήν δουζίναν πιάτα. Άλλος του είχε παραγγείλει λαιμοδέτην, άλλος καπέλλον και άλλος κεφαλοτύρι. Τέλος, άλλος του είχε παραγγείλει μία σβάρναν δια το ισοπέδωμα των σβώλων του χώματος μετά το όργωμα και η Μαργαρώ της Πασσίνας του είχε δώσει λεπτά για να της ψωνίσει κουντούρες κόκκινες ή παντόφλες μυτερές. Μα δεν ήτο το μυαλό του ρολδι δια να ενθυμείται όλα. Ένας νους και αυτός ρωμέικος!»

* * *

Νέα μέλη του Συλλόγου εγγραφέντα μέχρι 30/5/2024

		Αρ.Μητρώου		Αρ.Μητρ.	
1.	Κοντοπούλου Κυριακούλα	2004	18.	Ζωγράφου Αικατερίνη	2021
2.	Πάχτα Βασιλική	2005	19.	Κατερτζή Ελένη	2022
3.	Πάχτα Μαρία	2006	20.	Ζαχαριάδης Αθανάσιος	2023
4.	Stegeman Erik	2007	21.	Αποστόλου Απόστολος	2024
5.	Μητσιά Χριστίνα	2008	22.	Λεονταρίδης Γεώργιος	2025
6.	Κουρτσιουμπά Άννα	2009	23.	Τρικαλιώτη Αικατερίνη	2026
7.	Τιτέλης Κων/νος	2010	24.	Βασιλάκη Βασιλεία	2027
8.	Γαλάνης Δημοσθένης	2011	25.	Μαλτέζα Χρυσούλα	2028
9.	Ματσίγκου Ελένη	2012	26.	Κοσμαράς Ιωάννης	2029
10.	Γιαννακός Αθανάσιος	2013	27.	Καλαμπούκας Γεώργιος	2030
11.	Μιχαηλίδου Μάρθα	2014	28.	Ηλιάδης Σάββας	2031
12.	Τζιτζιρίκα Θωμαή	2015	29.	Παυλίδου Θάλεια	2032
13.	Κυριαζή Στέλλα	2016	30.	Αγατζιώτης Δημήτριος	2033
14.	Λοτσιοπούλου Ελένη	2017	31.	Αυγολούπη Στέλλα	2034
15.	Μυλωνά Βασιλική	2018	32.	Καρράς Κων/νος	2035
16.	Καραντώνας Ευάγγελος	2019	33.	Κατσανίκου Άννα	2036
17.	Τσέλιου Αθανασία	2020	34.	Καραστέργιου Ειρήνη	2037
			35.	Τσέλιου Χαρίκλεια	2038

Σημ. Το Δ.Σ. καλωσορίζει με χαρά τα νέα μέλη και τα προσκαλεί σε ενεργό συμμετοχή στη ζωή και την δράση του Συλλόγου μας.

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ ΕΓΙΝΕ ΑΓΝΩΡΙΣΤΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘ. ΔΑΛΑΜΑΓΚΑΣ,
 Ιατρός - Διδάκτορας Α.Π.Θ. - Συγγραφέας

Χτύπησα το κουδούνι της πόρτας του διαμερισμάτος του. Με καλωσόρισε ο ίδιος. Ήταν ένας καλοβαλμένος ψηλόλιγνος ηλικιωμένος άνδρας, που πριν ακόμα καλά καλά προφθάσω να καθίσω στο ευρύχωρο σαλόνι, όπου με οδήγησε, άρχισε να μιλάει και μάλιστα πολύ γρήγορα.

-Α, εσύ είσαι αρκετά νεότερός μου. Εγώ έφυγα μικρός από το χωριό, τότε που η μόνη απασχόληση όλων των κατοίκων ήταν η γεωργία. Δεν έφυγα με δική μου μόνο απόφαση. Ο πατέρας μου συνεχώς μου έλεγε: «Ίσχύ να φύγεις, να πας να σπουδάσεις, να φύγεις απ' αυτήν τ' σκληρή ζωή και να ζήεις καλύτερα απου μας κι απ' τα αδέρφια σ'. Βλέπεις τι τραβούμει ημείς που δ'λεύουμε μέρα νύχτα μι τ' ψ'χή στου στόμα». Συχνά ρωτούσε και το άλλο: «Έχουν τα γράμματα ρίζεις, όπως οι θ'κίες μας οι δ'λεις, για να είναι δύσκολα;» και απαντούσε μόνος του. «Δεν έχουν».. Ο άνθρωπος είχε να προικίσει τις τρεις αδελφές μου και να μοιράσει σε μας, τα τέσσερα αγόρια, τα λιγοστά χωράφια του, τα λίγα που είχε κληρονομήσει από τον πατέρα του και τα άλλα, τα περισσότερα, που ο ίδιος έκανε ξεπατώνοντας το δάσος. Κατάλαβα πολύ αργότερα πως αυτή ήταν μία απ' τις έννοιες του. « Αν σπουδάσ' ο μικρός, θα έχω να διαιρέσω τ' ν περιουσία μ' δια του έξι και όχι δια του εφτά», θα σκεπτόταν.

Αυτά μου έλεγε ο υπερήλικας συνάδερφος γιατρός, ο κύριος Δ.Μ., ο οποίος με είχε καλέσει να τον εξετάσω στο σπίτι του. Ήταν πράγματι κατά κάμποσα χρόνια μεγαλύτερός μου και ήταν η πρώτη φορά που τον γνώριζα από κοντά. Η φήμη του όμως, ότι στα νιάτα του ήταν ένας απ' τους καλύτερους γιατρούς της πόλης μας είχε φθάσει στα αυτιά μου από χρόνια.

-Και να 'ταν μόνο η γεωργία, συνέχισε,, λες και είχε κωλύσει εκεί στο μακρινό παρελθόν του και είχε έντονη επιθυμία να το εξιστορήσει σε μένα, πιστεύοντας πως δεν το γνώριζα.

-Ο γεωργός τότε, συνέχισε, ήταν και κτηνοτρόφος και μελισσοκόμος και αμπελουργός και υλοτόμος, καλλιεργούσε δε και ελιές και απαραίτητα το αμπέλι του. Άσε, που κάθε νοικοκυριό λάτρευε και μαμούδι. Όλες αυτές οι δουλειές ήταν πολύ κοπιαστικές και απασχολούσαν τις συνήθως πολυμελείς οικογένειες ολόκληρο το χρόνο. Δούλευαν νυχθημερόν στην ύπαιθρο κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες και πάλι δεν κατόρθωναν να τα φέρνουν εύκολα βόλτα. Εξασφάλιζαν μόνο το ψωμί τους, το γάλα των μικρών παιδιών τους και το δικό τους κρασί και τσίπουρο. Το λάδι και το μέλι, στις «καλές» χρονιές, όπως και το μέταξι, τους επέτρεπε να αγοράζουν ρούχα και προικιά στα

κορίτσια τους ή να σπουδάζουν και κάποιο αγόρι τους. Οι ευχάριστες στιγμές τους ήταν λίγες. Αισθάνονταν μια ιδιαίτερη χαρά και ευχαρίστηση στη διάρκεια του θερισμού, του αλωνισμού και του τρύγου του αμπελιού τους. Το έριχναν έξω στις απόκριες και στα πανηγύρια και ξεχνούσαν τα βάσανά τους με τις παραδοσιακές συνήθειες και τους χορούς που αυθόρμητα στήνονταν στην πλατεία του χωριού με τη βοήθεια των ντόπιων οργανοπαιχτών. Γιόρταζαν με ευλάβεια τις μεγάλες γιορτές των Χριστουγέννων, του Πάσχα και του δεκαπενταύγουστου και τιμούσαν απαραίτητα τις ονομαστικές τους γιορτές. Αυτές οι γιορτές ήταν ένα βάλαμο στην ψυχή τους, μια αφορμή για σωματική ξεκούραση, μια χαραμάδα προσμονής για ένα καλύτερο μέλλον. Αυτές γλύκαιναν τη ζωή τους όπως η πασπαλισμένη άχνη ζάχαρης γλυκαίνει ένα κέικ.

Ο άνθρωπος είχε τόσο πολύ παρασυρθεί από τις αναμνήσεις του, που στη ρύμη του λόγου του άρχισε να εκφράζεται και ποιητικά, ενώ για την ώρα ξεχνούσε το λόγο για τον οποίο με είχε καλέσει στο σπίτι του.

-Έχω πολλά χρόνια να πάω εκεί,, ο πατέρας μου, τ' αδέρφια μου..., είπε τραυλίζοντας και ύστερα σταμάτησε να μιλάει. Τότε είδα ένα δάκρυ να κυλάει στο μάγουλό του και σκέφτηκα: «Υπήρξαν πράγματι διαφονίες και σοβαρές διχόνοιες μεταξύ των κληρονόμων κάποιων οικογενειών του χωριού μας, ιδιαίτερα ύστερα από την εκτίναξη στα ύψη των τιμών της γης μας. Ο κόσμος του χωριού όμως ήξερε πως ο γιατρός δεν είχε ποτέ παραπονεθεί ούτε πως του είχε γίνει κάποια κληρονομική αδικία και πως ζούσε στην πόλη ευχαριστημένος με τη φήμη του πετυχημένου γιατρού, που ασφαλώς με κόπο είχε κατακτήσει. Δεν ήξερα αν θα τον ευχαριστούσε να του έλεγα, ποια ήταν η πραγματική τωρινή κατάσταση του χωριού μας, αν μάθαινε πως όλα είχαν αλλάξει. Εγώ πήγαινα τακτικά στο χωριό και την γνώριζα. Ύστερα από ολιγόλεπτη σκέψη αποφάσισα να του μιλήσω σχετικά».

-Πατρέ μου, του είπα, όλα αυτά πέρασαν, τα πράγματα άλλαξαν τόσο που θα 'λεγα έφθασαν στο άλλο άκρο, στην τεμπελιά και στην καλοπέραση. Έχουν γίνει απίστευτες αλλαγές στη ζωή των συγχωριανών μας, σχετικά με αυτά που θυμάστε. Θα σας αναφέρω μερικές απ' αυτές για να καταλάβετε το μέγεθός τους. Ξέρετε εσείς πως σήμερα δεν υπάρχει ούτε ένα ζώο στο χωριό μας; Όταν εγώ το συνειδητοποίησα ήταν στα μέσα της δεκαετίας του εβδομήντα. Τότε είχαν μείνει μόνο δυο γαϊδουράκια στο χωριό. Πότε εξαφανίστηκαν και αυτά ούτε πήρα είδηση.

-Τα τετράποδα γαϊδούρια έλειψαν, αλλά δεν πι-

στεύω να λείπουν και τα δίποδα γαϊδούρια, με διέκοψε χαμογελώντας ο γιατρός, που στο μεταξύ είχε αναλάβει από τη συγκίνηση.

-Έχετε δίκιο, αυτά δε λείπουν από καμία κοινωνία. Λοιπόν, συνεχίζω: Οι γεωργοί σήμερα στο χωριό είναι πολύ λίγοι και το ίδιο συμβαίνει και με τους κτηνοτρόφους και τους μελισσάδες. Κοπάδια αιγοπροβάτων δεν υπάρχουν πια και τα μελίτσια είναι πολύ λιγότερα. Να σας πω και το πιο απίστευτο. Ούτε ένα αμπέλι δεν υπάρχει πια στο χωριό, οι δε ασκαμιές έχουν εξαφανιστεί και αυτές, ως άχρηστες, αφού δε λατρεύουν πια το μαμούδι. Όλα ανεξαιρέτως τα χωράφια πουλήθηκαν ως οικόπεδα. Καταλαβαίνετε, τι έγινε με τα επαγγέλματα. Δεν υπάρχει πια πεταλωτής, σαγματοποιός, γανωτής, ξυλοκόπος και ρετσινάς. Να αναφέρω επιπλέον πως δεν υπάρχουν οι παλιοί κτίστες, εκείνοι που «φώναζαν τα μαντήλια» όταν ερχόταν η ώρα να ρίξουν τη σκεπή του σπιτιού που έκτιζαν. Τα σπίτια τώρα τα κτίζουν στο άψε σβήσε οι εταιρίες των εργολάβων. Ένα άλλο χαρακτηριστικό της τωρινής κατάστασης είναι πως δεν υπάρχει μία μαμή στο χωριό. Οι εγκυμονούσες ξεγεννούν στο Νοσοκομείο ή στη κλινική με επίβλεψη του προσωπικού τους γυναικολόγου. Είναι ευνόητο βέβαια, πως δε γίνεται ούτε θέρος ούτε αλώνισμα των σιτηρών ούτε και άλεσμα του σταριού, αλλά ούτε και τρύγος. Αρα δεν παράγονται σιτάρι, αλεύρι, κρασί και ούζο. Οι αλευρόμυλοι και ο γαλιάγριες έκλεισαν. Καδιά, κάδες και ρακοκάζανα έγιναν άφαντα. Ακόμα και το ψωμί δε ζυμώνεται από τη νοικοκυρά στο σπίτι, αγοράζεται από το μοναδικό φούρνο. Πάνε και οι φούρνοι που υπήρχαν στις αυλές των νοικοκυριών. Ο σημερινός συγχωριανός μας δεν απολαμβάνει, αλλά ούτε και επιζητά, εκείνες τις μικρές και ελάχιστες στιγμές της χαράς που οι παλιότεροι ζούσαν, όταν έδρεπαν με ιδρώτα την αμοιβή των κόπων τους. Τα καφενεία έγιναν καφετέριες και τα παντοπωλεία σουπερμάρκετ.

-Κύριε συνάδελφε, άκουγα για αλλαγές που έγιναν εκεί, αλλά δεν ήξερα, ποιά ήταν το μέγεθός τους. Πώς έγιναν όλα αυτά, έχεις καμιά ιδέα;

-Θα σου έλεγα πως και εγώ, που πηγαινοέρχομαι στο χωριό, αργά το συνειδητοποίησα. Όλα ήρθαν σιγά σιγά. Πρώτα ήρθαν, στις αρχές της δεκαετίας του πενήντα, τα μηχανήματα, τα τρακτέρ και οι θεριζοαλωνιστικές μηχανές. Αυτά απάλλαξαν τους ανθρώπους από τις δουλειές στο χωράφι και αχρήστευσαν τα αλέτρια. Γι' αυτό και πουλήθηκαν όλα τα ζώα. Ύστερα ο ηλεκτρισμός, που ήρθε στα μέσα του εξήντα, άλλαξε προς το καλύτερο τη ζωή των χωρικών μας, αφού είναι γνωστό πόσο πολλές υπηρεσίες επιτρέπει ο ηλεκτρισμός να γίνουν. Οι περισσότερες όμως αλλαγές οφείλονται στον τουρισμό που εισέβαλε στο χωριό μας σχεδόν ξαφνικά, ενώ οι ντόπιοι ήταν απροετοίμαστοι για κάτι τέτοιο. Ο τουρισμός έφερε την αύξηση της αξίας

των σπιτιών και της γης. Οι άνθρωποι του χωριού άρχισαν να νοικιάζουν τα σπίτια τους στους παραθεριστές και ύστερα, ο ένας μετά τον άλλον να πωλούν τα χωράφια τους και να κτίζουν νέα σπίτια. Το κακό της υπεροικοδόμησης πολλαπλασιάστηκε με την έλευση των εργολάβων. Κτίστηκαν από αυτούς, όπως και από τους ντόπιους, σπίτια, διαμερίσματα και συγκροτήματα διαμερισμάτων που προορίζονται για νοίκιασμα ή για πούλημα. Υπήρξε κοσμογονία με την μεγάλη αυτή αύξηση της ανοικοδόμησης, η οποία επεκτάθηκε και έξω από το χωριό. Στην αρχή κατά μήκος της παραλίας και στη συνέχεια και στα ψηλώματα. Τα όρια των χωριών καταργήθηκαν, έγιναν ένα μεγάλο χωριό. Με όλα αυτά οι ντόπιοι γλυκάθηκαν, είδαν χρήματα στην τσέπη τους και σιγά σιγά εγκατέλειψαν τη γη και τις γεωργικές δουλειές τους. Απεριποίητα μένουν πια χωράφια και ελιές. Τα χρήματα που κερδίζουν τώρα είναι περισσότερα και ο κόπος για να τα αποκτήσουν είναι πολύ λιγότερος.

-Ωστε αυτή είναι η σημερινή κατάσταση του χωριού! Όλοι είναι ευχαριστημένοι, κουράζονται λιγότερο και κερδίζουν περισσότερα. Τα πάντα βαίνουν καλώς! Τι το μεμπτόν;

-Δυστυχώς άρχισαν να εμφανίζονται και εδώ οι παρενέργειες, όπως λέμε εμείς οι γιατροί για τα φάρμακα. Η μεγάλη ανοικοδόμηση έφερε στον τόπο εργάτες, τεχνίτες και ειδικούς της οικοδομής, πολλοί από τους οποίους έφεραν και τις οικογένειές τους. Ύστερα μπήκαν και στο χωριό μας οι παράνομοι μετανάστες από τις όμορες βαλκανικές χώρες. Οι αρχικά αξιούπητοι κουρελήδες και πεινασμένοι Αλβανοί, σήμερα με την αξιοσύνη τους βέβαια, έγιναν άνθρωποι, αλλά και επιχειρηματίες. Το κυριότερο όμως κίνητρο που προσέλκυσε πολύ κόσμο ήταν, το καλό κλίμα και η πεντακάθαρη θάλασσά μας που έγιναν γρήγορα γνωστά σε όλον τον κόσμο. Αυτό έφερε τη μεγάλη αύξηση, κατ' αρχήν των ελλήνων παραθεριστών, και στη συνέχεια και των ξένων τουριστών κατά τους θερινούς μήνες. Έτσι το καλοκαίρι παρατηρείται πολυκοσμία παντού στους δρόμους, στην παραλία, στη θάλασσα, στα μαγαζιά. Αυτό δημιούργησε πρωτόγνωρα προβλήματα για το χωριό μας. Μεγάλο πρόβλημα είναι η κυκλοφορία των Ι.Χ. αυτοκινήτων και κυρίως η ανεύρεση θέσης στάθμευσής τους. Το σύνθημα πρόβλημα των πόλεων μεταφέρθηκε στο χωριό. Η πολυκοσμία έφερε και την υπερβολική αύξηση των σκουπιδιών, που η διαχείρισή τους απαιτεί την καθημερινή φροντίδα για τη συλλογή τους, την αποκομιδή και την ανακύκλωσή τους. Για την επεξεργασία των αστικών αποβλήτων δημιουργήθηκε ευτυχώς σταθμός βιολογικού καθαρισμού. Άλλα προβλήματα είναι ο διαγραφόμενος κίνδυνος λειψυδρίας και οι υπερβολικοί θόρυβοι που προκύπτουν από ομιλίες, φωνές, κλάματα, τραγούδια, κορναρίσματα, μαρσαρίσματα και φρεναρίσματα καθ' όλη τη διάρ-

κεια ενός καλοκαιρινού 24ώρου. Αντίθετα το χειμώνα το χωριό ερημώνεται. Δεν κυκλοφορεί ψυχή στο δρόμο. Αν κάποιος ξένος βρεθεί χειμώνα καιρό εκεί δεν θα βρει κάπου να φάει κάτι. Τα πάντα κλείνουν.

Αυτά είναι τα προβλήματα που έφερε στο χωριό μας ο τουρισμός και αν δεν αντιμετωπιστούν θα πάει χαμένη όλη η πρόοδος που λέμε ότι σημειώθηκε στον τόπο μας έως σήμερα.

-Αρα, διαφαίνεται να αναπτύσσεται εκεί μια νοσηρή κατάσταση. Έτσι είναι, κάθε πρόοδος έχει και δυσάρεστες συνέπειες. Πιστεύω παρόμοια πράγματα να έγιναν και στα άλλα χωριά της Κασσάνδρας.

-Δεν θα έλεγα πως η κατάσταση είναι τώρα νοσηρή, αλλά είπαμε, πρέπει να ληφθούν μέτρα. Να καλλιεργηθούν για παράδειγμα πάλι τα χωράφια. Να δουλέψουν τα μηχανήματά τους, που τώρα σκουριάζουν. Να γίνει η περιοχή μας αυτάρκης σε δημητριακά, φρού-

τα και λαχανικά. Από αυτό θα ωφεληθούν πολλοί, με πρώτους τους παραγωγούς, αλλά και τους παραθεριστές που θα γεύονται τα φρέσκα τοπικά προϊόντα. Η μονοκαλλιέργεια του τουρισμού, υπό ωρισμένες συνθήκες, όπως σε πανδημίες και σε παγκόσμιες οικονομικές κρίσεις, θα εμποδίσει δραματικά την είπραξη των αναμενόμενων εισοδημάτων από τους κατοίκους. Όσο για τα άλλα χωριά..., ναι, κοινή είναι η μοίρα όλων των χωριών μας, απάντησα και του ζήτησα να μιλήσουμε επί τέλους για την υγεία του. Από την κλινική εξέταση, που στη συνέχεια του έκανα, δεν βρήκα να πάσχει από κάποια σοβαρή νόσο. Με αποχαιρέτησε όρθιος στην πόρτα του σπιτιού του και μου είπε:

-Χάρηκα πολύ για τη γνωριμία μας και σ' ευχαριστώ πάρα πολύ για τις πληροφορίες που μου έδωσες για το χωριό μας. Να περνάς κάπου κάπου να τα λέμε... για σου.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΜΑΓΑ

Με ιδιαίτερη επιτυχία πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη 8/5/2024 η παρουσίαση του ιστορικού μυθιστορημάτων του επίλεκτου μέλους του Συλλόγου μας και τακτικού Αρθογράφου στον Παγχαλκιδικό Λόγο, Δημ. Αγ. Σμάγα, "Η Στερνή Αναλαμπή." Η ιστορική διαδρομή του Αγ. Νικολάου Χαλκιδικής, που αποτυπώθηκε στα τρία προηγούμενα, επίσης ιστορικά, μυθιστορήματα του συγγραφέα "Ακρόπρωρο", "Ξάγναντο" και η "Μαρτυρία της Μαρμαρόπλακας", έχει τερματικό σταθμό το βιβλίο αυτό. Το μυθιστόρημα αναφέρεται στην χρονική περίοδο 1940-1941, που αποτελεί κορυφαίο χρονικό ορόσημο στην ιστορία του Ελληνισμού. Προηγείται ένα προπαρασκευαστικό στάδιο της ζωής των ηρώων πριν το έπος του 40 και ακολουθεί η εξίσου σημαντική περίοδος της κατοχής και αντίστασης.

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα τελετών του λυκείου Αγ. Νικολάου και το βιβλίο παρουσίασε η εκπαιδευτικός Σουζάνα-Παπαπαύλου Δημαρά.

Ξεχωριστή νότα έδωσαν στην παρουσίαση τα εγγόνια του Δημ. Σμάγα, Μαριάννα και Ανδρέας που συγκίνησαν το πολυπληθές ακροατήριο με την υπέροχη ερμηνεία τραγουδιών. Τον συντονισμό της εκδήλωσης είχε ο γιος του συγγραφέα Άγγελος Σμάγας. Η όμορφη αυτή βραδιά έκλεισε με τα ευχαριστήρια από τον Δημ. Σμάγα και την παραλαβή του βιβλίου του κατά την έξοδο.

Στην εκδήλωση παρευρέθηκαν αντιδήμαρχοι και δημοτικοί σύμβουλοι του δήμου Σιθωνίας. Από τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο παρευρέθηκαν ο πρόεδρος, ο ταμίας, ο επίτιμος πρόεδρος, μέλη του συλλόγου από τον Αγ. Νικόλαο και τη γύρω περιοχή και πλήθος κόσμου. Το βιβλίο χρηματοδότησε η Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής και ο δήμος Σιθωνίας.

Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος εκφράζει θερμά συγχαρητήρια στον συγγραφέα και σε όλους τους συντελεστές της εκδήλωσης.

ΠΕΝΘΗ

Έφυγαν από την ζωή:

- **Χρυσάνθη Κοσμά** από την Αρναία. Δασκάλα, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου με Α.Μ. 40. Διετέλεσε επί σειρά ετών μέλος του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού με σημαντική προσφορά.
- **Ευτέρπη Αστεριάδου** από τα Δουμπιά. Δασκάλα, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου με Α.Μ. 140 και συχνή συμμετοχή στις εκδηλώσεις.
- **Μόσχος Μόσχος** από το Πολύχρονο. Ιατρός, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου με Α.Μ. 315. Μετείχε σε όλες σχεδόν τις εκδηλώσεις του Συλλόγου. Βοήθησε σημαντικά στην ανέγερση του Ανδριάντα του Αριστοτέλη. Το Δ.Σ. τον ανακύρηξε Ευεργέτη του Συλλόγου. Στην κηδεία του παρέστη ο Πρόεδρος κ. Κοτσάνης ο οποίος απύθηνε επικήδειο Λόγο και ο Ταμίας κ. Παπαδόπουλος.

Το Δ.Σ. απευθύνει θερμά συλλυπητήρια στους οικείους των μεταστάντων, ευχόμενο την εξ ύψους παρηγορία.

Σ.Σ.: Παρακαλούνται όλα τα μέλη, οι συγγενείς και οι φίλοι, να ειδοποιούν για εκδημίες μελών μας, ώστε να ενημερώνεται το Περιοδικό, και να παρίσταται, αν είναι δυνατόν, αντιπροσωπεία του Δ.Σ.

Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΨΑ

Στο πλαίσιο του εορτασμού της 25η Μαρτίου 1821, ο ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ, τίμησε την Κυριακή 24 Μαρτίου 2024 τους ήρωες του 1821, με την κατάθεση στεφάνου στην προτομή του Καπετάν Χάψα, που βρίσκεται στην ανατολική είσοδο της Θεσσαλονίκης, τέρμα Βούλγαρη.

Η προτομή του Χαλκιδικιώτη ήρωα Καπετάν Χάψα, που φιλοτεχνήθηκε από τον γλύπτη κ. Γεώργιο Τσιάρα, στήθηκε στον χώρο αυτό το έτος 2006 με δαπάνη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου. Η γύρω πλατεία, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Θεσσαλονίκης ονομάστηκε πλατεία ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΨΑ.

Το στεφάνι κατέθεσε ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου κ. Κοτσάνης. Παρευρέθηκαν η αντιπρόεδρος κ. Ζαμπόκα, ο Ταμίας κ. Παπαδόπουλος και τα μέλη του Δ.Σ. κ. Αλεξάδρου και κ. Μητσιά. Επίσης ο Επίτιμος πρόεδρος κ. Καρτσιώτης το μέλος της Εξελεγκτικής Επιτροπής του Συλλόγου, κ. Κωστοπούλου και μέλη του Συλλόγου.

Η μεγάλη διπλή γιορτή του Έθνους μας, την οποία τιμούμε την 25η Μαρτίου, εκπέμπει μηνύματα πίστης, ελπίδας και εθνικής ανάταξης. Το Έθνος μας, γιορτάζει τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου, που έχει συνδεθεί άρρηκτα στη συνείδηση όλων μας, με τον αγώνα των προγόνων μας για την ελευθερία μας από τους Τούρκους.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η Χαλκιδική πρώτη επαναστάτησε στη Βόρεια Ελλάδα, και πρώτη έδωσε στη Μακεδονία σκληρές φονικές μάχες εναντίον μεγάλων οθωμανικών στρατιών, με εκατόμβες νεκρών, με σφαγές, με αιχμαλωσίες αμάχων, με εξανδραποδισμούς και με κορυφαίο γεγονός το Ολοκαύτωμα της Κασσάνδρας, που αποτελεί το πρώτο Ολοκαύτωμα του Αγώνα του 1821.

Σήμερα, οι σύγχρονοι Χαλκιδικιώτες διατηρούμε ζωντανή την εθνική συνείδηση και την ιστορική μνήμη, τιμούμε τους αγώνες των προγόνων μας και απολαμβάνουμε τους καρπούς της θυσίας εκείνων, που προσέφεραν τις ζωές τους, για να ζούμε εμείς με ελευθερία.

Σε ολόκληρη την Χαλκιδική γιορτάστηκε με ξεχωριστή λαμπρότητα η επέτειος της 25ης Μαρτίου.

ΤΟ Δ.Σ.

ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟΥ ΜΑΣ ΤΗΝ ΚΑΘΑΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

Την Καθαρά Δευτέρα 18/3/2024 το χορευτικό μας συγκρότημα έλαβε μέρος στις εορταστικές εκδηλώσεις της Έ' Δημοτικής κοινότητας Θεσσαλονίκης στο Άλσος της Ν. Ελβετίας. Χόρεψε με εξαιρετική επιτυχία και κα-

ταχειροκροτήθηκε από το κατάμεστο θεατράκι τους παρακάτω χορούς.

1.Λενιώ, 2. Ένας κοντός Κοντούτσικος, 3.Απάνω στην Τριανταφυλλιά, 4.Ράικο, 5. Πουστσένο (Λεβέντικο), 6. Μπαιντούσκα, 7. Χασαπιά.

Το Δ.Σ. συγχαίρει θερμά τους διοργανωτές της όμορφης εκδήλωσης. Ιδιαίτερα συγχαρητήρια και ευχαριστίες στα μέλη του Χορευτικού συγκροτήματος που έλαβαν μέρος με τον δάσκαλο τους Ιωάννη Ζέτα.

Στην εκδήλωση παρευρέθηκαν ο Πρόεδρος κ. Κοτσάνης, ο Γεν. Γραμματέα και υπεύθυνος του Χορευτικού κ. Λυρτζής, ο οποίος έλαβε μέρος στους χορούς, ο ειδικός Γραμματέας κ. Μπούφτας και πολλά μέλη του Παγχαλκιδικού. (Φωτ. σελ. 27)

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ 12/3/2024

Εξαιρετική επιτυχία σημείωσε η Αποκριάτικη Εκδήλωση (Μασαλιάδα) που πραγματοποιήθηκε την Τρίτη 12/3/2024 στην Εστία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «ΒΡΑΣΙΔΑΣ ΚΥΡΙΑΦΙΝΗΣ»

Μετά το καλωσόρισμα και τον χαιρετισμό του προέδρου κ. Ιωάννη Κοτσάνη, η εκδήλωση ξεκίνησε με σύντομη ομιλία του Ιατρού κ. Ιωάννη Τσίκουλα με θέμα «Το γέλιο κάνει καλό στην Υγεία». Στη συνέχεια ο ομιλητής και οι κ.κ. Αστέριος Μπρούζος, Αστέριος Καραστέργιος και Δημήτριος Μπρούζος μας προσέφεραν ιδιαίτερες στιγμές γέλιου και χαλάρωσης με Χαλκιδικιώτικα μασάλια.

Στην σημαντική επιτυχία της εκδήλωσης συνετέλεσε η ζωντανή μουσική από τον δεξιοτέχνη μουσικό και τραγουδιστή Τάσο Ντούσκο, η υποδειγματική οργάνωση της και ο στολισμός της αίθουσας από κυρίες του Διοικητικού Συμβουλίου.

Η προσέλευση των μελών και φίλων του Συλλόγου ήταν πρωτοφανής. Το γέλιο και η χαρούμενη διάθεση περίσσεψαν χάρη στη σκωπτικότητα, την σπιρτάδα και την ευρηματικότητα των παρουσιαστών. Το ευχάριστο κλίμα ενισχύθηκε και από την συμμετοχή στα μασάλια μελών του συλλόγου από το ακροατήριο.

Η έκφραση « το γέλιο χαρίζει υγεία », βρήκε την απόλυτη επιβεβαίωση της στο εκκωφαντικό και συμμετοχικό γέλιο του κόσμου που ξέφυγε για λίγο από την γκριζα πραγματικότητα της καθημερινότητας.

Εκ μέρους του Συλλόγου προσφέρθηκαν αναψυκτικά, ποτά και ποικιλία κερασμάτων.

Η εκδήλωση έκλεισε με ευχαριστίες στους συντελεστές, χορό και τραγούδι υπό τους ήχους ζωντανής μουσικής με ακορντεόν.

Η ευχή όλων ήταν να επαναλαμβάνεται στο εξής κάθε χρόνο η Μασαλιάδα. (Φωτ. σελ. 37)

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΜΕ ΘΕΜΑ

«ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ»

Την Τετάρτη 10 Απριλίου 2024 ώρα 19.00 πραγματοποιήθηκε στην Εστία του Συλλόγου, Βρασίδας Κυριαφίνης, εκδήλωση Υγείας με θέμα: «Ψυχικές Διαταραχές στην Τρίτη ηλικία». Το πολυπληθές ακροατήριο, μέλη και φίλοι του Παγχαλκιδικού γεύτηκαν καθηλωμένοι την ενδιαφέρουσα ομιλία της Αναπληρώτριας Καθηγήτριας Ψυχιατρικής-Ψυχογηριατρικής του Α.Π.Θ. και Διευθύντριας της Α΄ Ψυχιατρικής κλινικής του Γ.Ν. Παπαγεωργίου Κας Αναστασίας Κώνστα, η οποία ανέπτυξε με εντυπωσιακή σαφήνεια το θέμα. Στη συνέχεια απάντησε με λεπτομέρειες και παραδείγματα στις πολλές ερωτήσεις που ακολούθησαν. Ήταν μία άρτια οργανωμένη εκδήλωση με ένα πολύ ενδιαφέρον θέμα που αφορούσε τους περισσότερους των παρευρισκομένων. Στην εκδήλωση την οποία συντόνισε η αντιπρόεδρος του Παγχαλκιδικού κ. Ζαμπόκα Κοκόνη, παρευρέθησαν ο επίτιμος πρόεδρος κ. Μ. Καρτσιώτης, τα μέλη του Δ.Σ. του Συλλόγου, καθηγητές και Ομότιμοι καθηγητές του Πανεπιστημίου και πολλά μέλη και φίλοι του Συλλόγου.

Μετά το τέλος της ομιλίας και των ερωτήσεων η Χορωδία του Παγχαλκιδικού υπό την Διεύθυνση του κ. Στέφανου Κωφίδη απέδωσε 3 τραγούδια με εξαιρετική επιτυχία και καταχειροκροτήθηκε από τους παρευρισκομένους. Ακολούθησε κέρασμα, προσφορά του Παγχαλκιδικού.

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού ευχαριστεί θερμά την καθηγήτρια κ. Αναστασία Κώνστα, για την σπουδαία και επίκαιρη ομιλία, την χορωδία του Συλλόγου, τους συντελεστές της εκδήλωσης και όλους που παρευρέθηκαν. (Φωτ. σελ. 27)

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ Δ΄ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΩΝ

12/4/2024

Στους Δ΄ Χαιρετισμούς του Ακαθίστου Ύμνου στις 12/4 ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος πραγματοποίησε προσκυνηματική επίσκεψη στην γυναικεία Ι.Μ. του Αγίου Γεωργίου και της Παναγίας Παραμυθίας στο Πενταπλάτανο Γιαννιτσών.

Στο ημίφως του εντυπωσιακού Καθολικού και μέσα σε κλίμα κατάνυξης και θρησκευτικής περισυλλογής, ακούσαμε τους εξαίσιους ύμνους προς την Παναγία από τις υποβλητικές φωνές των μοναχών και μας δόθηκε η ευλογημένη ευκαιρία να προσκυνήσουμε την Ιερή εικόνα της Παναγίας της Παραμυθίας που εντυπωσιάζει με τον ιδιαίτερο τρόπο της αγιογραφικής της απόδοσης.

Στο Αρχονταρίκι νοιώσαμε την ζεστασιά της φιλοξενίας της μονής και στην αίθουσα των εκθεμάτων αγοράσαμε τοπικά προϊόντα φτιαγμένα από τις μοναχές.

Την ώρα της επιστροφής μας κατευόδωσε η γερόντισσα-ηγουμένη με τις ευχές της και την επισήμανση του ιδιαίτερου ποιοτικού επιπέδου του Συλλόγου μας.

Στην προσκυνηματική επίσκεψη μετείχαν 40 μέλη και φίλοι του συλλόγου και από το Δ.Σ. συνόδευσαν ο πρόεδρος Ι.Κοτσάνης, η αντιπρόεδρος κ. Κ. Ζαμπόκα και ο Ταμίας κ. Α. Παπαδόπουλος.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε η προγραμματισμένη τετραήμερη εκδρομή του Παγχαλκιδικού στην Αθήνα, από Πέμπτη 28 έως Κυριακή 31 Μαρτίου 2024. Στην εκδρομή μετείχαν 52 μέλη και φίλοι του Συλλόγου. Από το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού μετείχαν η Αντιπρόεδρος κ. Ζαμπόκα και το μέλος κ. Μητσιά. Το Σάββατο 30 Μαρτίου στο δείπνο που πραγματοποιήθηκε στην περιοχή Ψυρρή, προσκεκλημένοι ήταν και παρευρέθηκαν 4 μέλη του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Αθηνών.

Η κ. Μαρία Χαρατζόγλου-Γρίβα από τον Αγ. Νικόλαο, συνταξιούχος εκπαιδευτικός, περιγράφει παρακάτω την εκδρομή Το Δ.Σ. την ευχαριστεί θερμά.

Πέμπτη 28 του Μάρτη, ο Παγχαλκιδικός μας σύλλογος κατηφορίζει για την πρωτεύουσα. Την Αθήνα. Υπεύθυνες, οι αντιπρόεδρες Κοκό Ζαμπόκα και η Αγγέλα Μητσιά. Δραστήριες, επικοινωνιακές, πρόθυμες, χαμογελαστές. Ξεναγός ο πολύ καλός Τάσος Παπαδόπουλος.

Μια τόσο καλά οργανωμένη και με ικανότατα μέλη στελεχωμένη εκδρομή, η επιτυχία της αυτονόητη, δεδομένη. Και έτσι, όμορφα και με σιγουριά, ξεκινήσαμε.

Μια στάση πρώτα εδώ, όπου ο Λεωνίδας φυλάει τις Θερμοπύλες. Μια ξενάγηση κι ένα σύντομο βίντεο της μάχης, γεννάει απερίγραπτα συναισθήματα για τον αιματοποτισμένο τούτο χώρο και γι αυτούς, που μέχρι θανάτου, τον υπερασπίστηκαν "τοις κείνων ρήμασι πειθόμενοι".

Και φτάνουμε στην Αττική. Σ' έναν άλλο κόσμο, πολύβοο. Στο Κέντρο Πολιτισμού "Σταύρος Νιάρχος". Ένα καλαίσθητο μεγαθήριο, σύγχρονης αρχιτεκτονικής, που τα συγκεντρώνει όλα. Θέατρο, Λυρική Σκηνή, συνεδριακές αίθουσες, την Εθνική μας Βιβλιοθήκη, εκθεσιακούς χώρους, ταράτσες-κήποι, καφέ, μπάρ, εστιατόρια, χώρους αναψυχής και μια θέα όλης της Αττικής.

Η Παρασκευή μάς βρίσκει σε κρουαζιερόπλοιο για μια ολόημερη κρουαζιέρα στο Σαρωνικό.

Ύδρα πρώτα. Ένα όμορφο νησί, με αυθεντικότητα. Αμφιθεατρικά κτισμένα, με αρχιτεκτονική παραδοσιακή, καλαίσθητα αρχοντικά, πλαισιώνουν το μικρό λιμάνι. Στη είσοδο του λιμανιού, πάνω στο βράχο, μας υποδέχεται ο μπουρλοτιέρης Κανάρης. Απέναντι ξεχωρίζει το αρχοντικό του Κουντουριώτη. Πιο κει της Μαντούς Μαυρογένους. Και κάπου εκεί, απομονωμένος, ο Κολοκοτρώνης περιμένει την ημέρα της δίκης. Πόση ιστορία χωράει σ' έναν τόσο μικρό χώρο! Και πόση ομορφιά! Την ανακάλυψαν καλλιτέχνες και σκηνοθέτες. Κι ακούστηκε εδώ το τραγούδι "Τι είναι αυτό που το λένε αγάπη" από τη Σοφία Λόρεν στην ταινία "Το παιδί και το δελφίνι".

Εδώ και η Μελίνα Μερκούρη στο “Φαίδρα” κάνει σκηνές ζήλιας στον Άντονι Πέρκινς.

Και πολλά άλλα.

Ένα πέρασμα από τον Πόρο. Ένα νησάκι με τα γνωστά μαγαζάκια: σουβενίρ, καφέ, ταβέρνες. Όσα προλάβουμε να δούμε.

Και... Αίγινα. Ξεχωριστή για το ιερό της Αφαιάς Αθηνάς και τον ναό και τη Μονή του Αγίου Νεκταρίου, που πολύς κόσμος, ανηφορίζει με ευλάβεια, για προσκύνημα. Ξακουστά και τα φυστίκια της, που όλοι μας προμηθευτή κάμε.

Σάββατο. Ποικίλα συναισθήματα. Θαυμασμός, περηφάνια, λύπη, θυμός. Ανηφορίζουμε στο Ιερό Βράχο της Ακρόπολης. Εντυπωσιακό το πλήθος των επισκεπτών, όλων των φυλών. Θαυμάζεις την αζεπέραστη ομορφιά των αριστουργημάτων, το ναό της Νίκης, Προπύλλα, Ερεχθείο με τις Καρυάτιδες, Παρθενώνας. Λυπάσαι για το σπαραγμό αετώματος και μετώπης, θυμώνεις για την αναληψία των εγκληματιών και πλημμυρίζεις περηφάνεια για τους προγόνους μας που κορυφώνεται στο πανέμορφο σύγχρονο μουσείο της Ακροπόλεως. Δεν ξέρεις πού να σταθείς, τι πρώτα να θαυμάσεις. Ποτέ ο χρόνος δεν είναι αρκετός για να αφουκραιθείς όσα εκείνα τα μάρμαρα έχουν να σου πουν. Κι είναι τόσο πολλά!

Και το ψυχαγωγικό μέρος της εκδρομής. Το βράδυ στα σταυροδρόμια του Ψυρρή. Φαγοπότι, τραγούδι, χορός. Και “Κόκκινο μήλο” και “Στο Λευκό τον Πύργο” και... ξεσηκώνουμε την περιοχή και μπαίνουν στο χορό περαστικοί και τουρίστες. Ένα χαρούμενο συνονθύλευμα!

Κυριακή. Ξεκινάει η επιστροφή. Μα έχουμε πολλά ακόμα να δούμε. Αλλαγή φρουράς στο Μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη. Μπάντα - Εύζωνες. Κλείσαν οι δρόμοι γύρω από το Σύνταγμα. Εκατοντάδες κόσμου τους κατακλύζουν. Και προβάλλουν οι τσολιάδες μας. Όμορφα παλικάρια, με την ολόλευκο φουστάνελα, κόκκινο γιλέκο κεντητό και τσαρούχι με τη φούντα. Χαρακτηριστικό, λεβέντικο το βάδισμά τους. Κρατούν ψηλά, μετέωρο το δεξί τους πόδι κι ύστερα, με δύναμη, πατούν στη γη και την τραντάζουν. Και φτάνει ως τα κατάβαθα το τράνταγμα κι αγκαλιάζουν των ηρώων οι ψυχές, που τη ζωή τους έδωσαν για να κρατήσουν αυτή “τη φλούδα γης” ανεξάρτητη κι ελεύθερη. Μας συναπαίρνει περηφάνια και ενθουσιασμός και ξεσπούμε σε ζωηρό χειροκρότημα. Όλοι.

Και δεν τελειώσαμε. Μια στάση ακόμη στο μουσείο Γουλανδρή. Πανίδα, χλωρίδα της Ελλάδας, ορυκτά, είδη ζώων που εξαφανίστηκαν και... μέτρα για τη διάσωση της γης που αλόγιστα κατά στρέφουμε.

Μια ολιγοήμερη εκδρομή -4 μέρες μόνο- αλλά τόσο περιεκτική, τόσο πλούσια, τόσο ευχάριστη, τόσο γεμάτη. Και όπως πάντα, σημασία δεν έχει ο προορισμός αλλά το Ταξίδι... (Φωτ. σελ. 32)

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΚΛΙΜΑΚΙΟΥ ΤΟΥ Δ.Σ. ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Την Τετάρτη 22/5/2024 ο Πρόεδρος του Συλλόγου κ. Κοτσάνης, η Αντιπρόεδρος κ. Ζαμπόκα, ο ταμίας κ. Παπαδόπουλος και τα μέλη κ. Στρατής και κ. Βενετσάνη συναντήθηκαν με τον συντονιστή του γραφείου του Πρωθυπουργού στην Θεσσαλονίκη κ. Παπαγεωργίου στο Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης.

Τον ενημέρωσαν για τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο, τις δραστηριότητες του και για την προσπάθεια που κάνει τα τελευταία χρόνια να γίνει περισσότερο γνωστή η συμβολή της Χαλκιδικής στην Επανάσταση του 1821, καθώς επίσης να γραφεί η συμβολή αυτή στα Σχολικά Βιβλία. Επίσης αναφέρθηκαν στο περιοδικό Παγχαλκιδικός Λόγος, και ζήτησαν την υποστήριξη του γραφείου σε αίτημα που θα υποβάλει ο Παγχαλκιδικός, για μελλοντικές εκδόσεις που προγραμματίζει.

Σημειώνουμε ότι ο κ. Παπαγεωργίου παρευρέθηκε στην Μουσική εκδήλωση που πραγματοποίησε ο Σύλλογος 15/5/2024 στο θέατρο Σταύρος Κουγιουμτζής στην Καλαμαριά. (φωτ. σελ. 27)

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΠΗΛΑΙΟ ΠΕΤΡΑΛΩΝΩΝ- ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΝΘΟΣ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΟΡΜΥΛΙΑ - Ν. ΠΟΤΙΔΑΙΑ

Με ξεχωριστή επιτυχία πραγματοποιήθηκε η ημερήσια εκδρομή το Σάββατο 25/5/2024. Στην εκδρομή έλαβαν μέρος 85 άτομα σε δύο λεωφορεία. Από το Δ.Σ. στο πρώτο λεωφορείο μετείχαν ο Πρόεδρος κ. Ι. Κοτσάνης, η Αντιπρόεδρος κ. Ζαμπόκα και το μέλος κ. Μησιά η οποία ήταν και η υπεύθυνη της εκδρομής.

Στο δεύτερο λεωφορείο ο Γεν.Γραμματέας κ. Λυρτζής και το μέλος κ.Βενετσάνη.

Πρώτη στάση το ανακαινισμένο Σπήλαιο Πετραλώνων. Ένα από τα σημαντικότερα σπήλαια της Ελλάδος. Χαρακτηρίζεται από μοναδικό σπηλαιολογικό, ανθρωπολογικό, παλαιοντολογικό και αρχαιολογικό πλούτο. Ο σταλακτικός του διάκοσμος είναι εντυπωσιακός και η επιστημονική του σημασία διεθνώς γνωστή. Εκεί ανακαλύφθηκε ένα από τα αρχαιότερα και καλλίτερα διατηρημένα ανθρώπινα κρανία στην Ευρώπη, λίθινα εργαλεία της Παλαιολιθικής εποχής και πλούσια απολιθωμένη πανίδα.

Επόμενη στάση η Αρχαία Όλυνθος. Μία από τις σημαντικότερες αρχαίες πόλεις, που καταστράφηκε το 348 π.Χ. από τον Βασιλιά της Μακεδονίας Φίλιππο. Ήταν το σημαντικότερο οικονομικό-στρατιωτικό κέντρο της περιοχής. Η πόλη κτίστηκε σε Ιπποδάμειο σχέδιο, ένα από τα καλλίτερα δείγματα πολεοδομικού σχεδιασμού. Οι ανασκαφές έδειξαν ότι η πόλη ήταν έξοχα σχεδιασμένη με φαρδύς δρόμους και διέθετε θαυμάσιο υδρευτικό και αποχετευτικό σύστημα. Τα σπίτια σχεδόν τετράγω-

να, τα περισσότερα ίδια, ήταν καλοκτισμένα, ένα τμήμα τους είχαν και δεύτερο όροφο, ενώ μερικά είχαν μωσαϊκά δάπεδα με παραστάσεις. Επίσης ανακαλύφθηκαν μαγκάλια, τζάκια και διάφορα ποικίλης χρήσης οικιακά σκεύη.

Τρίτη στάση η Ιερά Μονή Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, έξω από την Ορμύλια. Ιδρύθηκε το 1974 και είναι μετόχι της Ιεράς Μονής Σίμωνος Πέτρας Αγίου Όρους. Είναι το μεγαλύτερο γυναικείο Μοναστήρι στην Ελλάδα με 120 περίπου μοναχές. Με την καθοδήγηση του γέροντα Αιμιλιανού του Σιμωνοπετρίτη (κοιμήθηκε το 2019) αναπτύχθηκε ραγδαία, υπό την σκιά της αγιορείτικης πνευματικής κληρονομιάς, αποτελεί πρότυπο του μοναστικού κοινοβίου στην Ελλάδα. Στην Ι. Μονή τα μέλη και οι φίλοι του Παγγαλκιδικού έτυχαν καταπληκτικής φιλοξενίας από τις μοναχές της Μονής με καφέ, κέρασματα και ενημέρωση για το Μοναστήρι. Ξεχωριστή ήταν η πνευματική ομιλία από τον Οικονόμο της Μονής π. Μύρωνα Σιμωνοπετρίτη. Στο Μοναστήρι μείναμε 1,5 ώρα περίπου. Ήταν υπέροχες στιγμές ηρεμίας και αγαλλίασης. Τους ευχαριστούμε όλους από καρδιάς. Οι περισσότεροι εκδρομείς προμηθεύτηκαν προϊόντα από την έκθεση, που παρασκευάζουν οι μοναχές

Τελευταία στάση η Ποτίδαια. Εκεί γευματίσαμε, συνοδεία ακορντεόν σε παραλιακό εστιατόριο, κοντά στον χώρο που έγινε το 1821 η εξάμηνη μάχη πριν την καταστροφή της Κασσάνδρας. Όλοι γνώριζαν τη θέση τους στα τραπέζια και απόλαυσαν τα υπέροχα εδέσματα και τον εξαιρετικό ακορντεονίστα και τραγουδιστή Τάσο, που ξεσήκωσε αρκετούς σε ένα ωραίο γλέντι μέχρι ώρα 18.00 περίπου που ξεκινήσαμε για την επιστροφή μας στη Θεσσαλονίκη. (Φωτ. σελ. 33)

Σημ.: Το Δ.Σ. του Παγγαλκιδικού Συλλόγου ευχαριστεί θερμά όλους όσους συμμετείχαν στην εκδρομή. Την ξεναγό Μαργαρίτα Τηλελή για τις υπεροχές ξεναγήσεις στο σπήλαιο και στην Αρχαία Όλυνθο. Τον υπάλληλο της Εφορίας Αρχαιοτήτων κ. Σπύρο Βασιλείου για τη ξενάγηση που μας έκανε στον Αρχαιολογικό χώρο της Ολύνθου. Επίσης το πρώην μέλος του Δ.Σ. κ.Χρήστο Παυλούδη για τις πληροφορίες που μας έδωσε σχετικά με την Ιερά Μονή και την Ορμύλια. Ιδιαίτερες ευχαριστίες στην Ιερά Μονή Ευαγγελισμού της Θεοτόκου για την καταπληκτική φιλοξενία που μας πρόσφεραν. Τέλος το Δ.Σ. ζητά ειλικρινά συν γνώμη από τους εκδρομείς του 2ου Λεωφορείου για το πρόβλημα που προέκυψε με τον κλιματισμό.

20ή ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΧΟΡΩΔΙΩΝ 15/5/2024

Την Τετάρτη 15/5/2024 πραγματοποιήθηκε η 20η συνάντηση χορωδιών Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής στο Δημοτικό θέατρο "Σταύρος Κουγιουμτζής" στη Καλαμαριά, με πρωτοβουλία και οργάνωση του Παγγαλκιδικού Συλλόγου Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ.

Στην εκδήλωση έλαβαν μέρος με την σειρά εμφάνισης τους οι χορωδίες:

- Παλαιών Προσκόπων και Οδηγών Θεσσαλονίκης
- Δημοτικής Ενότητας Μ. Παναγίας του Δήμου Αριστοτέλη
- Ιερού Ναού Τριών Ιεραρχών Θεσσαλονίκης
- Πολιτιστικού Συλλόγου Καλαμαριάς Η ΚΗΦΙΣΙΑ
- Παγγαλκιδικού Συλλόγου Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

Η χορωδιακή συνάντηση ήταν αφιερωμένη στον επί δεκαετία μουσικό διευθυντή της χορωδίας του Παγγαλκιδικού Συλλόγου αείμνηστο Νικόλαο Καλαϊτζή, ο οποίος και τιμήθηκε με ειδική πλακέτα. Την πλακέτα παρέλαβε η κόρη του, από τον επίτιμο πρόεδρο του Παγγαλκιδικού κ. Καρτσιώτη, ο οποίος αναφέρθηκε στο ήθος και το έργο του εκλιπόντος.

Ο Πρόεδρος του Συλλόγου Ι. Κοτσάνης, σε μία σύντομη, αλλά ουσιαστική και ευαίσθητη ομιλία του, αναφέρθηκε στο βιογραφικό του Ν. Καλαϊτζή και σκιαγράφησε το ήθος ενός μειλίχου ευγενικού και εραστή της μουσικής ανθρώπου.

Η εκδήλωση σημείωσε πολύ μεγάλη επιτυχία και το αποτέλεσμα από την σύμπλευση της παραδοσιακής και έντεχνης μουσικής ήταν εντυπωσιακό. Με τις ερμηνείες τους οι χορωδίες συνεπήραν το κοινό δημιουργώντας το ιδιαίτερο κλίμα ενός υψηλού αισθητικά πολιτιστικού γεγονότος, αποδεικνύοντας πως η τέχνη (μουσική) ενώνει τους ανθρώπους. Απαλλαγμένα τα χορωδιακά συγκροτήματα από το άγχος του ανταγωνισμού αφέθηκαν ανεπηρέαστα στην όσο το δυνατό καλύτερη μουσική τους προσέγγιση. Θα ήταν άστοχο σε ένα πανηγυρικό φεστιβάλ να προβούμε σε οποιαδήποτε αξιολογική απόπειρα. Η αθρόα τραγουδιστική συμμετοχή του πολυπληθούς ακροατηρίου ήταν η απόδειξη της ενθουσιώδους ανταπόκρισης.

Η Μουσική βραδιά έκλεισε με την απόδοση δύο τραγουδιών, του Σταύρου Κουγιουμτζή, από όλες τις χορωδίες σε ένα κλίμα τραγουδιστικού οίστρου.

Την Μουσική συνάντηση τίμησαν με την παρουσία τους, ο Συντονιστής του γραφείου του Πρωθυπουργού στην Θεσσαλονίκη κ. Παπαγεωργίου, ο Αντιδήμαρχος Παιδείας και Πολιτισμού του Δήμου Καλαμαριάς κ. Γιαννακός, η Αντιδήμαρχος του Δήμου Αριστοτέλη κ. Ενεχελίδου, ο Επίτιμος Πρόεδρος του Παγγαλκιδικού κ. Καρτσιώτης, εκπρόσωποι των Χορωδιών, η οικογένεια του τιμώμενου Ν. Καλαϊτζή, μέλη και φίλοι του Παγγαλκιδικού Συλλόγου κ.α.

Το θέατρο αποδείχτηκε πολύ μικρό για να στεγάσει τους χορωδούς και το πολυπληθές κοινό που κατέκλυσε το φιλόξενο χώρο.

Την Χορωδιακή συνάντηση παρουσίασε με εξαιρετική επιτυχία ο Γεν. Γραμματέας του Παγγαλκιδικού κ. Αστέριος Λυρτζής. (Φωτ. σελ. 31)

Το Δ.Σ. ευχαριστεί θερμά τις χορωδίες με τους εκπροσώπους τους που έλαβαν μέρος στην 20η Μουσική συνάντηση, όλους τους παρευρισκομένους που τίμησαν με την παρουσία τους την εκδήλωση του Παγγαλκιδικού και όλους τους συντελεστές της άρτια οργανωμένης μουσικής βραδιάς.

ΜΟΥΣΙΚΟΧΟΡΕΥΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Την Τετάρτη 5/6 πραγματοποιήθηκε με εξαιρετική επιτυχία, στο Ανοιχτό θέατρο του πάρκου της Ν. Ελβετίας, μεγάλη εκδήλωση του Συλλόγου μας με θέμα: Μουσικοχορευτική εκδήλωση με τραγούδια και χορούς της πατρίδας μας.

Η εκδήλωση άρχισε με καλωσόρισα από τον Γ.Γ. του Συλλόγου κ. Αστερίου Λυρτζή

Το πρόγραμμα άνοιξε η Χορωδία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου με χοράρχη τον κ. Στέφανο Κωφίδη ερμηνεύοντας γνωστά τραγούδια. Στη συνέχεια το χορευτικό της Επανομής παρουσίασε τραγούδια και χορούς από την Νάξο με χοροδιδάσκαλο τον Χαλκιδικιώτη Γιώργο Μπααραχάνο.

Σειρά πήρε το πολυμελές χορευτικό του Παγχαλκιδικού με χορούς και τραγούδια της Μακεδονίας. Χοροδιδάσκαλος ο Γιάννης Ζέτας.

Το Χορευτικό συγκρότητα του Συλλόγου Κουριωτών "ΤΑΞΙΑΡΧΗΣ" μας ταξίδεψε στις αλησμόνητες πατρίδες με τραγούδια από την Μικρά Ασία και χοροδιδάσκαλο τον Γιάννη Ζέτα.

Το Θέατρο του πάρκου της Ν. Ελβετίας σείστηκε όταν ακούστηκαν οι γνώριμοι Χαλκιδικιώτικοι ήχοι και τα χορευτικά συγκροτήματα του Παγχαλκιδικού παρουσίασαν χορούς και τραγούδια της Χαλκιδικής με χοροδιδάσκαλο πάλι τον Γιάννη Ζέτα.

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Ι.

Κοτσάνης, στο σύντομο χαιρετισμό του ευχαρίστησε τους παρευρισκομένους, την χορωδία τον μαέστρο, τα χορευτικά και τους χοροδιδασκάλους, ιδιαίτερα τον κ. Ζέτα, την Μουσική παραδοσιακή ορχήστρα του Στέλιου Τράκα και γενικά όσους κόπιασαν για την προετοιμασία και εκτέλεση του προγράμματος.

Μετά τις ανταλλαγές αναμνηστικών, όλα τα χορευτικά μαζί χόρεψαν τον γνωστό καγκελευτό χορό της Ιερισσού. Η εκδήλωση έκλεισε με χορούς και τραγούδια από την ορχήστρα του Στέλιου Τράκα.

Χορευτές και θεατές έγιναν ένα, χορεύοντας τραγούδια της Χαλκιδικής και της Μακεδονίας με τους ήχους της υπέροχης ορχήστρας μέχρι αργά το βράδυ.

Για μια ακόμη φορά ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος "ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ" έγραψε μια υπέροχη σελίδα προσφοράς στην διατήρηση και ανάδειξη της λαϊκής μας παράδοσης και της ψυχαγωγίας των συμπολιτών μας.

Στην εκδήλωση παρευρέθηκαν οι Αντιδήμαρχοι Σιθωνίας κ. Πατσουράκου και Πολυγύρου κ. Αβέρη, η Κοινοτική Σύμβουλος του Ε Δημοτικού Διαμερίσματος κ Γκιάτα, ο Επίτιμος πρόεδρος κ. Καρτσιώτης και πολλά μέλη και φίλοι του Παγχαλκιδικού.

Την εκδήλωση παρουσίασε με εξαιρετική επιτυχία ο Γ.Γ. του συλλόγου και υπεύθυνος των χορευτικών τμημάτων Αστ. Λυρτζής. (Φωτ. σελ. 34)

Σ.Σ. Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού ευχαριστεί θερμά τον Δήμο Θεσσαλονίκης για την παραχώρηση του Θεάτρου.

* * *

ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΛΛΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Χαμόγελα, ζεστασιά και συγκίνηση ήταν τα συναισθήματα που πλημμύρισαν το Πολιτιστικό Κέντρο Αρναίας, την Κυριακή 3 Μαρτίου 2024, όπου πραγματοποιήθηκε η ετήσια εορταστική εκδήλωση του Συλλόγου Πολυτέκνων Χαλκιδικής (Σ.Π.Ν.Χ.). Πολύτεκνες οικογένειες, εκπρόσωποι της Εκκλησίας, τοπικοί φορείς της πολιτείας, αλλά και πρόεδροι πολυτεκνικών Συλλόγων της Ελλάδας συγκεντρώθηκαν για να κόψει ο Σύλλογος την πρωτοχρονιάτικη πίτα και να τιμήσουν τις μητέρες που απέκτησαν παιδί το 2023, να απονεύμουν τιμητικές διακρίσεις στα παιδιά αυτών των οικογενειών που άριστευσαν, αλλά και όσων εισήχθησαν σε Ανώτερα και Ανώτατα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα.

Η Πρόεδρος του συλλόγου κ. Κυριάκου Ιφιγένεια καλωσόρισε τους παριστάμενους και αναφέρθηκε στο πλέγμα των δράσεων που αναπτύσσει ο Σύλλογος Πολυτέκνων Χαλκιδικής, προκειμένου να στηρίξει τα μέλη του αλλά και στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πολύτεκνες οικογένειες. Αναφέρθηκε στις προτάσεις της Ανώτατης Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων Ελλάδος, που έγιναν προς την Κυβέρνηση για ένα Εθνικό σχέδιο στήριξης της πολύτεκνης οικογένειας σε συνεργασία με την ΑΣΠΕ. Κλείνοντας, ευχαρίστησε και όλους τους χορηγούς του Συλλόγου.

Μετά την κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας του Συλλόγου πραγματοποιήθηκε η απονομή τιμητικών διακρίσεων σε μαθητές, φοιτητές, και πολύτεκνες οικογένειες, που απέκτησαν παιδί εντός του 2023 από τους Βατοπαιδινούς σεβαστούς πατέρες, Ιερομόναχους Τιμόθεο και Πορφύριο, οι οποίοι εκπροσώπησαν τον Καθηγούμενο της Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου Γέροντα Εφραίμ. Πρόκειται για μια πράξη της Ιεράς Μονής με την οποία στηρίζει την πολύτεκνη οικογένεια σε μια δύσκολη εποχή για το θεσμό της οικογένειας και μάλιστα της πολύτεκνης.

Στην εκδήλωση βραβεύθηκαν 154 μαθητές, 24 νεοεισαχθέντες φοιτητές στα ΑΕΙ και ΤΕΙ και 18 πολύτεκνες μητέρες. Τα βραβεία που δόθηκαν από την Ιερά Μονή Βατοπαιδίου συνοδεύτηκαν: Από χρηματικό έπαθλο ανάλογο με την κατηγορία στην οποία άνηκε ο κάθε βραβευθείς. Προσωπική επιστολή του Αρχιμανδρίτη Γέροντα Εφραίμ. Εικόνα και φυλακτό της Ιεράς Μονής Βατοπαιδίου. Από τον Σ.Π.Ν.Χ συνοδεύτηκαν: για τις μητέρες που τιμήθηκαν από μία εικόνα της Παναγίας με τον Χρηστό και από τιμητικό έπαινο, για τους άριστους και τους νεοεισαχθέντες φοιτητές από τιμητικό έπαινο και ένα βιβλίο.

Την εορταστική εκδήλωση του Συλλόγου Πολυτέκνων Χαλκιδικής ευλόγησε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ιε-

ρισσού κ. Θεόκλητος και χαιρέτισε ο εκπρόσωπος του Μητροπολίτη Κασσανδρείας π. Δημήτριος Βρής.

Τίμησαν με την παρουσία τους ο Βουλευτής Χαλκιδικής κ. Πάνας, η Αντιπεριφερειάρχης κ Ζωγράφου, η αντιδήμαρχος Πολυγύρου κ. Αβέρη ως εκπρόσωπος του Δημάρχου ο πρόεδρος του Δημ, Συμβουλίου του Δήμου Αριστοτέλη κ. Κέκερης, Αντιδήμαρχοι και Δημοτικοί Σύμβουλοι, πρόεδροι τοπικών κοινοτήτων, Πρόεδροι και μέλη πολυτέκνων από διάφορους Νομούς, πρόεδροι πολιτιστικών και λοιπών Συλλόγων και πλήθος μελών πολυτέκνων οικογενειών, κ.α.

Την εκδήλωση πλαισίωσε μουσικά η μικτή χορωδία Αρναίας του Δ. Αριστοτέλη υπό τη Δ/ση του κ. Βασιλείου Κокκαλιάρη.

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΙΩΤΩΝ ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Με μεγάλη επιτυχία στέφθηκε και φέτος ο ετήσιος χορός του Συλλόγου Απανταχού Ταξιαρχιωτών, παρά τις πάμπολες εκδηλώσεις που υπήρχαν την ίδια μέρα στον Πολύγυρο, με δωρεάν μουσική και φαγητό. Ευχαριστούμε όλο τον κόσμο που μας τίμησε με την παρουσία του, την πολύ καλή διάθεσή του και το κέφι του, ώστε να γίνει ένα υπέροχο γλέντι. Ευχαριστούμε τους Βουλευτές Χαλκιδικής, κ. Ιωάννη Γιώργο και κ. Απόστολο Πάνα, το Δήμαρχο Πολυγύρου κ. Γιώργο Εμμανουήλ, τους Αντιδημάρχους Πολυγύρου κ. Γιάννη Λελεγιάννη και κ. Βασίλη Φαρδογιάννη, την Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου Πολυγύρου κ. Ευαγγελία Ασβεστά, τον Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου Αριστοτέλη και συγχωριανό μας κ. Ιωάννη Κέκερη, τον Πρόεδρο του χωριού μας κ. Ιωάννη Ξάκη, τον Πρόεδρο του Παγγαλκιδικού Συλλόγου «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ» κ. Ιωάννη Κοτσάνη και όλους τους παρευρισκόμενους. Τέλος ευχαριστούμε και τους μουσικούς μας οι οποίοι συνετέλεσαν τα μέγιστα για το υπέροχο αυτό γλέντι.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΒΙΕΝΝΗ – ΠΡΑΓΑ - ΜΠΡΑΤΙΣΛΑΒΑ 12-16/4/2024

Άλλη μια πενήμερη αεροπορική εκδρομή του Συλλόγου των Απανταχού Ταξιαρχιωτών πραγματοποιήθηκε με πολύ μεγάλη επιτυχία. Οι τρεις πόλεις που επισκεφτήκαμε στην κεντρική Ευρώπη όλες υπέροχες, έχουν κοινά χαρακτηριστικά, το Ιστορικό τους κέντρο, τις συνοικίες και το δακτύλιο των περιφερειακών συνοικιών. Τουριστικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν κυρίως τα Ιστορικά τους κέντρα, όπου προσελκύνουν αμέτρητους τουρίστες. Σύμμαχό μας είχαμε και τον καταπληκτικό καιρό.

Την 1η μέρα Παρασκευή 12/4, προσγειωθήκαμε στο αεροδρόμιο της Βιέννης και περιηγηθήκαμε για πέντε ώρες στη Βιέννη. Επισκεφτήκαμε τους κήπους του ανακτόρου Μπελβεντέρε, τους κήπους του θερινού ανακτόρου της Μαρίας Θηρεσίας το Σένμπρουν και περιηγηθήκαμε στα περισσότερα αξιοθέατα της πόλης. Το βράδυ φτάσαμε στην Πράγα και στο ευρύχωρο, κεντρικό και ωραίο ξενοδοχείο μας.

Τη 2η μέρα Σάββατο 13/4, περιηγηθήκαμε με τοπικό Έλληνα ξεναγό στο Ιστορικό κέντρο της Πράγας, τον πύργο της Πυρίτιδας, το Ναό Παναγίας του Τυν, το Μνημείο Jan Hus, το Αστρονομικό ρολοί, το παλιό Δημαρχείο και την Πλατεία Παλιάς Πόλης και τη Γέφυρα του Καρόλου, την πλατεία με περιστρεφόμενο κεφάλι του Κάφκα και όλοι εντυπωσιαστήκαμε από την “παρέλαση των Αποστόλων” στο Αστρονομικό ρολοί, την Εβραϊκή συνοικία κάναμε δίωρη κρουζιέρα, στον ποταμό Μολδάβα, με φαγητό στο καράβι. Το βράδυ κάναμε μία By night περιήγηση με το λεωφορείο σε πιο μακρινές γειτονιές της Πράγας.

Την 3η μέρα Κυριακή 14/4, επισκεφτήκαμε και πάλι με τοπικό Έλληνα ξεναγό τη μονή Στράχωβ και το Λορέττο, δύο από τα σημαντικότερα μνημεία της Πράγας. Στη συνέχεια κατευθυνθήκαμε στη μαγευτική καστρόπολη, καταλήξαμε στον επιβλητικό καθεδρικό ναό του Αγίου Βίτου, περάσαμε από τα παλάτια που διέμεναν οι Δούκες και οι Βασιλιάδες της Βοημίας, την Αρχιεπισκοπή και το Προεδρικό μέγαρο, όπου παρακολουθήσαμε την αλλαγή φρουράς. Από εκεί ψηλά απολαύσαμε και τη θέα προς την Πράγα. Το βράδυ παρακολουθήσαμε Μαύρο Θέατρο.

Την 4ης μέρα Δευτέρα 15/4, μετά από δίωρο ταξίδι, επισκεφτήκαμε τη φημισμένη λουτρόπολη Κάρλοβου Βάρου, στη δυτική Βοημία, η οποία είναι κυριολεκτικά πνιγμένη μέσα στα δάση της κοιλάδας, του μικρού ποταμού Τέμπλα και φημίζεται για τις 12 θερμές ιαματικές πηγές της. Πέρα από λουτρόπολη όμως είναι και η πηγή των κρυστάλλων Βοημίας. Απολαύσαμε έναν μοναδικό συνδυασμό φυσικής ομορφιάς, ιαματικών πηγών και εντυπωσιακής αρχιτεκτονικής. Το βράδυ τμήμα του γκρουπ επισκέφτηκε μεσαιωνικό κέντρο με μουσικοί, οριεντάλ, σπαθιά και φλόγες.

Η εκδρομή μας ολοκληρώθηκε την 5η ημέρα Τρίτη 16/4. Περιηγηθήκαμε στη Μπρατισλάβα και το Ιστορικό της κέντρο, πριν αναχωρήσουμε και πάλι για το αεροδρόμιο της Βιέννης, για την επιστροφή μας στη Θεσσαλονίκη. Φτάσαμε το βράδυ με καινούργιες εμπειρίες και καταπληκτικές εικόνες. Το κλίμα της εκδρομής ήταν πολύ φιλικό μεταξύ των συμμετεχόντων, όπως συμβαίνει σε όλες τις εκδρομές του Συλλόγου των Απανταχού Ταξιαρχιωτών.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΙΕΡΙΣΣΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΑΡΔΑΜΕΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Το Σάββατο 14/4/2024 στο Πολιτιστικό Κέντρο Παλαιχώρας της Δημοτικής Ενότητας Ζερβοχωριών, με πρωτοβουλία της Ιεράς Μητρόπολης Ιερισσού σε συνεργασία με τον Δήμο Πολυγύρου και την τοπική Κοινότητα πραγματοποιήθηκε σπουδαία εκδήλωση με θέμα οικογένεια στη σύγχρονη εποχή Το θέμα ανέπτυξε ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγ. Βλασίου κ.κ. Ιερόθεος, προσκεκλημένος του Μητροπολίτη Ιερισσού κ.κ. Θεόκλητου.

Μέσα σε μία κατάμεστη αίθουσα, με γεμάτο και τον χώρο υποδοχής, το πολυπληθές ακροατήριο απόλαυσε μια πνευματική πανδαισία από τον πολύπειρο πνευματικό

της Ναυπάκτου.

Την εκδήλωση άνοιξε η Χορωδία Βυζαντινής Μουσικής της Ι.Μ. Ιερισσού υπό την διεύθυνση του άρχοντος πρωτοψάλτη του Ι.Ν. Αγ. Σοφίας Θεσ/νίκης κ. Στυλιανού Ζαχαράτου, η οποία εισήγαγε το ακροατήριο στο κλίμα της Μ. Τεσσαρακοστής.

Κατόπιν ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης κ. Θεόκλητος με ιδιαίτερη συγκίνηση, παρουσίασε την προσωπικότητα του Μητροπολίτη Ναυπάκτου, χαρακτηρίζοντας τον ως τον καλύτερο Θεολόγο σε Πανορθόδοξη κλίμακα.

Στην συνέχεια ο Ποιμενάρχης Ναυπάκτου ανέπτυξε το Θέμα «Η Οικογένεια στην σύγχρονη εποχή» το οποίο διάρθρωσε σε 4 ενότητες.

-Στην πρώτη ενότητα ανέπτυξε ότι ο άνθρωπος έχει δημιουργηθεί από τον Θεό κατ'είκόνα και καθ'όμοίωσιν για να ενωθεί με τον Θεό.

-Στη δεύτερη ενότητα ανέπτυξε την θεολογία του γάμου, όπως φαίνεται στο μυστήριο του γάμου.

-Στην Τρίτη ενότητα παρατήρησε ότι στην εποχή μας, επικρατεί διάχυτα ο ηδονισμός, η ευδαιμονία και γενικά η επικούρεια φιλοσοφία.

- Στη τέταρτη ενότητα ανέλυσε το περιβάλλον της οικογένειας, προσδιόρισε την σύγχρονη κρίση στο θεσμό της οικογένειας και απαρίθμησε τις σύγχρονες μορφές οικογένειας.

Ακολούθησε εκτενής συζήτηση του ακροατηρίου με τον εκλεκτό εισηγητή, χωρίς κανείς να αποχωρήσει από το όμορφο αυτό θεολογικό συμπόσιο.

Την εκδήλωση παρουσίασε γλαφυρότατα ο Γεν. Αρχιερατικός Επίτροπος και Ιεροκήρυκας της Μητροπόλεως Ιερισσού Αρχ. π. Δωρόθεος Ζέρβας.

Μετά το τέλος της εκδήλωσης προσφέρθηκε στους παρευρισκομένους κέρασμα από τον Πολιτιστικό Σύλλογο και τον Σύλλογο Γυναικών Παλαιοχώρας.

Παρευρέθησαν ο Δήμαρχος Πολυγύρου κ. Εμμανουήλ, ο Βουλευτής Χαλκιδικής κ. Πάνας, ο τ. υπουργός κ. Μπόλαρης, Αντιδήμαρχοι και Δημοτικοί Σύμβουλοι των Δήμων Πολυγύρου και Αριστοτέλη, ο Πρόεδρος του Δημ. Συμβουλίου του Δήμου Αριστοτέλη κ. Κέκερης, πρόεδροι τοπικών κοινοτήτων και πολιτιστικών φορέων κ.α. Τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο εκπροσώπησε η αντιπρόεδρος κ. Ζαμπόκα.

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου εκφράζει θερμά συγχαρητήρια στους συντελεστές της σπουδαίας και πνευματικής αυτής εκδήλωσης.

ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

17 ΜΑΪΟΥ - ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ 1821 ΣΤΗΝ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

Με λαμπρότητα γιορτάστηκε στον Πολύγυρο η 17η Μαΐου, ημέρα Κήρυξης της Επανάστασης του 1821 στη Χαλκιδική, παρουσία της Υπουργού Εσωτερικών, Νίκης Κεραμέως.

Το πρωί πραγματοποιήθηκε Δοξολογία και ομιλία στον

Ι.Ν Αγίου Νικολάου. Στη συνέχεια ακολούθησε Επιμνημόσυνη Δέηση και κατάθεση στεφάνων στο Μνημείο των Ηρώων, ενώ συγκίνηση προκάλεσε η παρέλαση των μαθητών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, του Πολυγύρου, αλλά και εκπροσώπων σχολείων των Δήμων της Χαλκιδικής, καθώς και της ΛΕΦΕΔ, υπό τα εμβατήρια της Φιλαρμονικής του Δήμου Πολυγύρου.

«Τιμούμε σήμερα όλοι μαζί την επέτειο έναρξης του αγώνα για την εθνική ανεξαρτησία τον Μάιο του 1821 εδώ στη Χαλκιδική. Ημέρα τιμής, ημέρα μνήμης, ημέρα εθνικής υπερηφάνειας. Κι αυτό γίνεται μία εποχή που μαίνονται πολεμικές συγκρούσεις στην ευρύτερη περιοχή μας, στην Ευρώπη, στη Μέση Ανατολή. Εμείς, όλοι μαζί, στέλνουμε ένα δυνατό μήνυμα, εθνικής υπερηφάνειας, ανάγκης συνεχούς θωράκισης αξιών, όπως η ελευθερία, η αυτοδιάθεση», δήλωσε μεταξύ άλλων η κα Κεραμέως.

Ο Δήμαρχος Πολυγύρου, κ Γεώργιος Εμμανουήλ, δήλωσε: «Είμαστε εδώ σήμερα, για να τιμήσουμε τους προγόνους μας, αυτούς που θυσίαστηκαν, για να είμαστε ελεύθεροι. Πρέπει να έχουμε την ιστορική μνήμη χαραγμένη βαθιά στην ψυχή μας. Είναι η ευκαιρία σήμερα να διατρανώσουμε και το πάνδημο αίτημα, όλων των Πολυγυρινών και των Χαλκιδικιωτών, επιτέλους η 17η Μαΐου να καθιερωθεί ως ημέρα μνήμης, ιστορική, ως τοπική εορτή. Χρόνια πολλά στους Πολυγυρινούς, χρόνια πολλά στους Χαλκιδικιώτες, χρόνια πολλά στους ελεύθερους Έλληνες».

Τις εκδηλώσεις εορτασμού της Κήρυξης της Επανάστασης τους 1821, τίμησαν επίσης με την παρουσία τους οι Βουλευτές Χαλκιδικής, η Αντιπεριφερειάρχης, οι Δήμαρχοι Νέας Προποντίδας, Κασσάνδρας και Εμμανουήλ Παππά, Αντιδήμαρχοι, Δημοτικοί Σύμβουλοι, εκπρόσωπος του Στρατηγού του Γ' Σώματος Στρατού, εκπρόσωποι των Σωμάτων Ασφαλείας, οι Διευθυντές της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Ν. Χαλκιδικής καθώς και εκπρόσωποι φορέων, συλλόγων κ.α.. Από τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο παρευρέθηκαν ο Πρόεδρος Ιωάννης Κοτσάνης, ο ταμίας Αβραάμ Παπαδόπουλος και τα μέλη Πηγή Θασίτου και Απόστολος Στρατής. (Φωτ. σελ. 28)

ΠΗΓΗ: ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ NEWS

19 ΜΑΪΟΥ –ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΠΟΝΤΙΩΝ

Με ιδιαίτερη συγκίνηση γιορτάστηκε στο Λάκκωμα, την Κυριακή 19 Μαΐου, η ημέρα μνήμης της Γενοκτονίας του Ελληνισμού του Πόντου, που διήρκησαν από το 1916-1923 και είχαν ως αποτέλεσμα να μετατρέψουν τον λαό των Ποντίων σ' ένα λαό προσφύγων και διασποράς. Μετά την Θεία λειτουργία τελέστηκε μνημόσυνο και ομιλία για την Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, από την κ. Δέσποινα Στεφανίδου, μέλος της επιτροπής για τη Διεθνοποίηση και αναγνώριση της Γενοκτονίας. Στο περικαλλές μνημείο μπροστά από το κοινοτικό Κατάστημα έγινε επιμνημόσυνη δέηση και κατάθεση στεφάνων. Η εκδήλωση έκλεισε με χαιρετισμούς από την Αντιπεριφερειάρχη, τον Δήμαρχο Προποντίδας, τον πρόεδρο του Συλλόγου Ποντίων Λακ-

κώματος και δρώμενο μνήμης. Αμέσως μετά η Αντιπεριφερειάρχης παρέθεσε δεξίωση με ποντιακά εδέσματα. Στην εκδήλωση μνήμης μετείχαν οι πολιτικές, αυτοδιοικητικές και στρατιωτικές αρχές του Νομού και Ποντιακά Σωματεία της Χαλκιδικής. Τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο εκπροσώπησε ο Πρόεδρος κ. Κοτσάνης.

Η Αντιπεριφερειάρχης Χαλκιδικής κ. Ζωγράφου, στον σύντομο χαιρετισμό της μεταξύ άλλων ανέφερε.

“ Σήμερα, αποτινουμε φόρο τιμής στον Ποντιακό Ελληνισμό, που βίωσε Γενοκτονία και ξεριζωμό από προαιώνιες πατρίδες, το 1919.

Τουλάχιστον 353.000 αθώοι έχασαν τη ζωή τους επειδή ήταν Έλληνες και Ορθόδοξοι. Όσοι γλύτωσαν πήραν την ψυχή, τις πληγές και τον πόνο τους αναζητώντας δυναμικά και αδιαπραγμάτευτα δικαίωση.

Παράλληλα, οφείλουμε να αναλογιστούμε την τεράστια συμβολή και ενεργό συμμετοχή των διασωθέντων Ελλήνων του Πόντου στην ανόρθωση του ελληνικού κράτους, στην οικονομική ανάταση και στην άνθηση της ελληνικής παιδείας και του πολιτισμού.

Η διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης δεν εξαντλεί τη δυναμική της στο παρελθόν. Λειτουργεί συμβολικά και αποτρεπτικά για το μέλλον. (φωτ.σελ. 29)

ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ Ν. ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΑΣ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ, ΣΤΗ Ν. ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑ.

Σε κλίμα συγκίνησης αλλά και με κάθε επισιμότητα πραγματοποιήθηκαν το πρωί της Κυριακής 26/5 τα Αποκαλυπτήρια του Μνημείου "Τιμής και Μνήμης των Προσφύγων Προγόνων μας, 1924-2024", στην Κεντρική Πλατεία Νέας Καλλικράτειας, που διοργάνωσαν ο Δήμος Νέας Προποντίδας, η Δημοτική Κοινότητα Ν. Καλλικράτειας και ο Πολιτιστικός Μορφωτικός Λαογραφικός Σύλλογος Ν. Καλλικράτειας.

Προηγήθηκε Αρχιερατική θεία λειτουργία στον Ιερό Οσία Παρασκευής Ν. Καλλικράτειας, ιεουργούντος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Σηλυβρίας κ.κ. Μάξιμου και ακολούθησε Επιμνημόσυνη Δέηση και ομιλία από την Εκπαιδευτικό, συγγραφέα και Νομικό κ. Ζαφειρούλα Μυλωνά.

Μετά την τελετή των Αποκαλυπτηρίων του Μνημείου ακολούθησε απονομή τιμητικών πλακετών από τον Πολιτιστικό Σύλλογο στον Μητροπολίτη Σηλυβρίας και στον Δήμαρχο Ν. Προποντίδας, καθώς και κατάθεση στεφάνων.

Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν οι Βουλευτές Χαλκιδικής η Αντιπεριφερειάρχης, Αντιδήμαρχοι, Δημοτικοί και Κοινοτικοί Σύμβουλοι του Δήμου Ν. Προποντίδας, εκπρόσωποι συλλόγων και άλλων φορέων, καθώς και εκπρόσωποι της Μαθητικής Κοινότητας της Καλλικράτειας. Από τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο παρευρέθηκαν ο Πρόεδρος και ο Γεν. Γραμματέας.

Κατά τη διάρκεια της τελετής ιδιαίτερη φόρτιση προκάλεσε το γεγονός ότι ο Δήμαρχος Μ. Καρράς, με τον πρόεδρο της Ν. Καλλικράτειας και την Πρόεδρο του Πολιτι-

στικού Συλλόγου, έριξαν γύρω από το Μνημείο χώμα που μεταφέρθηκε από την παλιά Καλλικράτεια. (φωτ. σελ. 30)

Σ.Σ. Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου εκφράζει θερμά συγχαρητήρια στον Δήμο Ν. Προποντίδας και όλους όσους συνετέλεσαν στην δημιουργία του μνημείου για τους πρόσφυγες στην Ν. Καλλικράτεια.

3ος ΑΓΩΝΑΣ ΔΡΟΜΟΥ "ΓΙΝΕ SPECIALISTAS"

Το πρωί της Κυριακής 7 Απριλίου 2024 η πόλη των Ν. Μουδανιών, πλημμύρισε με κόσμο που ήρθε να συμμετέχει στο «Γίνε Specialistas» που διοργάνωσαν ο Δήμος Νέας Προποντίδας και το Ειδικό Δημοτικό και Νηπιαγωγείο Νέας Προποντίδας, με σκοπό την αποδυνάμωση των στερεοτύπων και την αποδοχή του διαφορετικού.

Η 3η διοργάνωση του Αγώνα δρόμου "Γίνε Specialistas" στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία, καθώς οι συμμετοχές ξεπέρασαν τις 3.000!

Ο δήμαρχος Ν. Προποντίδας, Μανώλης Καρράς, ευχαρίστησε τους συμμετέχοντες, τους διοργανωτές, τους εθελοντές και του χορηγούς και τόνισε ότι ο Δήμος Ν. Προποντίδας θα συνεχίζει το έργο του, στηρίζοντας τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Αθλητικοί και πολιτιστικοί σύλλογοι, επιχειρήσεις, παρέες και σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων, μαζί με τους μεμονωμένους αθλητές, έγιναν μια μεγάλη παρέα σε αυτή την αθλητική γιορτή στην πόλη των Νέων Μουδανιών.

Έπαθλα απονεμήθηκαν στους 3 πρώτους, άνδρες και γυναίκες, των 6000 μ., ενώ δόθηκε και συλλεκτικό καπελάκι στην πολυπληθέστερη ομάδα. Κι επειδή στόχος δεν ήταν η αγωνιστική επίδοση αλλά η συμμετοχικότητα και η συμπεριληψη, η οργανωτική επιτροπή αποφάσισε να δόθηκαν δώρα στους συμμετέχοντες με κλήρωση. (φωτ.σελ. 28)

Σ.Σ. Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος εκφράζει θερμά συγχαρητήρια στον Δήμο Προποντίδας για την σπουδαία και ξεχωριστή αυτή εκδήλωση.

ΠΗΓΗ. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ NEWS

ΠΟΡΕΙΑ ΜΝΗΜΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Το Σάββατο 25/5/2024 το απόγευμα, πραγματοποιήθηκε στους δρόμους των Ν. Μουδανιών, πορεία μνήμης, με σκουρόχρωμα χρώματα, φαναράκια και κεράκια, για την Γενοκτονία των Ποντίων. Η πορεία συνοδευόταν από τον αργό και βαρύ ήχο των τυμπάνων της Φιλαρμονικής και την μυρωδιά θυμιάματος. Ακολούθησε επιμνημόσυνη δέηση και κατάθεση στεφάνων στο μνημείο των Αλησμόνητων Πατρίδων (Μικρασιατική μάνα) και δρώμενο μνήμης. Στην ξεχωριστή και συγκινητική αυτή εκδήλωση συμμετείχαν Πολιτιστικοί Σύλλογοι, Σωματεία της περιοχής και πλήθος κόσμου. (φωτ. σελ. 28)

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου συγχαίρει θερμά τον Δήμο Προποντίδας και τους Συλλόγους Ποντίων Χαλκιδικής "Αλέξανδρος Υψηλάντης", Ποντίων Ν. Προποντίδας "Αψιμον". Λακκώματος, και Πετραλώνων "Οι Αργοναύτες" για

την πρωτοβουλία και οργάνωση της εκδήλωσης.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΑΡΝΑΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΤΣΙΑΜΟΥΡΗ

Ο Δήμαρχος και σύσσωμο το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Αριστοτέλη, αποχαιρετούν με οδύνη τον διατελέσαντα Δήμαρχο του καποδιστριακού Δήμου Αρναίας (2003-2006) Γεώργιο Κατσιαμούρη, που «έφυγε» από κοντά μας, στις 24/2/2024 σε ηλικία 72 ετών.

Ο Γεώργιος Κατσιαμούρης, υπηρέτησε τον τόπο του και τους συμπολίτες του, όχι μόνο ως δήμαρχος, αλλά και επί σειρά ετών μέσα από το Δημοτικό Συμβούλιο του τότε Δήμου Αρναίας, την Επιμορφωτική και Εκπολιτιστική Εταιρεία Αρναίας και την επαγγελματική και επιστημονική του δραστηριότητα ως φαρμακοποιός.

Ο Δήμαρχος Αριστοτέλη κ. Στέλιος Βαλιάνος, δήλωσε σχετικά:

«Πενθούμε την απώλεια του ανθρώπου, του επιστήμονα, του οραματιστή αυτοδιοικητικού που αγάπησε και υπηρέτησε τον τόπο του, με κάθε τρόπο που μπορούσε. Ο Γιώργος Κατσιαμούρης, συνέδεσε το όνομά του, με τη λήψη και υλοποίηση σημαντικών αποφάσεων για την ανάπτυξη και τον πολιτισμό, μέσα από δράσεις και έργα που ενίσχυσαν την εξωστρέφεια, την ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής, κληροδοτώντας στην Αρναία σημαντικά τοπία. Ήταν ένας οραματιστής που με τη δράση του αποτελεί για εμάς τους νεότερους φωτεινό παράδειγμα. Εκφράζουμε τα ειλικρινή συλλυπητήρια στην οικογένειά του. Και σύντομα θα συζητήσουμε στο Δημοτικό Συμβούλιο, πρόταση να τιμήσουμε τη μνήμη του όπως αρμόζει στον Γεώργιο Κατσιαμούρη, με την απόδοση του ονόματός του, σε κατάλληλο δρόμο της Αρναίας.»

Σ.Σ. Το έργο του Γ.Κατσιαμούρη ήταν σημαντικό σε διάφορους τομείς. Μεταξύ άλλων συνέβαλε στην αναβίωση των παλαιών εθίμων της Αρναίας και στην ανακαίνιση του Μητροπολιτικού Ναού Αγ. Στεφάνου. Κατασκεύασε επίσης το Μνημείο της απελευθέρωσης της Αρναίας από τον Τουρκικό ζυγό στην είσοδο της κωμόπολης που απεικονίζει την είσοδο του Ελληνικού στρατού. Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, στον οποίο ο εκλιπών ήταν επίλεκτο μέλος, εκφράζει τα θερμά συλλυπητήρια στην οικογένειά του.

ΤΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ 17ο ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΑΝΤΑΜΩΜΑ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ

Χορευτικές ομάδες, παραδοσιακοί οργανοπαίχτες και σύσσωμη η πόλη, αντάμωσε και διασκέδασε σε ένα γλέντι στον πεζόδρομο της πόλης, με κλαρίνα, λαούτα και βιολιά, νταούλια και ζουρνάδες, χάλκινα και γκάζιες στο πλαίσιο του 17ου Ανταμώματος Χορευτικών Ομάδων που διοργάνωσε ο Λαογραφικός Όμιλος Πολυγύρου.

Σκοπός της εκδήλωσης αυτής, που τελεί υπό την αιγίδα του Δήμου Πολυγύρου, είναι η σύσφιξη των σχέσεων

μεταξύ των χορευτικών ομάδων και η επίτευξη καλύτερης επικοινωνίας των ανθρώπων που ασχολούνται με την παράδοση και τον πολιτισμό.

Η εκδήλωση ξεκίνησε με πατινάδες των χορευτικών στους δρόμους της πόλης και κατέληξε στον πεζόδρομο, όπου πραγματοποιήθηκε γλέντι με παραδοσιακές ορχήστρες. Πριν το γλέντι απονεμήθηκαν τιμητικά διπλώματα σε όλα τα χορευτικά που έλαβαν μέρος. Χαιρετισμοί στην εκδήλωση απεύθυναν η Αντπεριφερειάρχης Χαλκιδικής κ. Ζωγράφου, ο Δήμαρχος Πολυγύρου κ. Εμμανουήλ, ο Πρόεδρος Ξενοδόχων Χαλκιδικής κ. Τάσιος, ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου κ. Κοτσάνης, η Πρόεδρος του Λαογραφικού Ομίλου Πολυγύρου κ Κοσμά και η υπεύθυνη για την οργάνωση κ. Κελιαφάνου. (φωτ. σελ. 29)

ΠΗΓΗ. CHALKIDIKI NEWS

Σημείωση. Στην εκδήλωση μετείχε και τμήμα του Χορευτικού Συγκροτήματος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου με επικεφαλής και υπεύθυνη το μέλος του Δ.Σ κα Αγγέλα Μητσιά. Το Δ.Σ. συγχαίρει και ευχαριστεί τα άτομα του χορευτικού που έλαβαν μέρος στο 17ο Αντάμωμα Πολυγύρου. Επίσης συγχαίρει θερμά τον Λαογραφικό Όμιλο Πολυγύρου για την καταπληκτική οργάνωση της εκδήλωσης, στην οποία συμμετείχαν περισσότερα από 65 χορευτικά συγκροτήματα.

ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ 3ος ΟΡΕΙΝΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΔΡΟΜΟΥ

Έναν ξεχωριστό αγώνα δρόμου απόλαυσαν οι αθλητές που συμμετείχαν στον 3ο ορεινό αγώνα CHOLOMON TRAIL, που διεξήχθη την Κυριακή 16 Ιουνίου 2024 στον Πολύγυρο Χαλκιδικής.

Περισσότεροι από 250 αθλητές αφήφισαν τις υψηλές θερμοκρασίες και ήρθαν αντιμέτωποι με τις δυνάμεις τους, σε έναν απαιτητικό αγώνα, ο οποίος ωστόσο τους αποζημίωσε, χαρίζοντάς τους μοναδικές εικόνες, στα μονοπάτια του Χολομώντα!

Στα 21χλμ την πρώτη θέση κατέλαβε ο Ακάκιος Τζαβαχάτζε και στα 10χλμ νικητής αναδείχθηκε ο Δημήτρης Δέλλιος.

Ξεχωριστή στιγμή, πριν από την έναρξη του αγώνα, η βράβευση του Αντιδημάρχου Καθημερινότητας του Δήμου Πολυγύρου, Βασίλη Φαρδογιάννη, για τη μακρόχρονη συμμετοχή του και τις διακρίσεις του ως δρομέας.

Στον αγώνα συμμετείχαν άνδρες και γυναίκες από 18 ετών και άνω. Τη διοργάνωση ανέλαβε ο Σύλλογος Δρομέων Περιπατητών Χαλκιδικής "Υψίζωνος", υπό την αιγίδα του Δήμου Πολυγύρου, της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής, τη στήριξη της Αστυνομικής Διεύθυνσης Χαλκιδικής και του Δασαρχείου Πολυγύρου, καθώς επίσης συλλόγων και εθελοντών της περιοχής.

Παράλληλα ασθενοφόρο και 3 απινιδωτές ήταν σε επιφυλακή στις διαδρομές και των δυο αγώνων. (φωτ. σελ. 28)

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού συγχαίρει θερμά τους διοργανωτές και τους αθλητές που έλαβαν μέρος στην εκδήλωση.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ

Αγιορείτικα νέα

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΣΙΜΩΝΟΣ ΠΕΤΡΑ

Η Ιερά Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή Σίμωνος Πέτρας, λεγόμενη και Σιμωνόπετρα είναι μία από τις είκοσι μονές του Αγίου Όρους και κατατάσσεται δέκατη τρίτη στην ιεραρχική τάξη των αθωνικών μονών.

Βρίσκεται σε υψόμετρο 300 μέτρων από τη θάλασσα πάνω σε βράχο από γρανίτη. Η μονή είναι ένα από τα τολμηρότερα και εντυπωσιακότερα οικοδομήματα της βυζαντινής μηχανικής, καθώς αποτελεί ένα επτάωρο πυργωτό κτίριο. Το Καθολικό της μονής είναι αφιερωμένο στη Γέννηση του Χριστού.

Καθηγούμενος της Ιεράς Μονής είναι ο Αρχιμανδρίτης Ελισσαίος Σιμωνοπετρίτης.

Η ίδρυσή της οφείλεται στον Όσιο Σίμωνα, που ασκήτησε στα μέσα του 13ου αιώνα σε σπήλαιο κοντά στη μονή, ο οποίος σε όραμα διείδε τη μελλοντική της ανοικοδόμηση. Στην αρχή της άσκησής του, από τους πολλούς χρόνους, που έμεινε συνολικά μέσα στο στενό

και υγρό σπήλαιο, άκουσε μία φωνή, που ήταν η φωνή της Παναγίας, για να κτίσει τη μονή πάνω στον απέναντι κωνικό βράχο. Στην αρχή δίστασε να το κάνει, αλλά στη συνέχεια, μετά και πάλι από το άκουσμα της φωνής της Παναγίας για δεύτερη και τρίτη φορά, που η φωνή της Θεοτόκου ήταν πιο επιτακτική, ξεκίνησε να κτίζει το μοναστήρι (το έτος 1257), το οποίο μετά από την υπόδειξη της Παναγίας ονομάστηκε Νέα Βηθλεέμ, προς τιμήν της Γεννήσεως του Χριστού, γι αυτό και εορτάζει στις 25 Δεκεμβρίου (με το παλαιό ημερολόγιο, όπως όλες οι μονές του Αγίου Όρους).

Η πλειοψηφία των μοναχών της Μονής Σίμωνος Πέτρας ήταν Μικρασιάτες επί 150 έτη, καθιστώντας τη Μικρασιατική Μονή. Ο πρώτος Μικρασιάτης ηγούμενος ήταν ο Σεραφείμ από τα Αλάτσατα της Μικράς Ασίας (1796-1863). Από το 1973 έως το 2000 διετέλεσε ηγούμενος ο Αιμιλιανός, μικρασιατικής καταγωγής, μεγάλος θεολόγος και πολυγραφότατος συγγραφέας. Ο τάφος του είναι έξω από το καθολικό του Μετοχίου της Μονής στην Ορμύλια, Ιερό Κοινόβιο Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, το μεγαλύτερο στην Ελλάδα γυναικείο Μοναστήρι.

Στον πρώτο όροφο της ανατολικής πτέρυγας στο

ηγουμενείο, βρίσκεται το παρεκκλήσι της Αγίας Μαρίας Μαγδαληνής, της οποίας το αριστερό χέρι σώζεται άφθαρτο και ενίοτε σε θερμοκρασία ανθρώπινου χεριού εδώ και πολλούς αιώνες.

Στο δεύτερο όροφο βρίσκεται το παρεκκλήσι του Αγίου Χαραλάμπους. Στη μεσαία πτέρυγα, κάτω από την τράπεζα, βρίσκεται το παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου. Το παρεκκλήσι του Κοιμητηρίου της μονής Σίμωνος Πέτρας βρίσκεται νοτιοανατολικά, έξω από τα τείχη της και τιμάται στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Ένα άλλο παρεκκλήσι του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου

βρίσκεται στη νεώτερη τέταρτη πτέρυγα, που άρχισε, κατόπιν εγκρίσεως του Κέντρου Αγιορείτικης Κληρονομίας (ΚεΔΑΚ), που εδρεύει στη Θεσσαλονίκη, να κτίζεται το έτος 1996 και ολοκληρώθηκε το έτος 2000.

Η Μονή έχει ιστορική βιβλιοθήκη με αξιόλογα βιβλία, σκευοφυλάκιο, συλλογές αθιβόλων και

χαρακτικά της αγιορείτικης πινακοθήκης της. Μάλιστα έχει εκδώσει κατά καιρούς η ίδια, ή διάφοροι εκδοτικοί οίκοι, βιβλία που επιμελήθηκαν Σιμωνοπετρίτες πατέρες.

Η Μονή εορτάζει στις 25 Δεκεμβρίου, τη Γέννηση του Χριστού. Στις 28 Δεκεμβρίου εορτή του κτήτορα Οσίου Σίμωνα. Επίσης εορτάζει στις 22 Ιουλίου, γιορτή της Αγίας Μαρίας Μαγδαληνής, η οποία τιμάται ως συνκτητόρισσα της Μονής. Τέλος, εορτάζει και στις 9 Μαΐου τη μνήμη του Οσίου Ιερωνύμου Σιμωνοπετρίτου του Μικρασιάτου.

Η Μοναστική δύναμη της Μονής, σύνολο μοναχών, δοκίμων και των εντός Αγίου Όρους εξαρτηματικών αδελφών, κυμαίνεται σήμερα περίπου στα 85 άτομα. Οι εκτός Αγίου Όρους εξαρτηματικοί μοναχοί που διαβιούν στα Μετόχια της Μονής ανέρχονται περίπου στα 40 άτομα. Έτσι η συνολική δύναμη των εντός και εκτός Αγίου Όρους μοναχών ανέρχεται στους 120-130 μοναχούς.

Βρίσκεται περί το μέσον και επί της αριστερής ακτής της Χερσονήσου. Απέχει γύρω στις 2,30 ώρες από τη Δάφνη και γύρω στα 45 λεπτά έντονα ανηφορικού δρόμου από το λιμανάκι (αρσανά) της μονής.

ΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Από την αρχή (2009) μέχρι σήμερα, χορηγοί του Περιοδικού είναι:

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 1-4), ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 5-6),
ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΑΣΑΛΑ-ΜΟΥΣΤΟΥ (τ. 7), ΜΟΣΧΟΣ ΜΟΣΧΟΣ (τ. 8),
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ & ΟΛΥΜΠΙΑ ΓΡΑΜΜΕΝΑ (τ. 9), ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ (τ. 10),
ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ (τ. 11), ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 12),
ΚΩΝ. & ΑΦΡ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (τ. 13), ΔΗΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ (τ. 14),
ΜΑΓΔΑ ΚΕΚΕΡΗ-ΣΛΙΝΗ (τ. 15), ΗΛΕΚΤΡΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (τ. 16),
ΕΛΛΗ, ΜΑΡΙΑ, ΚΑΙΤΗ & ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ (τ. 17),
ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (τ. 18), ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΙΧΟΣ (τ. 19),
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ & ΘΩΜΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ (τ. 20),
ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΓΛΟΥ (τ. 21), ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 22),
ΕΚΜΕ Α.Ε. Ι. & Β. ΚΑΡΥΩΤΗΣ (τ.23), ΠΑΥΛΟΣ ΔΕΑΣ (τ. 24),
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΑΒΑΤΟΥ (τ. 25),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 26), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 27),
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 28), ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ (τ. 29),
ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 30), ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΙΣΚΙΝΗΣ (τ. 31),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 32), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 33),
ΕΛΛΗ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ & ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΤΑΜΠΟΥΛΗ (τ. 34),
ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΑΣΤ. ΣΧΟΙΝΑΣ (τ. 35), ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ (τ. 36),
ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΚΟΥΚΟΥΜΠΗΣ (τ. 37), ΑΡΓΥΡΙΟΣ ΤΣΑΚΝΗΣ (τ. 38),
ΣΤΕΛΙΟΣ ΒΑΛΙΑΝΟΣ (τ. 39), ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 40),
ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ "ΒΑΛΜΑΣ" Ο.Ε. (τ. 41),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ & ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ-CONDITO Α.Ε.Β.Ε. (τ. 42),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ & ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΧΑ-ΠΑΛΙΟΥΡΑ (τ. 43),
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ (ΤΟΜΕΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ) (τ. 44),
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 45),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 46), ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 47),
ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΤΖΙΚΑ-ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (τ. 48),
ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ Ν. ΚΑΤΣΑΜΟΥΡΗ-ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ (τ. 49),
ΙΕΡΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΦΑΡΜΑΚΟΥΤΡΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 50), ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΤΑΣΙΟΣ (τ. 51),
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 52), ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΒΑΛΙΑΝΟΣ (τ. 53),
Γ.Γ. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (τ. 54),
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΤΡΑΤΗΣ (τ. 55), ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 56),
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΠΑΧΤΑΣ & ΔΕΣΠΟΙΝΑ Ι. ΠΑΧΤΑ (τ. 57),
ΜΑΡΙΑ ΜΠΟΥΛΑΚΗ - ΛΥΠΗΡΙΔΗ (τ. 58),
ΜΑΡΙΑ ΜΑΛΑΝΔΡΗ & ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΛΑΝΔΡΗΣ - ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΣ Ν. ΧΩΡΙΝΟΣ (τ. 59).**

Η Χ Ο Ρ Η Γ Ι Α

Χορηγοί της έκδοσης του παρόντος **59ου τεύχους** είναι τα αδέρφια

κα Μαρία Χ. Μαλανδρή

Dr Ιατρός Μαιευτήρας- Γυναικολόγος

κ. Παναγιώτης Χ. Μαλανδρής

Πολιτικός Μηχανικός, από το Νεοχώρι

και ο κ. Βελισσάριος Ν. Χωρινός

Επιχειρηματίας - Τουριστικός Πράκτορας, από την Αμουλιανή

Η Δρ κ. **Μαρία Μαλανδρή** με εξειδίκευση στον τομέα της Αναπαραγωγικής Ιατρικής εργάζεται ως Ιδιώτης Ιατρός στην Θεσσαλονίκη και στην Αρναία.

Ο κ. **Παναγιώτης Μαλανδρής** εργάζεται ως ιδιώτης Πολ. Μηχανικός στην Θεσ/νίκη.

Ο κ. **Βελισσάριος Χωρινός** είναι πτυχιούχος του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και εκ των ιδιοκτητών του Πρακτορείου Ταξιδιών MENTOR TRAVEL.

Το Δ.Σ. του Παγκαλκιδικού Συλλόγου

Ευχαριστεί

Εκ βαθέων τα αδέρφια **Μαρία και Παναγιώτη Χ. Μαλανδρή** και τον **Βελισσάριο Ν. Χωρινό**, επίλεκτα μέλη του Συλλόγου μας για την ευγενική τους χειρονομία-χορηγία, με την οποία δίνει ευκαιρία για τη συνέχεια της έκδοσης του περιοδικού ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, που κυκλοφορεί ανελλιπώς από το 2009, και στοχεύει στην ενημέρωση και την καλλιέργεια των αναγνωστών του, καθώς και την ανάδειξη της ιστορίας, της παράδοσης και του πολιτισμού της Χαλκιδικής.

Αξιότιμοι κ.κ. Μαρία, Παναγώτη Μαλανδρή και Βελισσάριε Χωρινέ,

Ευχαριστούμε θερμά,

και εγγράφουμε το όνομά σας στον κατάλογο των χορηγών μας για παντοτινή ανάμνηση

Το Δ.Σ.

Βρέθηκε χορηγός για το επόμενο 60ό τεύχος

Χορηγός του 60ού τεύχους θα είναι η **Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής**, μετά από εισήγηση της **Αντιπεριφερειάρχη κας Αικατερίνης Ζωγράφου**.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου την ευχαριστεί θερμά.

Το μνημείο του Ποντιακού Ελληνισμού στο Λάκκωμα Χαλκιδικής.